STEVEN SPIELBERG DIGITAL YIDDISH LIBRARY
NO. 02486

BRIEFENSHTELER IN SHRAYBSHRIFT

NATIONAL YIDDISH BOOK CENTER
AMHERST, MASSACHUSETTS

NATIONAL YIDDISH BOOK CENTER
AMHERST, MASSACHUSETTS
413 256-4900 | YIDDISH@BIKHER.ORG
WWW.YIDDISHBOOKCENTER.ORG

•

MAJOR FUNDING FOR THE
STEVEN SPIELBERG DIGITAL YIDDISH LIBRARY
WAS PROVIDED BY:

Lloyd E. Cotsen Trust
Arie & Ida Crown Memorial
The Seymour Grubman Family
David and Barbara B. Hirschhorn Foundation
Max Palevsky
Robert Price
Righteous Persons Foundation
Leif D. Rosenblatt
Sarah and Ben Torchinsky
Harry and Jeanette Weinberg Foundation
AND MEMBERS AND FRIENDS OF THE
National Yiddish Book Center

•

The *goldene pave*, or golden peacock, is a traditional symbol of Yiddish creativity. The inspiration for our colophon comes from a design by the noted artist Yechiel Hadani of Jerusalem, Israel.

The National Yiddish Book Center respects the copyright and intellectual property rights in our books. To the best of our knowledge, this title is either in the public domain or it is an orphan work for which no current copyright holder can be identified. If you hold an active copyright to this work – or if you know who does – please contact us by phone at 413-256-4900 x153, or by email at digitallibrary@bikher.org

בריעפענשטעלער

אין

שרייבשריפט

ענטהאלט פערשיעדענע קורצע בריעף פיר קינדער, פערשיעדענע פאמיליען אונד פריינדשאפטס־בריעף, ליעבעס־בריעף אונד געשעפטס־בריעף.

אויך רעגעלען צום לעזען, אונד נעטהיגע העברעאישע ווערטער און ראשי תיבות וועלכע עס ווערט געברויכט אין זשארגאן שרייבען.

דיא היברו פאבלישינג קא.

50-52 עלדרידזש סטריט, ניו־יארק.

דיא ענגלישע איי בי סי גרויס אונד קליין האַנד, געדרוקט:

איי	בי	סי	די	אי	עף	דזשי	אייטש
Aa	Bb	Cc	Dd	Ee	Ff	Gg	Hh

אַי	דזשיי	קיי	על	עם	ען	אָו
Ii	Jj	Kk	Ll	Mm	Nn	Oo

פּי	קיו	אַר	עס	טי	יו	ווי
Pp	Qq	Rr	Ss	Tt	Uu	Vv

דאָבליו	עקס	אואַיי	זעד
Ww	Xx	Yy	Zz.

דיא ענגלישע איי בי סי גרויס אונד קליין האַנד, געשריעבען:

איי	בי	סי	די	אי	עף
Aa	*Bb*	*Cc*	*Dd*	*Ee*	*Ff*

דזשי	אייטש	איי	דזשיי	קיי	על
Gg	*Hh*	*Ii*	*Jj*	*Kk*	*Ll*

עם	ען	אָו	פּי	קיו	אר
Mm	*Nn*	*Oo*	*Pp*	*Qq*	*Rr*

עס	טי	יו	ווי	דאָבליו	עקס
Ss	*Tt*	*Uu*	*Vv*	*Ww*	*Xx*

אואַיי	זעד
Yy	*Zz.*

די שרייב אותיות פאן אלפא בית

אב, גד, הו, זח, טי, כך, למ, נן, סע, פף, צץ, קר, שת.

נעמען פאן זכרים, וועלכע אן פעללער דארפען געברויכט זיין, און דיא אויסלייגען געהער ביט צו זיין וויא דער אויסלייג פון דייטש.

א אברהם, אהרן, איסר, אשר,
אנשל, אליעזר, אליהו, אלחנן,
אביגדור, אפרים, אידל, אבנר,
אליקום, אורי, אריה, אליאלק, איתאר,
אבא, אייזיג, אוריאל, אלכסנדר.

ב ברוך, בנימין, בילע, בענדט,
בצלאל, בונם, ברכיה, בן ציון,
ביינש.

ג גבריאל, גימפל, גד, גדליה,
גמליאל, גרשון, געציל, גאטליב,
גוטמאן, גרונם, גוטיל.

ד דוד, דן, דניאל.

ה הילל, העניך, העשל, הירש, הערץ.

ו וואלף.

ז זרח, זיאל, זיסקינד, זלמן, זכריה,
זאנוויל, זוסמאן, זונדל, זעליג,
זבולון, זאב, זאוויל.

ח חיים, חנן, חצקיל חנוך.

ט טודרוס, טוביה, טרייטיל.

י יוסף, יצחק, יעקב, ירחמיאל,
ידידיה, יואל, יהודה, ירוחם, יונה, יונתן
יוחנן, יוזפא, יחזקאל, יהושע, יחיאל,
ישראל, יששכר, ישעיה, יום טוב.

כ כלב, כתריאל.

ל ליפמאן, ליב, ליזר, ליברמאן
לעזל, לוי.

מ מרדכי, משה, מנשה, מיכל, מיכאל,
מענדל, מנחם מן, משולם, מתתיהו.

נ נח, נחמן, נחום, נחמיה, ניסן
נפתלי, נתן, נטע.

ס סענדר.

ע עובדיה, עזרא, עזר, עזריאל.

פ פנחס, פרץ, פלטיאל, פסח
פיסל, פתחיה, פייוויש.

צ צבי, צדוק, צמח.

ק קלונימוס, קלמן, קאפיל קרח

ר ראובן, רפאל.

ש שמואל, שלמה, שרגא, שבח, שבתי, שכנא, שמעון, שמשון, שמחה, שמריהו, שניאור, שמשון, שלמיאל, שמואל, שלום.

ת תנחום, תלמי.

נעמען וועלכע ווערין צו זאמען געזעצט, און מיט דעם ערסטין נאמען, ווערט ער גערופין צו ברכת התורה.

מנחם מענדל, יהודה ליב, אלכסנדר סענדר, נתן נטע, צבי הירש, נפתלי הירץ, דוב בער, זאב וואלף, אריה ליב, אשר אנשל, יצחק אייזיק, שלמה זלמן, שרגא פייוויש, שניאור זלמן, קלונימוס קלמן, אברהם אבא.

נעמען פון ווייבער

א אסתר, איידעל, אסנה, איטה, אלקע.

ב בלומה, בתיה, ביילה, בת שבע, בונה, ברכה.

ג גאלדע, גרונה, געלע, גיטל, גענענדל, גיטה, גוטקע, גליקעס.

ד דבורה, דינה, דיסנה, דאברה, דרעזיל, דוואשע, דוסקע.

ה הינדא, העשיע, הענה.

ו וויטה, וויטקע, וויסקע.

ז זלאטע, זעלדע, זילפה, זיסלין.

ח חנה, חיה, חוה, חוואלעס, חסיה, חיענה, חיסא.

ט טובה, טילא, טאלצה, טעמקע.

י יוכבד, יענטע, יהודית, יעכעס.

ל לאה, ליבה, ליפסע, לאנע.

מ מרים, מירה, מלכה, משכלה, מנוחה, מירל, מינקע, מאטלה, מושקע, מינדל, מאסע, מאריאשע.

נ נחמה, נעכה, נעמי.

ס סלאווע, סילקה, סימכע.

ע עטקע.

פ פייגע, פריידע, פיינע, פאיע, פעסי, פערל, פינקל.

צ ציפורה, צביה, צארטל, ציפע, צירל.

ק קומה, קולה.

ר רבקה, רחל, רייזה, ראשקה, רייזל, רינה, רחמה, רעלה, ריסה.

ש שרה, שמחה, שיינע, שאסע, שאסקע, שיינדל.

ת תמרה, תמר, תרצה.

איך געפין פאר נויטווענדיג צוא בעצייכענען נאך דעם אלפא בית, לשון קודש ווערטער, וועלכע געוויינליך צום געברויך ווי וויטער צוא זעהן איז.

א

אב אבל אבלות אביון אביונים ארורה אונס אונסים

אמהות אמן אמן אלמנה אלמנות אשת חיל אליל אסור אפשר

אפילו אמת אמגר אכילה אוצר אוצרות ארבע כנפות

ארץ ישראל אומן אולם אלפא בית אבר אברים אשת איש

אלה ושבועה אחיזה אפילה אבידה אבדון אבונים איש אשה

אנוש אדם אדמה.

ב

ברוך בגד בגדים בוודאי בושה בורא בשן בינונים בעל דבר

בעלי דברים בעל ברית בעל חתונה בעל הבית

בעלת הבית בעל אומנה בעל גאוה בן סורר ומורה

בעל עגלה בעל חוב בעל שפע בעל כח בעל אשה מרגן

בעל טובה בעל צדקה בעל יסורים בעל חשבון

בעל עסק בעל נאמנות בעל שמחה בעל תפלה

בעל שם בעל תשובה בעל שאלה בעל עולה

בעל אבידה בעל עגלה בעל גבלה בדרך בדחנים בלות סבק

בן שבעים בן פעולה בן יחיד בת יחידה

ברית מילה בחור בחורים במזיד בשוגג בכיון בשמים

בתולה בתולות בת ישראל בר אנן בר דעת בר אבהה בית עלמין בית חיים.

ג

גאוה גאולה גבורה גביר גבירים גזלן גזלנים גזלה
גניבה גנב גנבים גוזמא גוזמאות גדול גדר גדירה גזע גט גולם גולמא
גוף גבאי גבאים גואל בלשן גוסס גסיסה גער גלילה גערה
גוער תעניות גיון (גופא דעובדא) גדולה גבי גבאות
גאולה תכף גאולת חסדים גרוש גרושה גאון גאונים גובר גבר.

ד

דג דגים דלתא דיינים דבר דבק דחקות דיין דין דלפון דלפונים
דלות דין תורה דק דקים דור דורות דרוש דרשה דרשות דוגמא דמות
דיון דירה דירות דוגמת.

ה

הלואה הספקה הפסקה הפסקות הפלא ופלא הפלגה השוואה
הבנה היכל הון הוגות הספק הסכמה הנדמה הוצאה הוצאות
הפלגות הספר הספדים הורג הרוגים הריגות.

ו

ויכוח ויכוחים ועדי וועדים.

ז

זוג זווג זיווגים זיוף זייפן זייפנים זכר זכרים זכות זכות אבות זול
זכה זיין זלזול זלזולים זרע זמיר זמר זמירה זמירות זכרון

ח

חבר חברים חברה חבורה חולה חולאים חדר חדרים חצוף חצופה

חרפה חרפות   חריף חוכר חכירה   חזן חזנים חטא   חטאים חייט חייטים
חיים חריפים   חשבון חשבונות   חלף חלפים חלוף   חלפן חושד זיין
חשד חכם חכמים   חשך חוב חובות   חלב חלב (אילק)   חתן חתנים חלום
חלוצות חלה חלות   חלפן חלפנים   חלוף חליפה חסד   חסדים חן חניכה
חצר חצירה חצור   חצרים חוגג חגיגים חגיגה הכיפה חלל   חלילה חורף
חכם שבחכמים   חכמה חכמות   חתונה חלק חלקים   חקרן חקרנים חמרים

ט

טובה טובות   טבילה טובל זיין   טלית טלית קטן   טהור טמא טמאים
טלק טלאים טולק   טלנה טלנות   טפל טריפה טריפות טלטול טיפש

י

יום טוב   ימים טובים יושר   ישרן ישרלק ישרנות יחסן יחסנים
ימים נוראים   יסורים יקרן יקרות יקרנים יפת תואר   ישועה יתום
יתומים   יתומה יובל   יתרון יתרונות   יניקה

כ

כבוד כבודים   כובע כוס כותב   כוסות כזב כזבים כזבן כלב כלבים
כל ישראל כלל   כללו של דבר   כללים כל ימים   כלי כלים כלי זמר
כלי גאריים כלה   כלות כשר כשרים כשרות כת כתות   כפל כפלים
כותבים כתיבה   כתובה כפרה   כפרות כאב אחז   כדור כדורים
כוכב כוכבים כהן כ״ף (כהן צדק) כרת (פ״ר שניידין).

ל

לאו, לאו דווקא   לינת לילה לב   לבבות לוח לוחים   לויתן לוי, לחם
לא תעשה   לוית חן.

מ

מכר מכירה מעשה משל משלים משוגע משוגעים מאמר מאמרים מתאים

מורא (פורכט) מורה לעהרער מורה הוראה מורה צדק מושל

ממשלה מאכלים מזומן מזומנים מחותן מחותנים מחותנות מחויב זיין

מקבלים מבין מבינים מיוחס מיוחסים מלמד מלמדים מלבוש מלבושים

מלוה מלוים מכשף מכשפים מכשפה ממילא מה נפשך מגיד מגידים מופלא

מופלג מופלגים מוצלח מוצלחים מליץ מליצים מלך מלכים מלכה מלכות

מלאכה מלאכות מוח מוחות מושלם מושלמים מושלמות מפורסם מפורסמים

מין מינים מזיק מזיקים מצוה מצות משקה משקאות מקח מקחים משולח

משולחים מקפיד מקפידים ממשות משחית משחיתים משפט משפטים

מציאה מציאות מרחץ משכון משכנות מפלה מפלות מצוה מצות

מקרה מעלה מעלות מלוה בריבית משא ומתן מכה מכות מתווכח זיין

מקפיד זיין משרת משרתים מלוה זיין מוסר ממון זיין ממליץ זיין מעגן זיין

מכלה מזוכן מתיר זיין מחיה זיין מוסר מודעה זיין מתמיד, מתמידים

נ

נגיד נגידים נגידה נגידות נוגש זיין נפל נפלים נגישור

נוקם זיין נקמה נקמת דם נפש נפשות נחת נקבה נחש (שלאנג) נחמה

נימוס נימוסים נבלה (שאנדטהאט) נבלה נבלות נסיעה נשמה נשמות נדבה

נדבות נבלות.

ס

סוחר סוף סימן סימנים סך סם סבלן סבלנים סגולה סגולות

ספר ספרים סופר סופרים סיבה סיבות סעודה סעודות סרסור

ע

עולם עושר עשירים עשירות עני עניים עניות עולה עסק עסקים [illegible] [illegible]
עשן עשנים עשנות עשרה עורך דין עיקר . עמוד עמודים עמות
עגון עגונה עצל עצלים.

פ

פגום פגימה פגימות פשרן פשרנים פשרנות פועל פועלים
פועל זיין פשוט פשוטה פשיטא פקוח נפש פגרן פגרנים פחדן
פחדנים פסח פורים פסק פסקים פרנס חודש פרנסה פעולה [illegible] [illegible]
פטרן פלפול פלפולים פנים.

צ

צדיק צדיקים צדקניות צרה צרות ציור צנון (חריין) צר צרים

ק

קדוש קדושה קללה קבר קברים קדחת קמצן קמצנים קבצן קבצנים
קרבן קרבנות קשר קטורת קטן קטנות קדוש.

ר

רב רבנות רבנים רוח רווח רווחים רחמים רחמנות רוגז רע רועש רשע
רשעים רשעת רצינות רוצח רציחה רציחות.

ש

שבת שגעון שגעונות שפל שפלים שומר שומרים שמלה שמלות שבוע (וואך)
שבועה (שווערין) שברי לב שבירות לב שוחד שוחט שוחטים שדכן שדכנים
שבעה גיצין, שבח שבחים שכן שכנים שמולה שמולות שפע שקר שקרים
שכור שכורים שיה שלוה שלום שלוה שמחה שמש שמשים שירה שירים שטן.

ת

תואר תאים תלונה תלמידים תמיך תוכן תרופים תכלית תכליתם .

ראשי תיבות איבער הויפט , וועלכע קומען אין לשון קודש , בייא אידעש דייטש שרייבען , וועלכע זייבען געברויכט .

בע״ה בעזרת השם . . . . מיט גאטעס הילפען .

ב״ה ברוך השם . . . . געלויבט איז גאט

לש״ה לשם השם, לשם הרחמים . פון גאטט וועגען , אויף גאטט ווילען .

הה״ה הלא הוא, אדער הלא היא . דאס איז ער , אדער דאס איז זיא .

נ״י נרו יאיר . . . . זיין ליכט זאלל שיינען .

אי״ה אם ירצה השם . . . . ווען גאטט וועט וועללען .

כד״ש כל דבר שורש . . . אלס וואס גרונדליך איז .

ע״כ על כן . . . . דרום .

אעפ״כ אף על פי כן . . . . אבוואהל , חאטש .

עש״ז עם שלום זוגתו . . . מיט געזונד איהרער ווייבס .

שא״ב שאר בשרו . . . זיין פריינד (קרוב) אנפערוואנדטער .

או״נ אהובו ונאמנו . . . ליבהאבער אונד בעגלייבטער .

כ״צ כהן צדק . . . . רעכטיגער קאהען .

ודי״ל ודי למבין . . . . פאר איין פערשטענדיגען איז גענוג .

כשי״ת כבוד שמו תפארתו . . . זיין שיינער געעהרטער נאמען .

בעוה״ר בעונותינו הרבים . . מיט אונזערען פיל זינד .

רי״ל רחמנא ליצלן . . . דיא תורה זאל אונז שיצען .

שט״ח שטר חוב . . . . אבליג , שולד פאפיר .

ס״ה סך הכל . . . . דיא גאנצע וואך .
ח״י חתימת ידי . . . . אייגן אונטערשריפט .
ה״ל הנזכר לעיל . . . . דער אויבן געדאכטער .
הנזע״ל הנזכר אשר לדף . . וואס איך יעצער גייט בלויז געזעצט .
מו״מ משא ומתן . . . . האנדל , געשעפט .
מ״מ מטה מוצעת . . . . איינע געבעטע בעט , בעט פעם .
ח״ו חס ושלום . . . . גאט שיץ .
ממ״נ ממה נפשך . . . . ווי דוא ווילסט שטעלן זיך פאר .
עפהי״ט על פי היותר טוב .
עפהי״א על פי היותר אולי . } וואש פום בעסטן .
כש״כ כל שכן . . . . נאך מעהר .
ח״מ חכם ומבין . . . . קלוגער פערשטאנדיגער .
ע״מ על מנת . . . . בתנאי , מיט דער קונדיציע .
ב״מ בדרך משל . . . . פום ביישפיל .
חו״ש חיים ושלום . . . . לעבען אונד געזונד .
בש״ת הבורא שלומו תמיד . . וועלכע נאך דיין געזונד פרעגט אימער .
פ״ש פריסת שלום . . . . גרוס .
עכ״פ על כל פנים . . . . ווייניגסטענס .
א״ס אין סוף . . . . פיר וואר אימער .
לע״ע לעת עתה . . . . דער וויל .
הבעל״ה הבא עלינו לטובה . . וועלכע גאָן אונז גוטעס קומען .

נעמען די טעג פון וואך וואס ווערען גיברויכט אין שרייבין אין לשון קודש .

יום ראשון, אדער יום א' זונטאג	יום רביעי, אדער יום ד' מיטוואך
יום שני, אדער יום ב' מאנטאג	יום חמישי, אדער יום ה' דאנערשטאג
יום שלישי, אדער יום ג' דינסטאג	יום ששי, אדער יום ו' פרייטאג

נאך דעם טאג פון פרייטאג שרייבט מען יוםשי״ק, דאס בעדייטעט יום ו' ערב שבת קודש . שבת ווערט גערופען אין דייטש זונאבענד .

חדשים אדער מאנאטען

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12

תשרי, חשון, כסליו, טבת, שבט, אדר, ואדר, ניסן, אייר סיון, תמוז, אב, אלול .

טיטולען צו פערשידענע בריף

צו איין פאטער	לכבוד אהובי אבי הה' הרבני
צו איין מוטער	לאהובתי אמי אשת חיל, הצנועה וכו'
צו איין שטיף פאטער	לאהובי אבי חורגי
צו איין פאטערס פאטער (זיידען)	לאהובי זקני, הה'
צו איינע מוטערס מוטער	לאהובתי אמי זקנתי
צו איין ברודער	לאהובי אחי הה' כו'
צו איינע שוועסטער	לאהובתי אחותי הצנועה
צו איין פאטערס ברודער (פעטער) צו איין מוטערס ברודער —	לאהובי דודי הה' וכו'
צו איין פאטערס שוועסטער (מומע) אדער איינע מוטערס שוועסטער —	לאהובתי דודתי הה' וכו'
צו איין פריינד (קרוב)	לאהובי שאר בשרי, אדער ש״ב
צו איין פריינדין (קרובה)	לאהובתי שארת בשרי

דער גאנג פון אויס לייגען איז ווי ווייטער צו , דאס הייסט אין געדרוקט (עברי) פון (לשון הקודש) האבען מיר דיא צייכען.

פַּתּ״ח, קָמ״ץ, חִירי״ק, צֵירֵ״י, מְלוּפִים, אדער שׁוּ ד״ק, סֶגוֹל, חוֹ״ם

אבער אין שרייבען איז דאך געלבע צייכען אדער (נקודות) ניט פערהאנדען, איז אונס געשטעלט געווארען אין דער קונסט פון שרייבען דאס **א** דינט אפט פאר איין פתח , צום ביישפיל , באלד באלגאס , געהט אלין דאס עס בעדייטעט איין פתח און ווידער דינט אונס דאס **א** פאר איין קמץ, צום ביישפיל בארגען באדען , אונד גויא וויטער . דאס י אין שרייבען דינט פאר איין חירק , דאס צירי .. איז צוויא יודען יי צום ביישפיל , גיין שרייבען, אנשטאט די אלופים שטעלט מען אין שרייבען איין ו , שטאט איין ו חולם אין שרייבען שרייבט מען ו , שטאט איין ∴ סגול שטעלט מען אין שרייבען איין ע , ווייטער קאנט איהר אליין פערשטיין.

מיט איין זילבע (קלאנג)

צום ביישפיל בַא בָא בען בי בו בוי , גַא גָא גען גי גו גוי , דַא דָא דען די דו דוי , הא

הא הען הי הו הוי , ווא וואָ וען ווי וו וואו , זא זא זען זי זו זוי.

מיט צווייא זילבען

וואַ-כען וואַ-לער ווינ-טער, טאנ-צען, זינ-גען, שפרינגען

מיט דרייא זילבען

פאַ-לו-פען, פאר-פי-רען, גע-שפו-נען, גע-לא-פען.

מיט פיר זילבען

ווס-גע-פיר-טען , אב-גע-קאָפּ-טע , פא-פיר-קא-טען .

מיט פינף זילבען

אמרא־שפּר־נע־כן, אמ־גל־קרא־פּל־כן, אמ־אל־גר־גל־כן.

איין ווארט פון נײַן זילבען

9 8 7 6 5 4 3 2 1

קאָנ־סטאַנ־טי־־נאָ־־פּאָל־־לי־־טאַ־־ני־־שען.

דיזער פון דאָרפט איהר פאַרשטיין ווייטער צו טרעפען אליין וויא אויס צו לייגען אין שרייבען, נאור אלען דאָרף ניך פאַרשטעהען, וואס דאס אויך ויל רייבען, און פאר היטען דאס אויס לייגען וויא זויבער געבראַכט איז, אלען קענען שרייבען וואס אלען רעכט דיענט, אונד אלען דאָרף צו זיין אנדערן איינס בעטען דאס ער גאַר שרייבען. דאס קענען דיזער קלענסטער פאַרשטיין.

דיא רייבע ווארדזיים

אין גרויסער שפּיגעל, ווען ער איזט קלאַהר
שייעט ער בעוויליק אלעס, אויך אין האאר
איזט ער אבער טריב און שלעכט
נאַ צייגט ער בונקעל אונד ניט רעכט
האט אלען וואס געלערנט אונד געלעזען
ווירד דיא פעדער צום גרויסען וועזען
דעם בוכאלען ברייגט עס גאַ פיל נוטצען
וויא דעם הפּוליכען איינעם דאס פוטצען.

בריעף פאר קינדער.

1.

א קינד צו דיא עלטערן.

גוטע ליעבע עלטערן.

איך בין אנגעקומען מיט א שעהנע פורינג אין ג. דעם אנקעלס אלע קינדער האבען מיר ביי'ן וואגזאל עמפפאנגען. מארגען וועט דער אָנקעל (פעטער) שיקען נאך דעם לעהרער און וועט מיט איהם אָפריידען.

אייער זוהן חיים קאהן.

2.

צו א ברודער.

אח יקר.

דיא עלטערן שרייבען דיר א בריעף און איך א קליינעם גרוס. איך דאנק דיר זעהר וואס דוא פערגעסט ניט אין יעדער בריעף מיר צו גריסען. איך קען שוין לערנען און שרייבען.

דיין ברודער טוביה קאצענעלענבאגען.

3

צו אַ שוועסטער.

ליבע שוועסטער.

איך האָב אייך געהאַט געוואָלט מיט פאָהרען מיט מיין מוטער צו דיר, נאָר עס איז שאָדע מיין צייט. איך לערן העברעאיש, ענגליש און רעכענען, דעם קינפטיגען סיזאָן (זמן) וועל איך שוין אַרויס פון חדר, איך וועל לערנען אין דער היים. גריס דיינע קינדער.

דיין ברודער ישראל פייגעלזאָן.

4.

צו אַ אונקעל.

לדודי היקר...

אין מיין פאָטערס בריעף שרייב איך אייך אַ קליינעם גרוס. איך קען פיעל ניט שרייבען ווייל איך האָב ווייניג צייט: איך האָב צו מאַכען לעקציאָנען פאַר דרייא לעהרערס — גמרא, העברעאיש און ענגליש.

אייער פּלימעניק יהודה קאַצענעלענבאָגען.

.5

צו אַ זיידען.

לאבי זקני היקר...

איך שיק אייך איין וואונש צום נייעס יאהר: גאט זאל אייך געבען גליק, לאנגע יאהרען און איהר זאלט האבען איממער פערגעניגען פון אייערע קינדער. גיב גאָט איך זאל אייך אנדערע וואונש בריעף פיעל מאהל שרייבען, דאס איז דער פערלאנג פון אייער איינקעל,

לייב גארפינקעל.

.6

צו אַ גוטען פריינד.

ידידי היקר...

איך וויל אז דו, איין גוטער פריינד, זאלסט מיט מיר איין פערגעניגען טהיילען, אלזא שרייב איך דיר אנצוזאגען אז איך האב דעם עקזאמען גוט אויסגעהאלטען. איך האב גאהר גוטע ציינונגען בעקומען פיר אללעס. איך בין שוין יעצט א שילער פון דריטען קלאסס.

ידידך איזאל זילבערטהאל

7.

אנטוואָרט.

בעסטער פריינד איכאַל!

איר פריידט זעהר וואָס דו האָסט גוט אויסגעהאַלטען דעם עקזאַמען, זעה אויך ווייטער פלייסיג צו לערנען, וועסטו אַלעס מאָל גוטע צייכנונגען בעקומען, איך לערן פריוואַט, אָבער זייער גוט.

דיין פריינד נחמן טאַנענבוים.

8.

א אינגעל צו זיין חבר.

צו מיין פריינד אברהם!

לאָז דיך ניט בעטין היינט אָווענד, אַבּט א גייגער אויף מיין געבורטס-טאָג, מיר וועט קיינער ניט פאָרפעלען צו קומען פון אונזער חדר, אַזורגען וועלען איר דאָך אין חדר ניט געהן, קענען איר היינט אַביסעל שפּעטער אויך זיין.

דיין חבר יונה פיליפס.

9.

צו א חבר.

לייה מיר א פעדער. איך האב גאר ניט ארויסגענומען פון הויזע, ווייל איך בין אין חדר געגאנגען, און מיין פעדער איז צובראכען. יעצט פון חדר קען איך ניט געהן קויפען, דער לעהרער זאל ניט בייז ווערן אויף מיר. מארגען וועל איך דיר אים א דאנק אפגעבן א נייע פעדער.

דיין פריינד גד אהרונסאן.

10.

א שילער (תלמיד) צו א לעהרער.

למורי הנכבד...

איך קען היינט אין חדר ניט קומען, די מוטער האט איינגעשיקט געגעבן פארריכטען. אלזא זאלט איהר אויף מיר ניט ווארטען. שיקט דורך דעם אינגעל מיין תנ״ך איך מיין תולדות ישראל, איך וועל ווידערהאלען (איבער חזר׳ן) וואס איך האב די פאריגע וואך געלערנט.

אייער תלמיד יעקב ראזען.

פאמיליען בריעף.

11.

פון א פאטער צו א זוהן.

אן מיין ליעבען זוהן!

שוין פיעלע וואכען אז איך האב פון דיר קיין בריעף ערהאלטען, מיר טהוט זעהר לייד וואס איך דארף דיר אפט בעמערקען אז דוא האסט א פאטער, וועלכער וויל וויסען אללעס וואס מיט דיר איז און ווארט מיט גרעסטע אונגעדולד אויף דיין שרייבען. שוין געשע האב איך, מיין ליעבער זוהן, ניט פערדינט ביי דיר דוא זאלסט מיר זיין גרינגען האלטען און איבערגעזעהן שיינקען? איך וויל נאך בשום אופן ניט גלויבען אז דיא אורזאכע פון דיין שטיל שווייגען איז נאר דאס וואס דיר איז קיין עין־הרע גאנץ גוט און דארפסט ניט מיין לאסקע... דארף דען א פאטער נאר צרות האבען פון קינדער? פערדינט דען א פאטער דאס פאטער־רעכט אז מען דארף זיין טובה ניט? ניין, מיין זוהן, דאס איז ניט ריכטיג! דוא טהוסט אונרעכט מיט דעם וואס דוא פערגעסט מיר, דיין דיך ליבענדען פאטער, דעם פערגעניגען

א טהייל צוא נעהמען פון נחת בייא א קינד, וואס דאס איז דער שטענדיגער פערלאנג פון אללע עלטערן און אויך דער וואונש פון איר

דיין פאטער חיים שטיינבערג.

12.

אנטווארט.

טהייערסטער און פיעל געליעבטער פאטער!

דיין ווערטהען שרייבען האב איך ערהאלטען. דיינע פארווירפע איז ריכטיג — איך בין אונגערעכט געגען דיר, בעסטער פאטער! איך קען זיך פערענטפערין נור דער מיט דאס איינע פיעלע געשעפטען בריינגען מיט דאס, איך פערגעס צייטין וויס וועגען זיך זעלבסט אויך. דאס איז אבער פאר דיר קיין תירוץ ניט, און איך בעט דיר ליעבער פאטער מיר דעם מאהל ענטשולדיגען; דאס וועט מעהר ניט פארקומען: דאס שרייבען צוא דיר וועט בייא מיר זיין פון איינע ערסטע און הייליגסטע פפליכטען.

איך האף או דוא וועסט פערצייהען דיין שולדיגען זוהן, וועלכער איז דיר איבערגעבען מיט דעם גאנצען הארצען

אברהם שטיינבערג.

13.

א זאהן צו א פאטער.

אבי אהובי!

דיין בריעף, אין וועלכען דו שרייבסט וועגען דיין קראנקהייט, האט מיר פיעל שמערצען פערשאפט. וויא אזוי האסטו דאס מיר גלייך נישט געשריבען? איך וואלט אומגעזאמט צו דיר געקומען אונד דיר ארום צו געהן, צו שאפען דיר אללעס וואס עס האט זיך געפאדערט און צו זיטצען נעבען דיר ביז גאנצע נאכט. איך בין דעם גאנצען טאג אויסער זיך פון ערגערניס.

א דאנק גאט וואס דוא בישט איצט בעססער, און דיא דאקטוירים זאגען אז דוא ווערסט אי"ה פאלקאם געזונד ווערען. גאט זאל דיר שיינקען געזונד און לאנגע יאהרען דו זאלסט פון דיינע קינדער נחת האבען און אויך פון מיר דיין דיר שטענדיגער געטרייען

פנחס גיזבא.

14.

ענטפער צו א זאהן.

ליעבער זוהן שלמה!

דיין בריעף האט אונז קיין פערגעניגען נישט פערשאפט.

אײן נײן איז איר האָבען פֿון דיר װאָס אַנדערס ערװאַרטעט —
איר האָבען דאָך דיר אַללע מאָהל געזאָגט אַז דאָס װעט זײן דער
סוף פֿון דײנע ווכּעלעס. דו האָסט זיך אױס געבראַכט צײט אין
אונז — געזונד! נאָך װאָס ביזטו געלאָפען? פֿעהלט דיר דען װאָס
אין דער הײם בײא דײנע עלטערן אָדער איר נײטיגען זיך אין
דײן פֿערדינסט? איר האָבען דיר אימער געזאָגט: זיטץ אין דער
הײם, לערין קענטעניסע, קוק זיך צו צום געשעפֿט אין װאָרף
אַרױס פֿון קאָפּ דיזע פֿאַנטאַזיע װעגען פֿאָרדינען, זעלבסט
שטענדיגקײט און פֿרײע לעבען, דו האָסט זיך אָבער אײן גע-
עקשנ'ט לײן פֿאָהרען; נו, װאָס זאָגסטו יעצט? דו פֿערזאָגסט
שוין, דאַכט זיך, אַ צעהענטין. אונז װונדערט נאָר װיא
ביזטו אַזױא נאַרריש און פֿרעגסט נאָך יעצט "װאָו דו זאָלסט
זיך װענדען און װאָס דו זאָלסט טהון", קום אַהײם, װענדע זיך
צו דײנע עלטערן, און װאָס זײא זאָגען דיר דאָס זאָלסטו טהון.
איר שיקען דיר אין בריעף פֿופֿצעהן דאָללער אױף רײזע קאָסטען
און גענוג זיך נאַרריש מאַכען.

דײנע עלטערן עזריאל און טױבע פֿאָגען.

15.

א טאכטער צו א מוטער.

טהייערסטע מוטער!

איך קלייב זיך דיר שרייבען שוין פון עטליכע וואכען, און עס קומט אלץ ניט אויס — איך בין שטענדיג בעשעפטיגט אין הויז — וויא מיט קליינע קינדערלעך, און קען זיך קיין צייט ניט נעהמען צו שרייבען. וואס מאכסטו, ליעבע מוטער, און וויא לעבסטו? איך בעט נאר שטענדיג גאט עס זאל זיך מאכען פאר חיה'לען א גוטער שידוך, דאנן וואלט איך דיר אין גאנצען צוא זיך צוגענומען. בייא מיר וואלט דיר פון קיין זאך ניט פעהלען. איך בין ניט קיין גביר'טע, אבער איך לעב דאנקען גאט רוהיג און גוט. מיין מאן, זאל לעבען, פערדינט וויא פיעל מיר ברויכען און איך שפאר נאך אב אדאווער; מיר זיינען ח"ו קיינעם ניט שולדיג, אן'אייגענעס הויז אפיינע וועלכע טראגט דירה-געלט, פיינע געראטענע קינדערלעך זאלין געזונד זיין — און וואס דארף מאנשע נאך?

שיקען דיר איינע ברידער אויך פינקטליך אלע חודש? שרייבען זייא דיר אפט? איך האב שוין לאנג פון זייא קיין חיות ניט געהערט.

דיין מוטער וואָס טראַכט שטענדיג וועגן דיר
רוזע פּערלשטיין.

16.

אַנטוואָרט.

ליעבע גוטע טאָכטער!

דיינע גוטע בריעף ווירקען אויף איר וויא דער בעסטער הייל-מיטעל, דעם טאָג וואָס איך ערהאַלט פון דיר אַ בריעף בין איך געזונד אין פריש, גאָטט זאָל דיר דערפאַר געבען וואָס דוא ווינשט זיך אַליין!

איך קען דיר אויך אַ פרעהליכע נייעס שרייבען: מען רעדט חיה'לען גאָר אַ פיינעם שידוך, זיא האָט זיך געזעהען מיט דעם חתן אין זייא געפעהלען זיך בייدע. אַז מיר וועלען א״ה מיט אַללעס דיא זאַך אָרדנען וועלען מיר אייך, ד. ה. דיר מיט דיין ליעבען מאַנן אויף תנאים מיט אַגל בעטען. איך האָב היינט וועגען דעם געשריבען דיא קינדער אין באָסטאָן. זייא זיינען זייער פינקטליך מיט זייער געלט שיקען; עס געהט נאָך אַ טאָג נישט אַריבער—פינקט צום חודש. גאָטט זאָל אייך, ליעבע קינדער-

לעק זאללעצען צושיקען אללעס וואס איהר בעדארפט און איך זאל אויף אייער עלטערע יאהרען פֿון אייך זאללען נחת האבען—אמן.

איך גריסס הערצליך דיין מאן און דיא קינדערלעך; זייט אללע געזונד און גליקליך.

אייער מוטטער חנה מאלקין.

17.

א ברודער צו א שוועסטער.

געליעבטע שוועסטער און שוואגער!

שוין צוויי מאנאטען איז אוועק זינד איך האב אייך געשריבען, איהר זייט געוויס אונרוהיג געוועזען פֿון מיין שטילשווייגען, דען איהר זייט געוואוהנט פֿון מיר אָפֿטע בריעף צו בעקומען. אלזא בערוהיג איך אייך יעצט און ערקלעהר אייך אז דיא אורזאכע פֿון מיין ניט שרייבען איז געוועזען מיין קראנקהייט—איך בין דריי וואכען צו בעט געלעגען און געהאט א שווערע קראנקהייט, דיא ערצטע האבען שוין געהאט מיר אנטזאגט... נאר גאט האט מיר געהיילט און דא האט איהר א צייגע דאס איך שרייב אייגענהענדיג דיזען בריעף.

שרייבט איר וואס איז ביי אייך פאָרגעקומען פאר דיא פאר וואָכען, פון אייערע געשעפטען און פון אללעס וואס איז ווענדיג צו וויסען.

אייער ברודער אדאלף בלומענטהאל.

18.

אנטוואָרט.

בעסטער און טהייערסטער ברודער אדאלף!

דו קאנסט דיך גאר ניט פאָרשטעלען ווי דיין בריעף האט אונז אללעמען בעפרייט. ווי איר האבען בעקומען דעם פאסט-שטעמפעל „באָסטאָן" איז אונז ליכטיג געוואָרען אין דיא אויגען לעבענדיג דיין אייגענהענדיגע אדרעססע. געלויבט איז גאָט וואס האט דיר גערעטעט און אייך געהויבען פון אזא בלאָט. איין ניט, ליעבער ברודער, אז איר האבען פון דיין קראנקהייט ניט געוואוסט; אבער האט אונז פון אללעס געשריבען ווי דער געפאָהר איז אריבער. עס האט אונז גענוג געזונד געקאָסט, נאר איר גייענען יעצט אריבער גליקליך מיט דיין בעסערונג. שרייבט דיך ניט אן מיט קיין זאק, היט שרייבט דיא דיעטא, לאז אללעס ארויס פון זינען און ווער

נאר פאולקאוו געזונד. איך האב אין פערלאנג פון איינציגע וואכען וועלין איר זיך זעהען... זייא געזונד וויא דיר ווינשט דיין שוואגער און שוועסטער

סאלאמאן און סאניע גאלדפארב.

19.

א שוועסטער צו א ברודער.

פיעלגעליבטער ברודער יאנקעל!

וויא עס איז צו שליסען פון דיין ניט שרייבען האסטו אן אונז גאר פארגעסין און דערמאהנסט זיך גאר ניט אויף דיינע שוועסטער און ברידער. וואס איז דאס מיט דיר געווארען? דו פלעגסט דאך אונז פארווארפען מיט בריעף און פלעגסט פון אונז מאהנען דיר וואס אפטער צו שרייבען, און יעצט? יעצט האסטו גאר אויף געהערט צו שרייבען, אויף געהערט צוא אינטערעסירען זיך וועגין אונז דיינע שוועסטער און ברידער, בייא וועלכע דו ביסט אנשטאט א פאטער און בייא וועלכע דוא ביסט דיא איינציגע טרייסט אין דיזע שלעכטע צייט...

דו האסט דאך פערשפראכען אונזערע עלטערין ע״ה אז דו

אלס עלטערער ברודער װעסט פֿיר אונז זארגען, װיא א פֿאטער זיין; און יעצט װייסט דאס זיך גאר ניט ארויס. איך גלויב ניט, איך קען ניט און װיל ניט גלויבען דאס זאל אהן אורזאכע זיין. איך האף זאגט איר אז עס איז װאס אונגעװאהנליכעס ביי דיר אין הויז געשעהען, װען ניט װאלט אזויא ניט געװען—דא װאלסט אונז ניט פֿערלאזען!

אלזא, טהייערער ברודער, לאז זיך אונז ניט לאנג קװעלען, שרייב אונז גלייך װאס איט דיר איז; בערוהיג װאס גיכער דיינע אונרוהיגע פֿער'צרה'טע שװעסטער און ברידער, װעלכע זיינען אויסער זיך.

דיין שװעסטער ביילא פֿעלטענשטיין.

20.

אנטװארט.

ליעבע גוטע שװעסטער!

איך האב ניט קיין װערטער איט װאס זיך צו פֿערטהיידי-גען—איך בין װירקליך אונגערעכט געגען אייך אװעלען. איך בין ניט נאר אייך שולדיג נאר איך געהער זיינדיג געגען אייך און

געגען אײן געװיססען, און איך קען זיך גאר ניט פערצײהען.
דוזו האסט אבער ריכטיג געשריבען, ליעבע שװעסטער, אז עס איז
געװיס א װעלכע אורזאכע דער בײא. יא, עס איז געװען א אורזאכע
און א װיכטיגע! איך האבע אבגעברענט, געהאט פיעל שאדען און
שרעק, נאר געלױבט איז גאטט דער פאר—עס האט געקאנט
נאך ערגער זײן. יעצט איז עס שױן אביסעל געװארדען: איך
האבע געדונגען א װאהנונג ביז איך װעל זיך אב-בױען; אױך האט
איר אב געצאהלט פײער-קאססע און איר זײנען שױן האלב בערוהיגט.
װאס אן אײך געהער, ליבע שװעסטער, שװער איך דיר בײא
אללעס הײליגעס אז איך פערגעס אײך ניט און קען אײך ניט
פערגעסען. גיעב דאס איבער אונזערע ליעבע שװעסטער און ברי-
דער און דעם נאמען פון איר אײער ברודער

יאזעף פעלטענשטײן.

21.

א מוטער צו א זאהן.

ליעבער גוטער זאהן מײנער!

דיא נאכריכט װעלכע איך האב פון אײן ברודער דײן אנקעל

וועגען דיר באקומען האט מיר וויא א דונער געשלאגען. וויא קומט עס צו דיר, מיין קינד, אזא דומהייט, אזא לייכטזיניגקייט צו ווארפען דעם לערנען און אוועק לאזען זיך אין שלעכטע געזעלשאפט?! פאסט עס פאר דיר, פאר א קינד פון אנשטענדיגע עלטערן? פאר א קינד וואס די עלטערן אפפערן זיך פאר זייהר און געבען מיט די לעצטע קרעפטען צו בילדען איהם און פאר א מענשען צו מאכען. ניין, מיין זוהן, איך וועל ניט און קען דאס ניט גלויבען! לאז אוועק די געזעלשאפט, זייא געהארכזאם דיין גוטען אנגעל, לערין פלייסיג און זעה אז די מיהע דיינע און אונזערע זאל אנגעווענדט זיין, אז דוא זאלסט א מענש ווערין צו גאטט און צו לייטען אויך נחת פאר דיינע דיר ליעבענדע עלטערין.

דיין מוטער בערטהע מאזלין.

22.

אנטווארט.

ליעבע גוטע מוטער מיינע!

דיין בריעף האט מיר וויא פון שלאף אויפגעוועקט, איך האב

זיך ארויס געגעבן אז איך האב ווירקליך געוואלט בלאנגען, אז ניט אזוי דורך זיך אויפפיהרען א יונגער מענש און א קינד פון שיינע עלטערן. גלויב מיר, ליעבע מוטער, אז עס איז נור געווען א פערפיהרונג, א פערבלענדעניש אויף מיר; עס איז בעשערט געווען דו זאלסט פערדרוס האבען! איך זאג דיר צו, טהייערסטע מוטער, אז איך וועל פון היינט אן גוט און גע-האָרכזאם זיין, איך וועל ווארפען דיזע גאנצע געזעלשאפט און וועל ווי געווען זיך מיט פלייס פאר'ן לערנען נעהמען, און וועל זיין גוטען אנגעל געהארכזאם זיין, איך ווייס און פיהל אז ער איינ'ט נאר איין טובה און אז ער זארגט פאר מיר ווי פאר אנ'אייגען קינד.

בערוהיג זיך, מוטער איינע! איך בין צוריק ווי ביז יעצט זיין דיין ליעבענדער און געהארכזאמער זוהן.

באריס מאלקין

23.

א מוטער צו א טאכטער.

טהייערע ליעבע טאכטער איינע!

עס איז שוין פאראיבער פיפצעהן יאהר צייט דו ביזט פון אונז אוועק געפאהרען. אונטער דער צייט האט זיך פיעל איבערגעביטען: פון קליין איז געווארען גרויס, פון גרויס—אלט, פון ארעם—רייך און פון רייך—ארעם. עס האט זיך אויך פיעל איבערגעביטען אין אונזער הויז—ניטא וואס אמאהל איז גע-וועזען! אונזער הויז איז שוין ניט מעהר א פרנסה-הויז, עס איז ניט מעהר אזא לעבענס פונקט וויא געוועזען. עס איז שטיל—ניטא קיין גערויש, ניטא קיין פרנסה!...

מיר ביידע, ד. ה. איך מיט דיין אלטען פאטער, וואלטען נאך וויא עס איז דורכשלאגען זיך, ווארום וויא פיעל דארפען מיר אין גאנצען? אבער מיר האבען דאך נאך ביידע זיך אקינד, אונ-זער לעצטע קינד דיין איינגסטע שוועסטער. זיא איז דאך שוין א גרויסע איידיל, זיא דארף האבען אין וואס ארויס צו געהן, און עס איז שוין צייט איהר צו לייטען צוא ברייגען...

אלזא, ליעבע טאכטער, ווענדען איר זיך צו דיר; דוא ביזט דיזע איינציגע אין אונזער פאמיליע וואס קענסט דער צו בע-הילפיג זיין. נעהם זיך צום הארצען דיזע לאגע פון דיין ארימע שוועסטער, העלף איהר וויא וויט דוא קענסט און גאט וועט דיר דער פאר העלפען וויא דוא ווינשט זיך אליין.

דיין מוטער וואס ערווארטעט דיין ענטפער

חנה פעהלטגעלט

24.

אנטווארט.

טהייערסטע מוטער!

דיין בריעף האט אויף איר געהער א שלעכטען אנדרוק געמאכט. האסטו איר דען אזויא שלעכט אז דוא שרייבסט איר אזא תחנונים'דיגען בריעף? ווייס א דען ניט אייער צושטאנד? שטיץ איך אייך ניט וויא נאר איגליך איז? איך האב דאך אייך איינציגע אמאהל געשריבען אז איין שוועסטער זאל צו איר נאך נייורן קומען, אז איך נעהם איהר אב פון אייך און וועל פאר איהר זארגען? וואס גשע דארפסטו אזויא נידעריג

מאכען זיך מיט דיין שרייבען? איך שיק דיר אנ'אנווייזונג אין
נ. נ. קאנטאר דו וועסט דארטען גלייך דאס געלד בעקומען. נעהם
אויך איין שוועסטער א קאסטיום, און וועלכען זיא זאל קענען צו
איר פאסען, און פערגעס ניך אויך איר — עס וועט איהר ניט
פעהלען קיין זאך.

דיין טאכטער ליבא בערענשטיין.

25.

א פאטער צו א זוהן.

גוטער טרייער זוהן איינער!

איך האב דיר שוין לאנג דיזען בריעף געוואלט שרייבען, עס
איז מיר אבער שווער געווען. יעצט קען איך שוין מעהר ניט
ווארטען און שרייב דיר. דו האסט זיך גאר אין דיין אלטען
פאטער פערגעסען, אבוואהל דיין אלטער פאטער האט אויסער
דיר קיינעם ניט ווער עס זאל איהם בעהילפיג זיין אין זיין נויט.
דו האסט פארגעסין אז דער פאטער דיינער, וועלכער האט פאר
דיר מעהר וויא פאר זיך געזארגט איז אלט און ארעם און מוז
אין קורצען צו דיר אויס זיין לעבין צו בערהאלטען. דו פארגעסט

אז אלטע מענשען כל זמן זייא לעבען ווילען זייא עסען פונקט וויא יונגע... ווען דוא וואלסט דאס ניט פארגעסין וואלסטו דאך ווען דיין אלטען פאטער געשריבען און געשטיצט איהם וויא ווייט דיין מעגליכקייט איז.

עס איז ניט גוט ווען מען דארף אנקומען צו פרעמדע, עס איז אבער נאך ערגער אז קינדער צו וועלכע מען דארף אנ-קומען פארפרעמדען זיך פון זייערע עלטערן... איך האב שוין אלעס אויספארקויפט נאר צו קיינעם ניט אנצוקומען, איך האב אבער מעהר ניט וואס צו פארקויפען.

בעטראכט איין, זוהן, דיזע לאגע פון איר דיין אלטען ארימען פאטער, וואס איז דער צו נאך עלענד אויך

עזריאל פאגען

26.

אנטוואָרט.

אבי יקירי ואהובי!

איך בין אויסער זיך פון דיין בריעף פון וועלכען איך זעה וויא שלעכט דיר איז, און נאך מעהר פון דעם וואס דוא האסט

אפרעטענגיע צו איר. איך האב זווארטעט וואס זאיך שרייב צו דיר
געהר געלטען, אבוואהל איך בין שטענדיג פערדערהט אין גע-
שעפט. וועלכער געהט, ווייא אללעמען דיזא לעצטע צייט, ניט
אזו בעסטין. דאס איז ריכטיג; אדער קענסטו איר דען בעשול-
דיגען פאר וואס איך שטיק דיר ניט, אז דוא האסט איר קיין
אזהל ניט געשריבען אז דיר פעהלט? בין איך דען א נביא?
קען איך וואהנענדיג אין שיקאגא, וויסען אז דוא, ליעבער פאטער,
ליידסט נויט אין נויארק? יעצט אז איך ווייס שיק איך דיר גלייך
פופציג דאללער, און גאט דיר צו אונזאטליך שטיצע צו שיקען
אויף דיר גאל ח"ו גאר ניט פעהלען. און דוא, ליעבער פאטער,
זאלסט ניט קארגען — עס איז טריגט וואס דיין הארץ געלוסט.
דיין זוהן שלמה פוגען.

27.

א ברודער צו א ברודער.

טהייערסטער ברודער!

עס איז שוין א לאנגע צייט פארוויבער זינד איר האבען
אייך געהערט דורך שרייבען זיך. דיזא אורזאכע דער פון ווייס

איך ניט און גלויב אז דוא דאס גלייבען ווייסט אייך ניר——דאס איז עפעס סתם אזויא געווארען! דאך איז דאס ניט ארענטליך פון אונז ביידען, ניט אזויא דארפען טאהן צוויא ברידער, וועלכע זיינען נור צוויא און האבען אבער אין פאמיליע קיינעם ניט, עס דארף אזויא ניט זיין! אלזא בעט איך דיר ליעבער ברודער, שרייב מיר וואס מיט דיר איז, וויא לעבסטו אין אפריקא? וואס איז דיין געשעפט? וואס האסטו פאר קינדערליך און אויב דוא ביזט מיט אפריקא צופרידען, איך בין דאס אלעס זייער נייגע-ריג צו וויסען.

איך פערהאף אז פון יעצט וועלין מיר זיך קארעספאנ-דירען אפט און אהן אויפהער. דיין ברודער

וואלף וויטענבערג.

28

אנטווארט.

ליעבער ברודער וואלף!

דיין לעטער האב איך ריכטיג ערהאלטען, אבוואהל איך האב שוין דרייא וואהנונגען געביטען נאך איין אלטען אדרעס. בייא

אונז איז אין פּאָסט זעהער גוטע אָרדענונג—קיין בריעף געהט ניט פערפאַללען און אַלען זוכט אויף דעם אדרעסאַט.

דעם פערגעניגען, וואָס דיין בריעף האָט איר פערשאַפט בין איך ניט אויס שטאַנדע דיר אויס צו שרייבען. דוא האָסט רעכט, גוטער ברודער, עס דאַרף אַזויא ניט זיין נאָר ווייסטו דען ניט אַז „ניט אַללעס איז וויא עס דאַרף זיין"... איר דאַכט אַז בייא אייך פיהלט איהר דאָס גאַנץ זאַפט, פיעל זאַכען האָט בייא אייך געדאַרפט זיין ניט וויא עס איז און עס איז דאָך ניט וויא עס דאַרף...

איך אזוק דיר אַלעבין; דיא זען אַלען אַלעבין אַזוכען—אַלען שטערט ניט; יעדער זען זיך פאַרדינען פון וואָס ערוויל און וויא ער וויל. אַלזאָ קענסטו פערשטעהן אַז איין געשעפט איז וואָס איר פּאָסט און וואָס איר זויז לייניגער. איך פאַרמאָג דרייא שיינע טעכטער און צווייא זיהן, וועלכע בעקומען בילדונג אויגיסט אין דוא בעסטע שוהלען מיט אַללע קינדער צו גלייך—נו, זאָל זיך מיט אפריקא ניט צו פריעדען זיין?!

שרייב איר וואָס איז דאָרטען מיט דיר, דוא ווייסט מיט דיין

שרייבן ערפרייען דיזע גאנצע פאמיליע פון דיין ברודער

גאלדזאהן וויטענבערג.

29.

א ברודער צו א ברודער.

אחי היקר!

איך קען גאר ניט קלוג ווערין וואס דיין שטילשווייגען זאל בעדייטען, איך האב דיר שוין דרייא בריעף געשריבען און האב פון דיר קיין אנטווארט ניט ערהאלטען.

שרייב מיר וואס איז מיט דיר, דען איך בין זעהר אונרוהיג.

דיין ברודער גוסאזאן פינקעלשטיין.

30.

אנטווארט.

טהייערסטער ברודער!

ענטשולדיג מיר וואס איך האב דיר אזוי לאנג ניט געשריבען, איך האב אבער ליידער ניט געקענט שרייבען. דיזע אורזאכע

דער פון איז דאס וואס איך האב קיינע גוטע נייעס דיר צו שרייבען, און מיטהיילען דיר פון איין גאנץ לעבען, פון איין ארמוטה און צרות האב איך פשוט ניט געוואלט. איך פערשטעה אז דו וועסט פון דעם קיין פערגניגען האבען...

מיט אפאר יאהר צוריק אלס איך האב בעקומען וואהנרעכט אין קורלאנד האב איך געמיינט אז איך בין איבער גליקליך, עס איז אבער געווען א פוסטע פאנטאזיע. איבעראל זיינען יעצט געפינט געווארין געזעלשאפט-קרייזען, וועלכע פאר קאנקורירען דיא אידישע געשעפטען; פיעל געשעפטען גייען אין גאנצען פאר אידען פערלארען און דיא הוצאה איז גרויס...

מיט דאס איז דיא איינציגע אורזאכע וואס איך האב דיר ניט געשריבען, ביז דו האסט מיר וועגין דיין בעזארגונגען זיך איבער מיר געשריבען.

דיין ברודער לעאן פינקעלשטיין.

31.

א ברודער צו א ברודער.

אחי יקר ונחמד!

דיין בריעף האט אונז פיעל פערגניגען פערשאפט. דאנקען

גאט פאר דיין געזונד און וואס דוא מאכסט גוטע געשעפטין,
בייא דיזע יעצטיגע צייט איז דאס א זעלטענהייט. איך ווינשע
אימער פון דיר אזעלכע בריעף צו בעקומען.

פון זיך קען איך דיר ליידער קיין גוטע נייעס ניט שרייבען
דיא געשעפטין ווערין פון יאהר קלענער, דיא פאמיליע גרעססער
און דיא הוצאה איז ניט צו דער טראגען. נור וויא אללע
אידען לעב איך אין האפנונג אז עס וועט אי"ה בעססער ווערין—
האפען קאסט דאך קיין געלט ניט...

דיין ברודער שמעון ליזענזאהן.

32.

אנטווארט.

טהייערסטער ברודער שמעון!

לעזענדיג דיין בריעף איז מיר איינגעפאלען דיר פארצולייגען
פיללייכט וועסטו וועלין פערגרינגערן זיך דיא אויסגאבען (הוצאה)
און וועסט צו מיר דיין עלטערין זוהן שיקען. בייא מיר איז
יעצט דא א וואקאנסיע אויף א שטעלע פאר א בוכהאלטער. איך קען
דאך דיינע קינדער דאס זייא זיינען געבילדעטע, פייהיגע און

אויף'ן העכסטען פאלל ארדענטליכע—עס וועט פאר אונז ביידען גוט זיין: איך וועל האבען א בוכהאלטער, אויף וועלכען איך וועל זיך קענען פערלאזען וויא אויף זיך זעלבסט; און ער וועט האבען א שטעללע בייא איר, זיין אנגעל, וואס ווייס וויא איהם צו שעט-צען; אויסער וואס דיא שטעללע וועט איהם שיינע געהאלט טראגען.

איך ווארט אויף דיין אנטווארט דורך דיין זוהן!

דיין ברודער ברוך ליזאנאוו.

33.

שמעון צו ברוכ'ן.

איך בין ניט אויס שטאנדע דיר נאך דיין ווערטהע צו בעדאנקען. דיין בריעף האט אונז אללעמען דער פרייהט: בייא דיר איז דאך א גרויסער געשעפט, מיין זוהן וועט גוטע פראנטיקע האבען, און איר האפפען אז איהר וועט ביידע העכסט צופריע-דען זיין.

דיין וואונש, גוטער ברודער, צו שיקען דיר מיין אנטווארט דורך מיין זוהן, דיין צוקונפטיגען בוכהאלטער, קען איך ניט ערפיללען—עס איז נאך איניגע טעג געדויערין ביז ער וועט

קענען פאהרען. איך בעקלייד איהם ווען עס פּאָסט פאר דיין א בוכהאלטער און ווען עס איז אנשטענדיג אין א גרויסע שטאדט צו קומען. איין גוטען שרייבט דיר בעזונדער א בריעף היינט אדער מארגען.

דיין ברודער שמעון ליזוגאוו.

34.

א פּליעמעניק צו א פעטער.

געהערטעסטער אנקעל, לעבט וואהל!

איך שרייב אייך א קורצען בריעף, דען איך בין גאר איבער ראשט פון אייער פאר מיר גליקליכען שרייבען דאס איך קען אייערע געדאנקען ניט צוזאמען נעהמען. איך קען אייך גארגאר יעצט ניט דאנקען נאך אייער ווערטה—דאס וועל איך מינדליך מאכען אין פערלויף פון איינעגע טעג, ווען איך וועל צו אייך קומען. איין זאך קען איך אייך נאר שרייבען: איהר האט אונז אללעמען איבער גליקליך געמאכט!

אייער אייך גליקווינשענדער פּלימעניק

יאקאב ליזוגאוו.

35.

א שוועסטער צו א ברודער.

טהייערסטער און ליעבער ברודער!

איך קום דיר מיט צוטהיילען דאס מיין וואונש איז ערפיללט געווארען — איך בין פערלאבט (תנאים געמאכט) מיט מאנס בייערפעלד, וועלכער איז מיינע עלטערין און מיר זעהער געפעלין און פיין אללעמען זעהער געריאט. דאס איז דיא גוטע נייעס, וועלכע מיר האבען דיר און אונזער פאריגען בריעף צוגעזאגט צו שרייבען.

איך בין גליקליך און ווינש דאס זעלבע אויך דיר!

דיין שוועסטער העלענא גליקסווינש.

36.

אנטווארט.

ליעבע שוועסטער העלענא!

איך גראטוליר דיר און ווינש דיר גליק וויא דוא און דיין געשעצטער ברויטיגאם (חתן) ווינשט זיך זעלבסט. גיב גאטט איהר גאנץ איאער צופריעדען זיין ביידע און לעבען און גוטס און פריעדען!

עס קען זיין אז קירצליך וועל איך אייך אגזא נייעס שרייבען קענען... געריס אונבעקאנטער ווייבע דיין ברויטגאם פון אייכט וועגען, און נאג איהם דאס עס שעצט איהם שוין זיין צוקינפטיגער שוואגער

יצחק גליקסווינש.

37.

מאקס צו יצחק׳ן.

האכגעשעצטער צוקינפטיגער שוואגער!

אייער גראטולאציאנס בריעף (גליקווינשענדען) האבען איר ריכטיג ערהאלטען, איך אונד איין ליעבע ברויטע (כלה) דאנקען אייך פיעל מאהל פאר אייער ברודער-פריינדליכען בריעף. גיב גאט אייער וואונש אייך אונז גאל ערפיללט ווערין וויא איך אונזער גליקווינשען אייך.

איך האף, ליעבער ברודער, אז איר וועלין זיך קירצליך קענען לערנען און דאן וועלין איר אייך עוויג ברידער בלייבען.

אייער אייך גליקווינשענדער

מאקס ביערפעלד.

38.

אנטוואָרט.

ברודער אהרן!

דוּ שרייבסט אַז נאָך דעם אַז איך וועל קומען אין איר וועלין זיך פֿריינדליך בעקאָנען, וועלין איר ברידער פֿייט אונזער לעבען בלייבען; איך מיין אנדערש—איר זיינען שוין ברידער נייס ביגטו איין ליעבע שוועסטער'ס ברויטיגאַם.

איך שיק דיר דעם בריעף אויף מיין שוועסטער'ס אַדרעססע, איך גלויב דוּ ווערסט איהם פּינקטליך בעקומען. גריס זיין איין נאָמען דיין ברויטע און זאָג איהר אַז אונגעזאָגט וועל איך ניט איט איהר פֿרעהליך און אונדליך איבער אלעס אויסריידען.

אייער ברודער יצחק גלינסקין.

39.

ליעבע בריעף.

ווערטהעס פֿרייליין אננא שיינפֿינגעל!

איך מוז יעצט א געפֿעהרליכען שריט, ,,נור ווער עס שטעהט

איך ניט אין געפאהר—זאגט א שפריכווארט—געווינט ניט דיזע שטרייט", אלזא וואגע איך איך 'ס צו טאהן.

איך איין דאס איהר האט בעמערקט אז איך בין צו אייך ניט גלייכגילטיג, אז אין אייער געזעלשאפט בין איך גאר אנ-אנדער מענש און איך דאס אז דיזע פערהעלטנישע האט אויף איר געהאט א גרויסען איינדרוק געמאכט...

אין דעם צושטאנד וויא איך בין יעצט קען איך לאנג ניט בלייבען, דאס איז אנ'אונאערטרעגליכע זאך! אלזא בעט איך אייך, האכגעשעצטע אננא, איר מיט אייער איין ווארט גליקליך צו מאכען, מיט אייער איין ווארט קענט איהר מיר אדער אין גאנצען בערוהיגען און אויף עוויג גליקליך מאכען אדער אין געגען טהייל... דער וואהל איז צו אייך, און איין לעבען, איין בערוהיגונג און גליק הייגגען אויף אייער ווארט...

איך ערווארטע מיט דעם גרעסטען אונגעדולד אייער אנטווארט.

פיליפ אייכהארען.

40.

אנטוואָרט.

געעהרטעסטער הערר אייכהאָרען!

אבוואהל אייער בריעף האט מיר שטאלץ געמאכט און אייערע טיעף פון הארצען גערעדטע ווערטער האבען מיין אייגענליעבע זעהר געשמייכעלט, דאך געפין איך דאס איך זעלבסט האב קיין רעכט איין האנד צו געבען, זאגאר אזא פערזאן ווי איהר, איידער איך וועל מיינע ליעבע עלטערן וועגען דעם זאגען, און זייער מיינונג אויס הערין.

פון מיינער זייטע קען איך אייך שרייבען דאס איך שעטץ אייך נאך אייער ווערטה, דאס אייער געזעלשאפט מאכט אויך מיר דעם געלייכען ווירקונג ווי איהר האט מיר געשריבען... נאר בייא מיר קומט אויס אז עלטערן פערדינען דאס בייא אזא שריט זאל מען זיך אהן זייא ניט בעגעהען.

דאס איז פארלייפיג איין אנטווארט, וועלכער איך רעכען וועט אייך אביסעל בערוהיגען. איך ווינשע אייער מיינונג צו בעקומען וועגען דעם אינהאלט פון מיין דיזען בריעף.

מיט אכטונג אננא שיינפינקעל.

41.

פיליפ צו אננאין.

װערטהעס פרײלין שײן־פינקל!

אייך האט איין שרייבען שטאלץ געמאכט, אייך האבען איינע װערטער געשמייכעלט; מיר אבער האט אייער בריעף דעם לעבען געשאנקען און אויך צווייג גליקליך געמאכט! איך האב אין אייער בריעף געלייענט צווישען דיא רייהען (שורות) איך האב אין איהם געפונען מעהר וויא עס איז אין איהם געשריבען... איך האב שוין אגליקליכען אנפאנג—איך האב שוין אויך וואס צו האפ-פען. יעצט פיהל איך דעם געדאנק פון פאלקס-ווערטיל: „וואס עס פעהלט אין יעצט. בעדרויגט דיא האפפנונג מיט דעם צוקונפט”; אה! ליעבע האפנונג און גוסער צוקונפט! איהר פארנעמט בייא מיר יעצט אגרויסען טהייל אין מיין לעבען...

מיט אייער איינונג בין איך פאלקאם איינשטימיג. עלטערן זיינען װערט אז קינדער, פון װעלכע זייא ליידען גאר פיעל ביז מען ערציהט זייא, געהאלטען בייא אגאן שריט זייער איינונג פרעגין. איך האב אבער ב״ה אזויא פיעל געדולד זייער גליקליכען איינשטימונג צו דער-ווארטען.

אייער פיליפ אייבהארען.

42.

אננא צו פיליפ'ן.

געעהרטעסטער פיליפ!

אין אייער לעצטען בריעף זיינען אבגעשפיגעלט אייערע געפיה-לען, דיא ווערטער זיינען וויא פון איין אונד ארויס געגאסען, איין לעבען בעגלייטען יעדעס אויך דיא געליבטע צוויא ענגלען (אמורים) דיא האפפענונג אין דער צוקונפט, נאר איך האב קיין דרייסט ניט פאר צוא זאגען אייערע גוטע עלטערין אונזא גזוך—פאר א פרויענציאמער איז עס א צו שווערע אויפגאבע. גיט איהר ארושה (אנ'צעפה) וויא דאס זאל געשעהן, איך קען דאס ניט, דאס קאסט איר איין געזונד און אייך—אייער געדולד.

אייער אננא שיינפינקעל.

43.

פיליפ צו אננא'ן.

מיט דעם גרעסטען אונגעדולד האב איך אייער בריעף ערווארט און מיט דעם גרעסטען פערגעניגען געלעזען. דער אזוגניס—וויא

עס איז בעשריבען—האט דיא אייגענשאפט אז צוא וואס ער ריהרט זיך צוא אויב דאס איז נור אפטמאל בעקוועם עס אזוגניס־קראפט, דיא „ליעבע" איז אבער פיעל שטארקער: זיא פער־הייליגט און פערטהייערט אללעס... דאס פאפיר פון אייער בריעף און דער קאנווערט האבען בייא מיר אזא ווערטה וואס עס גיט גאר קיין גלייכען דער צוא. אייערע צווייא בריעף זיינען בייא מיר יעצט איין אייגענס.

דעם ראטה וואס איהר בעט קען איך אייך געבען, נאר אויב איהר וועט צוא איהם איינשטימען. איך וואלט אבער געלובט בייא אייערע גוטע עלטערן זייער האנד בעטין גלייך וויא איהר וועט מיר אייער איינשטימונג דער צוא שרייבען; אבער איך וואלט א שדכן אין נאמען פון אייערע עלטערן שיקען. זייא וויסען אביסעל פון אונזערע פערהעלטניסע און זיינען העכסט צוא פריעדען וואס איין וואהל איז אויך אייך, ליעבע אננא, געפאהלען.

שרייבט מיר וועלכער פלאן געפעלט אייך בעסער דעם וועל איך אונגעזוימט טהון.

אייער פיליפ אייכהארן,

44.

אננא צו פיליפ'ן.

ליעבער טהייערסטער פיליפ!

דער צופאלל האט אייער צווייטען פלאן אויסגעקליבען אלזא בעשטיט איך זיך אויך. אייער בריעף איז אנגעקומען גראדע ווען איך בין צו האוזע ניט געוועזען.. איין גוטע מוטטער האט זיך פון בריעפטרעגער אבגענומען, זיא—ניט אייגענדיג קיין גזאך—האט איהם גיעפינט און געלעזען. געלובסט פערשטעהענדיג אז זיא האט אללעס איין פאטער איבער געגעבען. און אז איך בין צו האוזע געקומען האט איר דער פאטער און זיין קאבינעט אריין גערופען און דארטען האט ער, אויך דיא מוטטער איר ערקלערט דאס זייא קענען אייער פאמיליע פון בעסטער זייטע, דאס דער פאטער קען אייך אויך גוט, און זייא ביידע האבען איר אפען געזאגט דאס זייא שטיממען איין צו אונזער וואונש.

אלזא, ליעבער פיליפ, קומט און רעדט; מיט איינע גוטע עלטערן געלובסט—אונזער גליק איז ביי אונז און דיא הענד...

אייערע אננא שיינפינגעל.

P. S. איך גראטוליר אייך פון טיעפען הארצען!

45.

אחתן צו אפלה.

הערצענס געליעבטע ברויטע!

דער בריעף איז דער ערשטער יזוק אונזער גליקליכען פער-לאבונג, אין איהם, איינע טהייערסטע, וועסטו קיינע נייעס געפינען. דוא וועסט נאר געפינען אין איהם דיא ווערטער, וועלכע דוא האסט פון מיר שוין פיעל מאהל געהערט און וועלכע איך האף דוא וועסט צוויי פון מיר הערין ד. ה. דאס דוא ביסט מיין גליק, מיין וואונש און מיין לעבען; דאס מיין ליעבע צוא דיר איז אהן אגרענצען.

דוא ביגט גענאור ווייט פון מיר איינזיגע שטונדען פייט מיט דעם בזוהן צוא רייזען; אבער וויא דיא גאנצע וועלט איז געהער ווייט פון דיא ערד און בעלייבט איהר דאך, גאז בעלייבט'ס דוא מיר אבוואהל דוא ביגט פון ווייטען. דוא ביגט ביא מיר, ביא מיר אין קאפ, ביא מיר אין הארצען—דוא ביגט איינע.

דיין ליעבענדער ברויטגאם, וועלכער ערווארטעט דיין שרייבען מיט דעם גרעסטען אונגעדולד

שמעון גאלדבערג.

46.

אנטווארט.

מיין ליעבער שמעון!

דיין ליעבער בריעף האט מיר בערוהיגט מיט גליק. קיין אנטווארט האב איך דיר ניט צוּ שרייבען. קען איך דיר דען וואס אנדערש שרייבען וויא דוּ צוּ מיר? איך וואלט ריכטיג געטאהן ווען איך וואלט דיינע בריעף קאפיערען, אונטער שרייבען גייא, און דיר אבשיקען; נוּר אויב אזויא, וואלטען מיר זיאאער נוּר דעם איין בריעף גיך איינער דעם אנדערען שיקען. אלזא מוּז איך דיר עטוואס אנדערש שרייבען, אבער דער ציעל איז דער געלביגער: איך ליעב דיר טיעף פֿון הארצען, דוּ ביגט דאס איינציגע וואס אינטערעסירט מיר, דוּ ביגט איינער.

שרייב וואס מעהר, דען לעזען דיינע בריעף איז יעצט דאס גאנצע בעשעפטיגונג פֿון דיין ברויטע

נעאי וועקסלער.

47.

שמעון צו נעמי'ן.

גיטע אנגענעמע נעמי!

פערל און בריליאנטען גלייכען דיינע ווערטער און וויא דיא בעסטע מוזיק קלינגען דיינע פראזען. און וויא פאלש, וויא אונגרינדליך איז דער מיינונג פון דיא פילאזאפען וואס זאגען אז אללעס אויף דער וועלט איז גאר נישט! ניין, דיא וועלט איז א גן-עדן פאר דיא וואס האבען דעם גליק צו ליעבען און געליעבט צו ווערן.

איך ווייס נאר אז זייט איך האב דיר דערקאנט איז מיר דיא גאנצע וועלט א לוסט-גארטען, אללעס אויף וואס איך קוק פרייט זיך, אללעס איז וויא איך — גליקליך!

עס איז נאר איין קליינער וואלקען אויף מיין הימעל — וואס מיר זיינען ווייט איינער פון צווייטען, וואס אום צו האבען דיר נעבען זיך מוז איך דיא פאנטאזיע אנווענדען... אבער דאס וועט לאנג ניט געדויערן. נאך דרייא מאנאטען און דאן ביסט איינע און נעבען מיר... וויא דערלעב איך שוין דיא גליקליכע צייט!

דיינער אויף עוויג שמעון.

46.

נעמי צו שמעון.

מיין ליעבער ברויטיגאם!

דוא ביזט, מיין טהייערסטער, א קינסטלער! דוא שרייבסט ניט מיט א פעדער נאר מיט הארץ, מיט הארץ פול מיט ליעבע הייסע וויא פייער. דעם טאג וואס איך בעקום דיין בריעף פערשליס איך מיך אין מיין צימער קיינער זאל מיר מיין גליק ניט שטערין. איך לעז דיינע בריעף צעהנדליגער מאהל און געפין אין זייא אללעס מעהר און מעהר... פון שלאף לעז איך זייא. ביים טאג לעז איך זייא און ווען לעז איך זייא ניט? אח! שרייא איך אויס פון טיעפען הערצין—וויא דער לעב איך שוין דיא גאולדענע צייט אז איך וועל דיר שוין מעהר ניט רופען וויא יעצט „ברויטיגאם" נאר אנדערש און הייסער...

אין גאנצען דיינע נעמי.

49.

צו אלכה.

מיינע טהייערע ליזא!

דער געדאנק דאס מיר געהערען יעצט איינער דעם צווייטען, דאס איך קען האפען און האב רעכט צוא זאגען דאס דו ביזט מיינע—מאכט מיר גליקליך. איך בין קיין מאהל אזויא פרייהליך ניט געווען, איך האב זיך קיין מאהל אזוי גוט ניט געפיהלט ווי יעצט זייט מיר זיינען פערלאבט, איך פיהל דאס איך בין גאר אנ׳אנדער מענש!

איך פיהל יעצט אז אללעס וואס מען האט וועגען ליעבע געשריבען איז אמת און היילינ. דאס איז דער בעסטער מעדיקא־מענט (הייל מיטעל) דעם לעבען צוא פערגיסען און איהם א ווערטה צוא צוגעבען, אהן ליעבע איז קיין לעבין. אהן ליעבע איז קיין פערגעניגען!

פון גליק האב איך קיין ווערטער ניט, פון גליק קען איך מעהר ניט שרייבען. נאר איין ערשטער בריעף זאל ניט צוקורץ זיין דערווייל איך נאך דיזע ווערטער: ווען עס איז דא אויף

דער וועלט אנדערען וואס פערשטעהען גייער גלייך, איז גאר
ערשטער פון זייא

דיין יונגער אפענהיים.

50.

אנטווארט.

איינער, נור איינער יונגער!

איין גרעסטען וואונש וואס איך האב אין איין לעבען געהאט, האב איך ערריכט, דאז איין ברויטיגאם פערשטעהט וויא צוא ליעבען און בינט ליעבענס ווירדיג. נור ,,ווען אבער ערריכט איין וואונש, קומט גלייך א צווייטער", איין צווייטער וואונש איז יעצט אז איר זאלט אללע אזוהל דיא געפיהלען האבען איינער צום צווייטען און איר זאלט בייא יעצטיגע געדאנקען בלייבען...

שרייב איר וואס אפטר; פערגעניגען ווינשט זיך יעדער פיעל צוא האבען, און פערגעניגען פערשאפען איר ,,יעצט" נור דיינע בריעף.

איך קוש דיינע ליפען געבאורסקי.

51.

צו לחתן.

ליעבער, טהייערער ברויטיגאם שלמה!

דאס איז איין לעצטער בריעף צו דיר. דעם לעצטען מאהל רוף איך דיר ברויטיגאם—נאך צוויי טעג וועל איך דיר שוין מיט א־'אנדער נאמען רופען... אלס אנטווארט אויף איין בריעף ביעגען, ערווארטע איך מיט אפפענע ארמען דיר זעלבסט, דיר מיט דיינע ליעבע עלטערן, דיינע שוועסטער און ברידער און גוטע פריינד. דיענסטאג וועט זיין דער בעסטער טאג פון מיין לעבען, דער טאג אין וועלכען איך מיך דעם שריט וואס א מענש מאכט אין וויל מאכען נור איין מאהל אין לעבען אויף אגאנצען לעבען. גיב גאטט עס זאל אונז ביידען צום גליק פיהרען!

אדיע, מיין טהייערסטער ביז דיענסטאג!

דיין ברויטע, וועלכע טראכט נור וועגען דיר

הלענא מינק

52.

אמאקן צו אפריקא.

ליעבע גוטע חנה'לע!

דו האסט מיט אונגעדולד געווארט אויף מיין ערשטען בריעף נאך מיין אפרייזען. איך פיהל דאס געהער גוט. דו וואלסט שוין געוואלט וויסען וואס מיט מיר איז און צו האב איך מיין ציעל עררייכט. אלזא שרייב איך דיר אז מיר האט זיך איינגעגעבען— איך בין צו דער גוטער צייט נאך נויארק אנגעקומען: איך האב גלייך א פיינע שטעללע בעקומען אין א גרויסען מאנופאקטור געשעפט. מיין לאהן איז נאך דער ווייל אונבעשטימט, זייא דארפען זיך פריהער איבערצייגען וויא ווייט פעהיג איך בין; נאר איר ביידע וויסען דאך וויא גוט איך האב געארבייט אין מאסקווע און וויא געלאבט איך בין געווען בייא מיין פרינציפאל. דיא מענשען שיינען צו זיין גוטע, און איך פערהאף אז זייא וועלען פון מיר צו- פריעדען זיין און אויך איך פון זייא. און דאס איז מיין וואונש.

דיין דיך ליעבענדער מאן

בער ליבערמאן

58.

אנטוואָרט.

טהייערסטער אונזער איינער!

דיינע געדאנקען האבען דיר ניט אָבגענארט: דיא פרויע ווארטען ניט אויף אשיח'ן מיט אזא אונגעדולד, וויא איך האב אויף דיין בריעף געווארט. און עס איז קיין וואונדער ניט. איר האבען דאך אין אזוינע געלעבט גוט און שיין, געהאט לעבענס מיטעל בכבוד און קיינעם ניט שולדיג געווען. עס איז אבער אצרה געקומען און האט אונזער רוהיגען לעבען אין פערלויף פון פיער און צוואנציג שעה צושטערט און צורואינירט אין גאנצען... איר זיינען געלאפען (אָדער בעסער: מען האט אונז געיאגט) וויא פון פייער וואו דיא אויגען האבען געטראגען. איר האבען אין דיא אונגליקליכע פאר אזאזוטען וואנדערונג אין באברויסק אויפגעגעסען דיא הויט פון דיא ביינער, אלעס פערזעצט, און פערטשכונ'ט, ביז דיר איז איינגעפאלען נאך נייארק צו פאהרען אוועלכע שטעלע צו געפינען. נו, האב איך ניט געדארפט ווארטען אויף דיין בריעף וויא אפערשולדיגטער אויף גי', משפט?

יעצט לעב איך גוט, איך ווינש זיך נור דוא זאלסט חתן
געפינען אין דיזע טאגען פון דיין שטאט (בעל הבית פון גע-
שעפט) און דאן וועלען מיר אי״ה אין אונזערע פרות קענען אנ-
הייבען פערגעסען און אמאל נאך פיללייכט אין פריידען דערציילען.

דיינע דיך שעטצענדע פרויא חנה ליבערמאן

54.

אמאלן צו אפריל.

ליעבסטע טהייערסטע פרויא איינע!

איך בין דאך שוין דא דיזע אנדערע יאהר, איך האב דאך
דיר שוין צעהנדליגער בריעף געשריבען אויך ערהאלטען פון דיר,
און דאך פיהל איך יעדער מאל ווען איך שרייב דיר, אבעגונדערין
פערגעניגען : מיר דוכט זיך אז איך רייד מיט דיר אינדליק.
צווישענווייס גנב'ט זיך ארויס א זיפץ טיף, טיף פון הארצען——
איך דערמאן זיך דיזע גליקליכע צייט ווען מיר זיינען צוזאמען געווען,
וויא גוט מיר פלעגען זיך פערברייגען דיזע צייט, און וועלכע איך
בין פרייא פון ארבייט געווען... וואס קען מענש אבער מאכען?

אלץ אזוי צופריעדען זיין וויא עס איז. איך האָף אז עס וועט זיך לאנג דער צושטאנד ניט ציהען, איך וועל דיר מיט גאָט'ס הילף נאך ענדע הייניגען וואכער אבנעהמען צוא זיך, און מיר וועלען ווייטער צוזאמען זיין און פיהרען א שטיללען רוהיגען לעבען. פאָס אויף, גיה זיך צוא; דיא צייט וועט אריבער פליהען — דיא שלעכט'ס וועט אוועגגעהן און מיט דעם נייעם יאהר צוזאמען וועט אויך אונז גוטס קומען.

דיין מאַן, וואס טראַכט נאָר וועגען דיר דוד פינסקי.

55.

אנטווארט.

גוטער מאַן מיינער!

דיין בריעף פון פינפטען מאי, וועלכען איך האָב היינט ערהאלטען, איז דער אכט-און-צוואנציגסטער; אכט-און-צוואנציג בריעף האָב איך פון דיר שוין ערהאלטען און צוא איינינגע מאהל געלעזען: דאָך האָב איך איהם וויא דעם ערשטען בריעף געלעזען, ד. ה. געלעזען און געוויינט. דוא פעהלסט מיר אויף יעדער טריט,

און איך פֿערשטעה יעטצט ניט וויא בין איך נארריש געוועזן
און האב דאן איינגעשטימט דוא זאלסט אין אמעריקא אוועק פֿאהרען.
וואס איז איין לעבין אהן דיר? גלויב מיר אז עס איז קיין שפּילונג
ניט ווערטה! היינט קענסטו זיך פֿארשטעללין וויא ווייט איין פֿרייד
איז געוועזן אז איך האב אין דיין בריעף געלעזין אז עס וועט אין אפּאר
מאנאטין ארום נעהמען א ענדע פֿון דעם איטציגען צוואַרפֿעלעם
לעבין! דיא צייטען זיין איינע טרערין געוועזן פֿריידע-טרערין. גיב
גאטט דיינע ווערטער זאלין אמיד ווערין און מיר זאלין נאך יא ן
פֿרייד פֿאר אונזער לייד.
דיין דיר איבערגעגעבענע פֿרויא שרה פֿינסקי.

56

אפֿריקא צו אמאלן.

טהייערסטער שלמה!

דיינע בריעף זיינען בייא מיר אהיים אטעלע פֿון אללעס, אז איך
בעראהאלט פֿון דיר אבריעף פֿון דיין געזונד, בין איך שוין
צופֿריעדען. נאר דוא, איין ליעבער, ביזט אקאורגער אפּטייקער—

דוא טהיילסט איר צוא דיזע בריעף געלעזן און שרייבסט זעהר וויניג: איז דאס רעכט אזוי? נאך אלעין. דארף אזוי זיין?

איך, אויך אונזערע גיראטענע קינדערלעך, זאָלין לעבין, זיינען דאנקען גאט געזונד, זייא לאזין דיר אללע גריסען זייער הערצליך און ביינקען נאך דיר ניט ווייניגער פאר איר.

מיט איינציגע טעג צוריק האבין איר פון דיר אגערוס געהאט דורך א דורכפאהרער, איינער אלעווין; ער זאָגט דיר גוט און זאגט אז דוא זעהסט אויס אויך גוט—איהר קוואַטירט אויך אין הויף.

צום ענדע איין בריעף אז איך דיר אוויכטיגע נייעס שרייבען: איך ערווארט אין א פאר וואכען ארום זעהער אגוטען גאסט... איך רעכין אז צוליעב איהם וועט זיך איט דיר אין גיכען זעהען דיין פרויא

חיה פערלזאהן.

57.

אנטווארט.

ליעבע טהייערע פרויא!

איך בין אסור ניט שולדיג אין דעם וואס איינע בריעף זיינען אזויא געלעזען אין קורץ, עס איז איבער דיזע רעכטע צייט פון

סיזאן געשעפט, און עס טרעפט טעג וואס איך עס גאר ניט ביז אבענד, און אבענד אז איך בין פערמאטערט פאל איך שלאפען גאנץ אפט ניט אויסגיטאן—אזויא בין איך בעשעפטיגט. נו, פערשטעה אליין קען איך אפט און פיעל שרייבען.

גערוס אונזערע צווייא ליבע קינדערלעך. אויך דעם ליעבען גאסט ווארט איך מיט דעם גרעסטען אונגעדולד: גיב גאט ער זאל מיט פערגעניגען קומען, דאן וועלין מיר זיך געהען גאנץ בעשטימט. האב אללעס אנגעגרייט פאר דעם גאסט!

דיין דיך עוויג ליעבענדער מאנן יונה פעריואמן.

58.

אמאן צו אפריקא.

טהייערסטע פרויא איינע!

מיט פריידע האב איך דיין בריעף געלעזען, און וועלכין דוא שרייבסט מיר, אז דוא אויך אונזערע ליבע קינדערלעך בריינגען וועגען מיר און הערין ניט אויף מיר צו דערמאנען. גלויב מיר,

איינע טהייערע, אז איך טראכט אויך נאר וועגען אייך און פיעל זיך עלענדער דאן אהן אייך.

איך וועל אין גיכען אהיים קומען אויף צווייא וואכען. דאן וועט זיך מיט אייך פרייען אייער אייך הייס ליעבענדער

זלמן גיטעלזאהן.

59.

חיים צו נחמה'ן.

טהייערסטע נחמה!

וואס איז דיזא אורזאכע וואס איך האב פון דיר גאר לאנג קיין בריעף? ווייסטו דען ניט אז איך בין פון דעם געהער אונרוהיג? איך ווייס ניט וואס איבער צו טראכטין, עפעס איז דארטין גיין, אלזא שרייב מיר גלייך פון דיין געזונד און פון אונזערע ליעבע קינדערלעך. זייא גזוין אייגענהענדיג דעם בריעף אונטער שרייבען, איך האב שוין מעהר קיין געדולד ניט!

דיין אונרוהיגער מאנן חיים גראסמאנן.

בריעף פון פריינד.

61.

צו א פריינדין.

בעסטע קלארע!

אלס איך בין אין אייראפא געווען ביסטו מיינע בעסטע פריינדין געווען, פאר וועלכע איך האב אללעס אויס דערצייהלט, און יעצט אז איך בין אין אמעריקא ביסטו אויך דיא איינציגע פאר וועלכע איך מוז אללעס וואס בעווייזט מיר קומט פאר אויסשרייבען.

אין דיעזען בריעף טהייל איך דיר מיט א וויכטיגע נייעס: איך בין פערלאבט געהער גליקליך! מיין ברויטיגאם איז א שיינער, א רייכער און א גוטער מענש. אויך בילדונג קומט אים דא ניט — אים דארף א מענש זיין, פעהיג זיין צו געשעפט און צו פיהרען א הויז, און דאס אללעס איז ער פאללקאם.

מיר האבען זיך אויף א חתונה בעקענט, איך בין איהם געפעלען געווארען און ער — ווי אנ׳אמעריקאנער, אהן קונצען —

60.

אנטווארט.

מיין גוטער חיים!

דיין בריעף האב איך ערהאלטען. דוא וואונדערסט זיך וואס איך האב דיר זא לאנג ניט געשריבען, דוא ביזט דער פון געהער אומרוהיג און ווייסט ניט וואס איבער צו קלערען. אלזא שרייב איך דיר דאס איך און אויך אונזערע צוויא קינדערלעך זיינען דאנקען גאטט געזונד, אין הויז איז אללעס אין בעסטען ארדנונג: נאור דיא קינדערלעך זאלין לעבין לאזין ניט שרייבען — איך בין מיט זייא בעשעפטיגט גאנצע טעג, און ביי נאכט אז איך לייג זייא שלאפען בין איך געהער איבער און פאל אויך שלאפען. דאס איז דיא איינציגע אורזאכע פון מיין ניט אפט שרייבען צו דיר.

דיין פרויא אסתר גראסמאן.

האט איין האנד געבעטין אין אוועק ארויס. ער האט געבעטען נור איין האנד, אבער איך האב איהם אויך איין הארץ געגעבין...

דיין פריינדין טאניא רוזענבלאט.

62.

אנטווארט.

ליעבסטע טאניא!

איך גראטולירע דיר! איך ווינשע דיר זייער גליקליך צו זיין מיט דעם וואס דו האסט מיט דיין האנד בעגליקט. אמעריקא איז פארט א גליקליכער ארט! דו ביסט דארטען אין גאנצען פינף מאנאטען און האסט שוין אזא גליקליכע פארטיע געטראפען.

איך האב גלייך אללעמען אנגעזאגט דיא פרייליכע נייעס, אללע ווינשען דיר גליק און געגען מיט דיין הערצענס געליבטען צוזאמען.

שרייב מיר ווען ווערט מיט גליק אייער האכצייט זיין: איך האב מיר ניעמאלס פארגעשטעלט אז איך זאל אויף דיין האכצייט נית זיין. אנדערש קען אבער נית אויסרעכענען: אט ביסטו אין אמעריקא אוועק און דו ווערסט אן'אמעריקאנקא.

גריס דיין ליעבען ברויטיגאם אין מיין נאמען; איך בעט איהם ער זאל דיר איממער ליעבען און שעטצען וויא דוא ביזט ווערטה.

דיין פריינדין קלארא שפרינ־צאן.

63.

טאניא צו קלארען.

ליעבע גוטע קלארע!

איך האב מיין יונאב'ן דיין גערוסס איבער געגעבען, ער האט אויך ביי איר דיין פאטאגראפיע (בילד) געזעהן, ער זאגט אז ווען דוא זאלסט אין אמעריקא קומען, וואלסטו אויך אגוטע פארטייא געטאהן, איך מיין אויך אזויא, דוא האסט דאך דיא אברודער און אשוואגער, אויך דיא רייזע—יעצט, דער אנפאנג פון זומער איז דער צוא דיא בעסטע צייט.

קום, ניט אנדערש! איך האב אגוטען צוקונפטיגען שוואגער, דוא וועסט איהם געפעלין און ער דיר אויך. אשדכנ'טע וועל איך אליין זיין. קום, מיינע טהייערע, קום און מיר וועלין געהען מיינע אויך דיא צוויטע נאר גוטעס.

דיינע דיך שעצענדע טאניא.

64.

צו א פריינדין.

ליעבע בעסטע סאפיא!

דוא האסט איר פיעל פערגעניגען פערשאפט מיט דעם וואס דוא שרייבסט אז איינע בריעף פערשאפען דיר אימער פער- געניגען. א הארץ פיהלט א הארץ—בייזו איר איז פראסט א יום טוב דער טאג אין וועלכען איך דערהאלט פון דיר א בריעף, אין אויך ווען איך שרייב דיר א בריעף. איר דוכט זיך אז אזא איבערגעבענע פריינדין וויא איך בין דיר, האסטו ניט נאך איינע; אלזא איז איין וואונש דאס אונזערע בריעף זאלען ניעמאלס אויפהערען.

דיין פריינדין רחל גוטקינד.

65.

צו א פריינד.

ידידי יקר ונחמד!

פאר איין אפרייזען האב איך דיר פערשפראכען אפטע בריעף צו שרייבען, נאר איך האב ניט געהאלטען ווארט: לס

איז שוין אפט וואכען וויא איך בין דא און האב דיר נאך ערשט איין קליינעם בריעף וועגען מיין אנקומען נאך אפריקא געשריבען. דוא האסט שוין געוויס געמיינט אז איך בין געווארין אפאולער איינגלענדער און שעם זיך ניט מיט אליעגען, עס איז אבער ניט אזויא! איך האב דיר ניט געשריבען ווייל איך האב ניט געקאנט שרייבען אבער ניט געהאט וואס צוא שרייבען. דיא אונטערשטע שורה איז אז—אין אפריקא ליעגט אויך קיין גאלד ניט אויף דיא גאסען, ביז מען קומט אין אפריקא טרייסיעט זיך גאנצער אויס דער מאגען, אבער קיים קומט מען שוין אויף אנ'זארט ווייזט דער מאגען אז ער איז דא, ער קוקט גאר ניט וואס אפריקא איז דיא גאלד—לאנד און ער וויל פשוט גיינס... ער—דער מאגען— איז אשלעכטער מאנער, ער ווארט ניט אויף מארגען, אירם קען מען ניט אסאך גיין מיט ווערטער.

יעצט נעהמט זיך מיר עטוואס אהאפענונג ווייען, אז איך וועל אייך זיך בעזעצען וועל איך דיר אפט שרייבען. שרייב פון זיך.

ידידך אהרן טענענבוים.

66.

אנטוואָרט.

טהייערסטער פריינד אהרן!

איך מוז דיר שרייבען אז איך האָב גאָר ניט אנגעפאַנגען צווייפלען אין דיין וואָרט, און איך גלויב אז אין ענגלאַנד איז אויך דאָ מאַת'ע אעלעכשון. איך האָב פאַרשטאַנען אז דיא ערשטע צייט בעפאָר מען אָרדענט זיך איין איז ניטאָ וואָס צו שרייבען און ווען צו שרייבען. דאַנקען דעם ע'וויגען וואָס דיר ווייזט זיך א האָפפנונג. געבענשט איז דיא לאַנד וואו מען קען חאַטש האָפען! גיבע גאָט דוא זאָלסט צופריעדען זיין מיט אפריקא.

פון זיך וואָס זאָל איך דיר שרייבען? איך האָרעווע ווי א אעזעל און האָב וואָס פרעה האָט געהאַט... אזוי דוא נאָר דאָרטען אלעבען וועלען איר זיך דורך שרייבען, פיללייכט וועל איך אויך געהן אין אפריקא.

דיין פריינד מרדכי גאאגע.

67.

צו א פריינד.

מיין בעסטער פריינד רפאל!

וואס מאכסטו, ליעבער פריינד? שוין לאנג, לאנג האבען מיר זיך ניט דורכגעשריבען! נאר ווי איך געדיינק ביזטו מיר אמאל חוב געבליבען — דו ביזט מיר שולדיג אן ענטפער. דו ביזט אבער אין שרייבען א שלעכטער צאהלער, אלזא וויל איך דיר אז גוטע פריינד קענען אויך זיין גזאק ניט און איך גיב דיר פון דאס נייע אקאונטע — איך שרייב.

ווי לעבסטו, ווי געהט דיר און מיט וואס בעשעפטיגסט דו זיך? איך בין זעהר גערען דאס אללעס צו וויסען.

אין פערלויף פון צוויי — דריי חדשים דארף ביי מיין עלטערע טאכטער מיט מזל חתונה זיין, אלזא וועל איך דיר, ליעבער פריינד, בעראונטערען אביסעל און איינפוילען פון מיין שלאף. דו ווערסט דאך ביי מיר דער בעסטער און ערשטער גאסט זיין.

דיין פריינד מיכאל בערנשטיין.

אנטווארט.

ידידי היקר איצאל!

היינט אלס איר זיינען אללע בייא איר אין הויז בייא טיש געזעסען, האבען איר גראדע וועגען דיר גערעדט. וואס קען דאס זיין — האט איין פרויא געפרעגט — וואס בערנשטיין האט אויך געהערט צוא שרייבען? איז ער בייז אויף אונז אדער ער האט אונז פערגעסען? איך האב איהר אויך דיא ווארהייט קיין ענטפער ניט געהאט צוא געבען, נאר דער בריעפטרעגער האט איר פון פערלעגענהייט בעפרייט — ער האט איר דיין בריעף געבראכט אויף וועלכען איך האב „שהחינו" געמאכט.

איר זיינען אללע דאנקען גאט געזונד, פרנסה ניט צוא פער-דינען האבען איר, און אגב לעבען איר זיך דא אין דיא קליינע שטעדטיל. געוויהנליך קומט עס ניט צוא דיין לעבען אין נויארק. נאר איר קאנטרי-לייט בעגנוגען זיך מיט דאס וואס איר האבען.

אויך דיין טאכטערס חתונה אי״ה וועל איך קומען מיט איין פרויא. זיא זאגט אז דוא ביזט דאס ווערטה.

אללע איינע קינדער גריסען דיין גאנצע פאמיליע.

דיין פריינד רפאל ראבינאוויץ.

96.

מיכאל צוא רפאלן.

בעסטער פריינד רפאל!

גאנץ גוט איך בין צופריעדען! אונזער אלטע פריינדשאפט איז גיך אויס געלעגען ביז אצייט, יעצט האבען מיר איהר אויס געלופטערט, און זיא וועט ווידער פריש זיין.

איין פאמיליע זייגען אונענדליך צופריעדען פון דיין איינטהיילונג דאס איהר גייט אללע געזונד און האט פרנסה. איין טאכטער דיא כלה זאגט אז איהר קומט אדאנק—ווען זיא וואלט דעם חתן ניט וועלין, וואלט זיא קיין כלה ניט זיין, און ווען זיא וואלט קיין כלה ניט זיין, וואלט איך דיר אויך חתונה ניט געבעטין, און וואלט פילייכט נאך ניט צוא קלייבען זיך צוא שרייבען צוא

דיר. דער חתן אבער זאגט אז דער דאנק קומט איהם, איך
האב זייא אבער געזאגט אז דער דאנק קומט דיין גוטע פרויא
וועלכע רופט זיך אויס אייך חתונה צוא קומען, אלזא דאנקען
מיר איהר אללע.

דוא שרייבסט אז דיין לעבען אין קאנטרי קומט ניט צוא איין
לעבען אין נויארק, מען דארף ניט ערגער ווי וואהנען אין א גרויסע
שטאדט: מען לעבט ניט ווי מען וויל, עס איז אללעס ווי מיט
א מאשין געמאכט, זאגאר דער פיהרונג אין הויז... ניין, ליעבער
פריינד, ניטא וואס אגנא צוא גיין.

דיין פריינד איבאל בערנשטיין.

70.

צו א פריינד.

בעסטער פריינד!

אין מיין יעצטיגע שלעכטע לאגע האב איך זיך ניט צוא ווענדען
אין וואו צוא ווענדען אויסער צוא דיר. דוא האסט מיר אמאהל
אין דיא גוטע יאהרען פיעל טובות געטאהן, דאגן אלס מיר איז

גוט געווען און איך האב פיעל פריינד געהאט. דוא, אלגא, דעכען איך וועסט איר יעצט אויך ניט אבגאגען, יעצט—ווען דיין פריינדשאפט צוא איר קען איר איין פינסטערע לאגע בערויבטען.

איך וועל דיר פיעל ניט אנרייבען, קורץ און שארף: איך בין הכ'ארוז-אזונן! פון איינע אווע געשעפטען האט זיך אויס-געלאזען דאס איך בין אהן זוסענט געבליבען... איך בין גאנזאר נאר אפאר פאלן, אבער צוויא אלנשען דארפען אויך קאסטען כו גאן גייא ליבען.

גלויב איר ווערטהעסטער פריינד, או דעם ביטערין מאת ווייס נאך בייא איר בער וויילע קיינער ניט, איך האב דאס נאר דיר קענעגט.

דיין אונגליקליכער פריינד

בניאמין שערעשעווסקי.

71.

אנטווארט.

טהייערסטער פריינד בניאמין!

איך בין אויסער זיך פון דיין בריעף, עך האט איר וויא

אַ קויל געטראָפען! דאָ, איין בעסטער פריינד, ביזט אַזויא אונ-
גליקליך? דאָ דאַרפסט ריידען וועגען אונטער האַלטען דעם לעבען
פון דיר מיט דיין פרויא? אַך, וואָס איינע אָהרען הערען!..
נאָר מיט קינות איז אבער ניט גוט... איך שיק דיר צוויא
הונדערט דאָללאַר, אַז גאָט וועט דיר העלפען וועסטו מיר גייא
אָבשיקען; און אַז דיזע געלד וועט בייא דיר אויסגעהן וועל איך
דיר נאָך לייען, שעם זיך ניט פאַר מיר—אויסער מיר וועט עס
קיינער ניט וויסען.

דיין פריינד בונם איאַניטזאַוו:

72.

בניאמין צו בונם.

איין טהייערער פריינד!

דאָ האָסט אונז, ד. ה. מיר און איין ניבערגעשלאָגענע פרויא
אַנשאַה אַריין גיגעבט. יעצט פערשטעה איך וויא ריכטיג עס איז
דער שפּריכוואָרט: „אַ גוטען פריינד דער קענט מען אין אַ שלעכטע
צייט". יעצט אַז איך האָב ניט געהאַט צוא וואָסען צוא שרייבען

ניק, אז איר איז געקומען גאנץ שלעכט, האסטו איר וויא דיא גאנץ דיא פינסטערע נאכט ערוואכטען. גאט זאל דיר העלפען, דוא און דיינע ליעבע קינדער גזונט זייט אייער לעבען פון קיין שלעכטעס ניט וויסען.

בייא איר איז געבליבען איך זאל איין הויז פערקויפען, ווארום צוא וואס זאלען מיר נוצען אין דיא קליינע שטעדטיל? איך וועל פאר איהר נעהמען עטליכע הונדערט דאללער, און וועל מיט דיא געלט ארויס פאהרען אנדערש וואו, וואו מען קען איר ניט—דארטען וועל איך אליין געשעפטיל עפענען און וועל מאכען א לעבען. וויא איז דיין עצה? שרייב.

דיין פריינד בניאמין שערעשעווסקי.

73.

בונם צו בנימינ'ן.

מיין בעסטער פריינד!

דיין פלאן געפעהלט מיר. און אלזא קענען דיר אללע פאר א געפאללענעם בעל-הבית, דאס איז ניט אנגא צוא גיין! דארטען

אבער אין א פרעמדע שטאדט וועסטו זיך ערפרעגען נאך דיין
קאפיטאל נאך א געשעפט, אין גאטט וועט דיר העלפען. וואס
קען דיר געבין דיין היים אין דער וויסטער שטעדטיל אלטונא?
בעססער א רייכער שכן איידער אנ'אריאער בעל הבית...
דיין פריינד בונם איציאן ישראל.

74.

אנפראגע-בריעף.

ידיד יקר!

עס לויגט מיר פאר א שידוך פאר מיין טאכטער מיט ה....
אגאורן. אלזא בעט איך אייך, בעסטער פריינד, מיר אלעס
גענוי וועגען דיא פאמיליע און דעם יונגען מאן צוא שרייבען.
איך פערלאז מיך אויף אייך ווייל איך וויס אז אויף אייך קען
איך זיך פערלאזען.
אייער פריינד וואס ערווארטעט אייער אנטווארט.

חיים אייזעל.

75.

אנטווארט.

בעסטער פריינד ר' חיים אייגען!

איך האב וועגען דעם ענין וואס איהר האט מיר געשריבען גוטע אויסקינפטע בעקומען—גוט פון אלע זייטען! אבען אוג אובה גיין אז אשדכן קען איך אזוהל פאר לייגען אגלייכע זאך, דער ענין געפעהלט מיר זייער. איך ראטה אייך נאך בייזן וועלען אייך צו פרעגען, „איין עצה איז גוט—צוויי נאך בעססער"!

ידידי שמעון גאלדבערג.

76.

אויף אנ'אנדער ארט.

מיר טוהט לייד, איין פריינד, וואס איהר האט זיך וועגען אויסקינפטע איבער דיזע פאמיליע ה.... צו מיר געווענדעט, „איך" קען אייך קיין גוטע איינונג ניט געבען. קיין שלעכטעס

רייד איך ניט, ווארום איך האב ניט וואס.

אייער פריינד, וואס שטעהט אייך צוא דיינסט.

דזשאן דאגען.

77.

אויף אנ'אנדער ארט.

דיזע הויז ה.... אויף וועלכען איהר פרעגט בייא איר אין פערלאנגט ניך אויף איין אייניגע, האט איר אויך דאס זעלבע געשריבען: זייא פרעגען בייא איר אן אויף אייער זאכען, אויף אייער הויז אין פערלאנגען ניך אויך אויף איר. אלזא שרייב איך אייך ביידען דעם זעלבינגען נוסח: איר גיפעהלט דיזע זאך זעהער פאר פאסענד, און איך פערשטעה אז דיזס האט פאר גילייגט א סותר׳ישער אפנש, ניט א פלוידערזאן א שדכן גיב גאוט דאס זאל עס אלז אויסגעפיהרט ווערען אין אגוטע שעה.

אייער פריינד פון טיפען הארצען דוד ווערבער.

איינלאדונגס־בריעף.

78.

בעסטער פריינד!

ס׳איז געקומען א צייט אז דו קענסט מיר ווייזען ווי ווייט דיין פריינדשאפט צו מיר איז, און ווי ווייט דו געדענקסט מיר — ביי מיין עלטערן זוהן וועט אי״ה אין צעהן טעג ארום חתונה זיין מיט מזל. אלזא מוזט זיך רייזע פערטיג; די חתונה וועט זיין אין שיקאגא, אז מיר וועלען ארויס פאהרען וועל איך דיר דעפעשירען, דו וועסט אויף דעם באהן קומען און וועסט מיט אונז מיט פאהרען.

דיין פריינד ד. שמורעניסקי.

79.

אנטווארט.

טהייערער דניאל!

דו פערשפארסט מיר פיעל צו בעטען, איך וועל אי״ה געוויס מיט מיך פאהרען אויף דער חתונה אז מיר וועלען [illegible]

גוט פערבריינגען. דעפעשיר איר נאר מיט א טאג פריהער מיט וועלכען צוג איהר וועט דורך פאהרען, איך זאל קענען איין גע-שעפט איבער לאזען אויף עטליכע טעג.

דיין פריינד אברהם שאמבאזאל.

80.

איינלאדונג צו א תנאים.

בעסטע פריינד!

אונזער ליעבע טאכטער ווערט מיט מזל א כלה, איר טוהען א פארטייא נאך אונזער ווונש. דעם קומענדיגען דיענסטאג וועט זיין תנאים, אלזא בעטען איר אייך אונז צו בעעהרען מיט אייער ערשיינען צו אונז, און אנטהייל נעהמען אין אונזער הויז יום-טוב.

אייערע פריינד, וועלכע זיינען בערייט אייך מיט דאס זעלבע צו דינען צו יעדער צייט.

גלאן און חוה שלייזווראהן.

81.

צו א ברית.

בעסטער פריינד!

גאט האט מיר מיט א זוהן בעגליקט, געסטערן דאס מארגענס האט מיין ליעבע פרויא מיר א זוהן געבוירען. אונזער פריידע קענסטו דיך פארשטעללען. אלזא בעט איך דיר ניט אנדערש צום ברית צו קומען.

דיין פריינד זלמן לייהוויג.

82.

גראטולאציאן בריעף.

בעסטער פריינד!

דיין פערלאבונגס-קארטע האב איך ערהאלטען, איך ווינש דיר דאס איינציגע: עס זאל ערפיללט ווערען וואס דוא אין דיין געעהרטעסטע ברויטע ווינשט דיך געלובסט.

דיין פריינד באריס שאטענשטיין.

83.

טרויסט בריעף.

ווערטהער פריינד!

איך האב ערשט היינטע ערפאהרען פון דעם אומגליק וואס דיך איז געטראפען, דאס דוא האסט דיינע ליעבע גוטע פרוי פער-לוירען. אך! וויא נעם איך גאר פיעלע ווערטען איך זאל קענען אויף דעם פאפיר אויסדריקען דאס וואס מיין הערץ פיהלט?

עמו אנכי בצרה! איך געה געפיהליך אריין אין דיין לאגע מיין אונגליקליכער פריינד. איך פיהל דיינע גרויסע שווערע שמער-צען. דען ווער ווייס נאך וויא איך וואס פאר א שאטץ דוא האסט פערלוירען?

אבער וואס קען מען העלפען. געגען גאט'ס שטראפע העלפט קיין פראטעסט, דוא ביזט הארט בעשטראפט געווארען, עס איז שוין א פערפאלענע זאך, און דוא מוזט יעצט בעווייזען אז דוא ביזט א מאן מיט מוטה, א טאפפערער העלד וואס קען געדולדיג ערטראגען דעם לעבענסקאמפף, דען וואס וועט דיר העלפען דיין פערצווייפלונג, דיין וויינען און דיין קלאגען.

משה, מיין פריינד! כל זמן איהר לעבען, דארפען איהר זיין אמאל ביים מוטה ניט פערליערען, דיין פרויא איז יעצט געגאנגען אין דעם וועג וואהין איהר אללע מוזען געהען און ווען גאט האט פון דיר אזא שטיטצע צוגענומען, וועט ער געוויס פון היינט און ווייטער אליין מיט זיין האנד דיך שיטצען און שטיטצען.

איך גלויב אז דוא ביזט מאן גענוג דיזען שלאג צוא ערטראגען זייא מוטהיג און געטרויסט ווי דיר ווינשט דיין פריינד

יצחק דוב אייזענשטיין.

84.

צו א פאטער וואס זיין זאהן איז געשטארבען.

מיין ליעבער פריינד!

ווי א דאנערשלאג האט מיך געטראפען דיין נאכריכט, דאס דיין ליעבער זאהן איז פון דיר אויף אימער אונד עוויג אבגע-ריסען געווארען. ווען איך זאל וויסען אז מיט ווערטער קאנסט דוא געטרויסט ווערין, וואלט איך געשריבען און געשריבען גאר אהן

אן אויפהער אויף דיינע גרויסע שמערצען צוא ערלייכטערען. אבער אז מיט ווערטער קען מען גזאָלכע וואונדען ניט היילען, דארום געפין איך פאר נעטהיג דיך אויפמערקזאם צוא מאכען אויף אייניגע זאכען.

איר בײדע ווייסען אז אונזער וועלט איז פול מיט צרות און שווערע ליידען. איר ווייסען דאס ווארט ,,גליק'' וועלכעס ליעגט אין אונזערע מיילער איז נור א פוסטע פאנטאזיע, א נארישע איינבילדונג. איר רעדען אימער פון גליק, איר יאגען זיך נאך דעם, אבער איר געפינען עס קיין מאהל ניט.

דער אלטער פילאזאף קהלת האט שוין דאס לאנג בעמערקט און האט דארום געזאגט: ,,ושבח אני את המתים שכבר מתו מן החיים אשר המה חיים'', ד. ה. איך בין פיעל מעהר מקנא דיא טויטען וואס זיינען שוין לאנג געשטארבען אלס דיא מענשען וואס לעבען. וויא עס ווייזט אויס פיהרט זיך דיא וועלט פון צווייג זין אנויא, אלע מאהל האבען דיא קלוגע מקנא געווען דיא געשטאר־בענע און עס איז פיעל מעהר צוא בעדויערען דיא לעבעדיגע אלס דיא וואס האבען שוין גיכער לעבענסמאנדעל געענדיגט. דיין

גזוהן איז יונג געשטארבען. אללע זיינע פריינדע און בעקאנטע בעדויערען איהם. זיינע עלטערין פערגיסען ביטערע טרעהרען אויף זיין פרישען גראב און ער אליין ליעגט זיך גאנץ רוהיג אין זיין שטילען קבר. ער הערט ניט וואס ארום איהם טהוט זיך. ער זעהט ניט דיזע פיעלע ליידען וואס טאנצען ארום דיזע לעבעדיגע ער דארף שוין וועגען קיין זאך זארגען, פאר קיין אונגליק פירכטען און דער געדאנק אליין דארף אונז אביסעל בערוהיגען. צו וואס שטערבען מיר דען אללע ווען ניט צום גראב? מיט וואס ענדיגט זיך אונזער אללעמענס איהע ווען ניט מיט דעם טויט? אלזא לאזט מיר ווארטען ביז עס וועט קומען דיזע צייט און מיר וועלען אויך איבער געהן אין יענער געהייאניספאללער וועלט וואו דיין גזוהן בעפינדעט זיך יעצט.

איך ענדיג איין בריעף מיט דיזע ווערטער גאטט זאל דיר טרויסטען, דאס ווינשט דיר פון טיעפען הערצען דיין פריינד

דזשייקאב דזוגען.

ערשטער אבשניט

1.

איין ברודער בעט דעם אנדערען אום הילף , אונד בעט איהם איבער וויל ער האט איהם ניט געהארכט זיין גוטען ראטה , אונד איז לײדיג געגאנגען אונד שטענדיג שפאצירט מיט שלעכטע געזעלשאפט ;

לאהובי אחי היקר ה״ה יששכר בער נ״י.

ליבער טרייער ברודער, איך ווייס דאס דוא ביסט זייער בייז אויף מיר, דוא האסט געוויס זייער רעכט געגען מיר איבריג געהאט, אונד ערשט נאך מעהר וויל איך האב דיך ניט געהארכט, דיא גאנצען וואכען האב איך זייער וועניג געארבייט, דאס איז וואהר וואס דוא האסט מיך געשטראפט, דאס דורך שלעכטען געזעלשאפט קען מען אין דאס גרעסטע אונגליק קומען, ווען וואהל וואלט מיר געוועזען, דאס איך וואלט דיך פון קינדהייט אן געהארכט אונד געפאלגט, וואס העלפט דאס אבער ווען ערשט איז ווינטער איך בין ווי ארם אונד בין ווי נאקעט, איך קען ניט גיין פארדינען ניט פאר זיך, ניט פאר מיין ארים הויז-געזינד, מיר האבען ניט גאר דאס שטיקעל טרוקען ברויט, איך בעט דיך טרייער ברודער האב מיטליידען מיט מיר, העלף מיר ערשט דאס איך זאל דער וויל קענען איין לעבענסמיטעל מיר שאפען, איך וועל איך ווייטער געוויס בעססער אויפפיהרען, אונד וועל וויעדער הארכען דיינע ראטה, אויך וועיך דיין הערץ געגען דיין ארמען ברודער, עס איז וואהר איך האב געזינדיגט, איך האב דען גאנצען וואכען שפא-צירט, געוויס האב איך ניט רעכט געטהאן, געמט דארף איך שטראפען, איך בעט דיך מיט טרערין פארגעס ניט אן מיר, איך ווייס דיין גוט הערץ וועט מיר

געוויס פערפיהרען (אוהל מוין), גאט וועט דיר האנדערט אמאל בעלוינען, און זעהסט זעהן פיהל גוטס פון דיינע קינדער.

דיין טרייער ברודער שלום גוטמאן.

2.

זיינע שיינע אנטווארט (תשובה) פון זיינעם ברודער

מיין ליבער ברודער, דיא וואָלסט מיר געוויס ליב זיין, נאָר וואָס קען איך דיר העלפען, ווען דוא העלפסט דיר אליין נישט, ערשט איז דיר שלעכט, ביזט אָרים ביזט נאַקעט, וואס האָב איך צו דיר געשריבען, ביזט שטענדיג ארום שפּאַצירט מיט דיינער ליבען געזעלשאַפט און האָסט נישט געוואָלט קיין זאַך טאָן, גאָר נישט פאַרדי- נען, ערשט אום ווינטער איז דיר שלעכט, עס איז ריכטיג ווי איך האָב איין מאָל געלייענט, דאס אין איין ווינטער-טאָג האָבען אמייזען (מוראשקען) געטרי- קענט נאַסען ווייץ וועלכען זייא האָבען זיך אין זומער אָנגעגרייט נאָך זייער געוואוינהייט נאָך, איז געקומען איין הונגעריגער היישעריק און האָט געבעטען פון דיא אמייזען איזט שפּייז אום צו העלפען. דיא אמייזען האָבען אָבער איהם געפרעגט פאר וואס האָסטו דיר נישט אָנגעגרייט אום זומער אויף דעם ווינטער אזוי ווי מיר טוען, האָט דער היישעריק געענטפערט דאָס ער האָט זומער קיין צייט געהאט, דען ער איז געווען בעשעפטיגט מיט דער קונסט פון זינגען (ווייל זיא זומער פייפען טהוט). נון האָבען דיא אמייזען (מוראשקעס) איבער איהם שטאַרק אָנגעפאנגען צו לאַכען, און האָבען צו איהם געזאגט, ווען דוא האסט זומער געפייפט גייא ווינטער טאַנצען, גייא דוא אויך איין ברודער ווען דוא זומער געשפּאַצירט האסט, גלייך יעצט אין דער האנד, דיר קען איך גאר נישט העלפען.

פיר דיין וייב אונד קינדער וועל איך וואס שיקען וויל זיא נור איבער דיר נאך לעבען, זיא געזונד אונד בעססער וועט דיר גאט אליין העלפען.

דיין ברודער יששכר בער

3.

איין פאטער שרייבט צו זיין טאכטער, דאס זיא זאהל זעהן גוט צוא ערציהען אירע קינדער, דען פרויען ליבען דיא קינדער פיל נאך צו געבען.

לבת האהובה התבונית מרת גרונה יענטע.

מיינע ליבע טרייע טאכטער, איך מוס דיר ערשטענס פיעל מאהל צו גרוססען. אונד וינשע דיר מיט דיינען ליבען קינדערן איינע גוטע געזונדהייט, גערע זיא זאללען גיק ערצעהלען אויפפיהרען, איך זאללין זיא געהאררבזאם זיין, לעהרען זיא דאס זיא זאללען גאטטעס פורכטיג אונד אורטיג (בדרך ארץ) זיין, עלטערן אערנשטין זאללין זיא שעשט ענטגעגען רידין, קיינע פערוויזאבריא (רמיזות) שט אונטער אלענשין צו מאכין, מיט ווילדין קינדער זאללין זיא שט ארום גיין, זיא שט געווינען צו נאשין, אונד פון שטערקע געטרוינקע זיא אבצוהאלטין, אויך זיא צו שיצען פון אנדערע זאכין וואס קען זייא שעדליך זיין דען דיא געוואוינהייט צום שלעכטין קען מיט יעדען טאג גרעסער ווערין, גויא וויא ווילדפלייש אין איינין וואונד, דער נאך ווען דיא געוואוינהייט צום שלעכטין איז שוין גרויס, ברויך מען שוין גאר פיהל מיהע אנצוווענדין אום דער פון אבצוהאלטין, דאס אוז אלין גאנץ גוט פערגעזען פון קינדהייט אן, דיא לעהרער שטארק צו בעטטין אונד זייא גוט צו בעפרידיגין, דאס זייא זאללען אויך געהען דיא קינדער אין אכט צוא נעמען.

גייא שטרייגג צו האלטען, אויך דוא זאלליין טוא ניט וויא זאנדערן אונטערס טוען
איט גייערן קינדער, וועז גייא וואס שלעכטס טוען, שט גינוג דאס גייא שטראפען
אליין שט, ווילען גייא פאר דעם פאטער שט זאגגין, דאס ער זאלל גייא שפט
שטראפין, שט שלאגגין, אונד דער פון קוואט זורויס זאללעס בייג אין דער וועלט
גייא איינצען, דאס גייא ליבען גייערן קינדער, גייא טייטין גייערן קינדער, וען גאה
גרויס וערין, הערשין גייא איבער גייערן עלטערין, דער כאזק פאר גריסט גייא,
כעאצן גיק דאס לעבין אונד קענען גיק שטהעלפין, זוס גאוטעס ווילין גייא דוא
שט איינען נאריש אונטער וויא זונדערע, זויק הזאב זאליין גיגעהען בייא גייער
איין רייבין צאן, הזאט גיק איין קינד שטארק פון זונזונדער גיווינט, ער זיז שוין
גצווצגין אין פינפטען יאהר, פזור דעם וואס דער יונג הזאט זוירם גיין ווילען שט
גיטאן וואס צר הזאט פערלאנגט זוין איז גיגאנגען איט לזורעם איט גיוויין צו דער
אונטער קלאגין, דיא נארישע אונטער זויז גלייך געלאפין צו דעם יונג, איט גרויס
פארען, אונד הזאט אנגיפאנגען איס צו שלאגין ווארום צר טוט שט דעם קינד
וואס צר פערלאנגט, דער יונג אבער הזאט איר גיענטפערט וען גיא אליין וועט
דאס פערלאנגען וועט צר אויך שט טאן, נון איז גיא כזאק אפהר בייז גיווארען
אין גיא איז געלאפען צו זויהר אזין וועלכער זויז גיוועגין זוין דער פירטצ שטוב
איט גייער פיל אפנשין פערנואצען אין גישעפטין, איט איין גרויס גישרייא זוינד
געוויין דאס דער יונג צסט זאפ דעם קינדס הזורן אין רעט איהר זגוי זוקייגין
אין הזארבט זויהר שט, דער אזין איז גלייך זורויס גילאפין איט גרויס היך זוינד
פארען צו דעם יונג, זוין אלע גצסט הזאבען גיק דורק דעם פענסטער זורויס
גיוויגט, ער פרעגט דעם יונג, וואס הזאט דאס קינד פערלאנגט פאן דיר, אונד

וואס האסטו געענטפערט דער מוטער וועגן דיא אליין וועט עס פערוואנדלען וועסטו
אויך איהר שוין הארבין ריכטיג איין ליבער הער בעה"ם איך וועל אייך דער
פיהלין, לאנגען אלע הערין, עס איז געשטאנען איין יונגער וואסער אויף דעם
הויף, האט דאס קינד דער געזעהען דיא גון אין וואסער, האט ער זיך דער מיט
ווייטער געפרייט, מיט איין מאל איז געווארין פערוואלקענט, האט ער דיא גון
דארין מעהר ניט בעקוקען צו זעהן, האט ער זאגן געהויבען יאמערליך צו
קלאגען איך וויל איהם דיא גון צוריק שאפען, מיט איינמאהל איז געווארען איין
גרויס געלעכטער, און דיא מוטער איז ווייטער פערשעהמט געווארען, נון מוז
איין טאכטער דארף זיין איין קינד נאך געבין ? איך וועל דיר איין אנדער
מאהל מעהר שרייבין וויא געזונד, גרוס דיך מאן און דיינע קינדער מיינע
מאך אויטעליך.

שמואל נחמי' פערלמאן

4.

צווראריגע)תשובה(

מאמע׳ אבי הח' הרבני המופלא אוה"ח שמואל נחמי' נ"י

מיין ליעבער פאטער, איך האב דיין ליבען בריף ריכטיג ערהאלטען, איך
דאנק דיר טייערער פאטער פאר דיינע גוטע לעהרען, וויא איך זאל אייגע קינדער
צו גוטען ציהען, מיר האבען זייער געלאכט פון דעם משל וואס דוא האסט
מיר געשריבען פון דער נארישער מוטער מיט דעם קינד, מיט דעם יונגער
וואסער אונד מיט דער זון, מיין שמואל חנוך דיין אייניקעל איז אלט פיר יאהר

מיט בעזרת מאכהעט. האט גיהערט דיין בריף גילעזין האט ער זייער גילאבט
אונד האט גזיא גיזאגט יער וואלט נאר דעם יונג בעטען איט גוטין ער זאל דאס
וואסער ניט אויס גיסען ביז דיא זון ווערט ווידער אנפאנגען צוא שיינען, איך
האב ווייטער דעם בריף גילייענט דאס דוא שרייבסט דאס איין טאר ניט
נאשען, אונד ער ליבט זייער האשג. אונד ווער עס ליבט האשג איז אנאר, האט ער
איר אבער גיענטפערט גאג איר אוטטער דיא בינען ארבייטען נאר דעם
האשג פאר דעם נאררין, אונד פאר קלוגע גאר ניט ; איך האב ער ווערט זיין
איין גרויסער גילערנטער מענש , ווייל געדאנקען קען איך דיר ניט פארשטעלען
אללען לערינט איהם שוין אויך שרייבין אונד רעכנען, ער גריסט דיך פריינדליך.
ער בעט גאטט פאר דיין געזונד אונד לאנג לעבין, דער גלייבין, איך, איין
צאן, דיינע קלענערע אייניקליך, זייא געזונד אונד שרייב אונז אפט איינע בריף
דאס דיא קינדער זאלען פון דיר גוטע לעהרע גלעסען, דיינע טרייע טאכטער
מעלכע האפט דיך אין קורצען אין גוטען געזונד אונד אין גוטען פערגנעטען צו
זעהן, איך בעט צו גריסין אללע זייער הערצליך.

איין געהיסער קלוגער געוועזענער קויפמאן שרייבט צו זיין פריינד וועלכער איהם מאר
גוטץ שלעכטץ געדינט האט . מיט איין שיין ביישפיל (משל)

5

להה' הרבני הנגיד אוה"צ לבשירדצה מוה' חנוך אפרים .

ליבער פריינד ! אוף איין האריך צו שטעלען גיגען אייך אז איך איך
ווילען איט איין שרייבען ווישגסטענס, איהר פאר גיסט דאס איהר גייט נאהענט
פון טויט שוין גיוועזען , האב איך גימעכט אללע איטוועלען אייך צו רעכטען אייך

אללער ארט, אייך דאס לעבען צו דער האלטען, דען נאך פאר איינען
בעלוינונג מיט איהר געגאנגען, אונד האט מיט איין געשעפט, איין קינד באלד
פון דעהר וועלט געבראכט, אונד האט אונזער אייגענס אויס געבראכט אונד צוגרויס
שאנד געמאכט, איר האט דאס שט געהערט, וויא וועלן איהר וואלט דאס גרעסטען
רעכט געהאט געטאן, וויא דארף איין מענש אליין אזו זיך קיין איבערלייגונג
ניט האבין, אונד ארמענטליכקייט, אונד האראקטער, זיך פארצושטעללין, וועלן יעמער
וואלט דאס איר טאהן, אבער אזו דאך קראפט האבין צו קענען דיא אויגען
איט געוואלד אויפהייבין, געגען וויא איין שדערטרעכטיגען אקט וואס איר איט
אונס פאר פיהרט האט, רופט אבער דאס קלוג, דאס רופט אבער געוויין, איהר
פערדערבטעס מיך איט גענלעכע פערטעפערונג, דאס עס האט וויא געוואוסט וויין
אונד געשעהין, אונד ערשט טרעט איהר אויפסכיינען צו צו איר, איר ביינצוטאהן דער
נאך, זיך ווידער פארדערבערן פאלש דאס אבער האט געדעכט, געהערט, געזאגט,
אונד וועט שולדיג מאכען אונשולדיגען מענשען, דרום ליבער פריינד, גייט זוכט
אייך אנדערש וויא איהר גייט אליין, איך בעט איט איר וויטער איין קיין געשעפט
שט ארייין צו גיין, שט ארייין צו טרעטין, איינען שמערצין פון הערצען ריידען
איין איר, עס איז גאנץ ריכטיג וויא איך האב איינען געשיכטע געלעגען, דאס
איין יונגעס קלוגעס קינד האט געשפילט אונד גוט געלעבט איט איין הויז שלאנגע.
דאס קינד וואר אבער זייער קלוגעס געזאגט צו דער שלאנגע, איין פריינד דוא ביסט
פאר איר צו קלוג, דוא ביסט נאך צו קלוג געוועזען אין דיא ערשטע צייטען
טאג, וועלן דיא וועלט איז בעשאפען ווארדען דוא ביסט דיא ערשטען
פערפערעלערין געוועזען געאט אונד געגען דיינען ערשטען גוטען פריינד אדאם

אונד יענע (אדם אונד חוה) געזעסען, ווען האט זיך אין פּאראדיז (גן עדן) געלאזט טרעטען, דוא ביזט נאך אויף הויכען פֿוס גיגאנגען, דיא ערשטען גידאנקען צווייא מענשען זענען גיווען אין דיר פֿערטרויט, וויא איין מענש אין זיין ברודער. אונד דוא האסט דיא ביידע פֿערראטען, דוא האסט דעם טויט אויף דער וועלט געבראכט, דורך דיר איז דיא פֿרויא מיט שמערצען איהר קינד געווינען, צום סוף ביזטו אליין פֿערשאלטען געווארען פֿון גאט, האסט דיינע פֿיס פֿערלאָרען, אונט אויף דעם בויך קריכען, ביין שלאנג! איך קען אייערע לייט אייער בעסטעס טראכטען איז גיפֿט, איהר זייט אונדאנקבארע בעשעפֿטען פֿון אנהויב דער וועלט ביז דעם לעצטע וועלט וועט זיין, מיט איר ביזטו לעז אין שטאנד וואס אויס צו מאכען, דאס איז דיר שלעכטעלא וויטיג, וואס איינער פֿון אייערע ברידער האט גיטאהן, איין בויער האט גיצעהלען איינע שלאנגען אויף דעם פֿעלד באלד גאנץ פֿערפֿראָרען, האט ער אויף איהר איטלייד (רחמנות) גיהאט. האט זיא אין בוזען אריין גענומען, זיא צו דער ווארעמען, וויא עס זיא איהר נאך בעסער געווארען, האט זיא דעם בויער דער נאך מיט איהר גיפֿט געטויטעט, אונד ער האט געמוזט אוועקגעהן פֿון דער וועלט. ווען איהר איהר דאס לעבען גורעטעט האט, איז דאס רעכט. גלען אזן צו אייך פריינדשאפֿט וויינען נאָגט דאס קינד, איך האב עס אליין אין איין היסטאָריע-בוך געלעזען, איך וואונדערט נאָגט דיא שלאנג צום קינד, דאס אייערע היסטאריען-שרייבער גאנץ אנדערס דיא זאך פֿערציילען, בייא אונס שלאנגען האט אזן בייא דער געשיכטע פֿיל געהאט צו טוהן, אזן האט גימאכט איינע גרויסע פֿסיאָן, אזן האט צו מאנען גערופען אללע אלט, אללע יונגען שלאנגען, אונד אזן האט אויך

געבראכט דעם אָרדענער (רופא) פֿון דעם בוידער, אונד אַלן האָט איהם גענוצען אויך איין שטארקין לעקזאטען, אַלן האָט איהם געפֿרעגט, וויא אזויא קענען ער טייטין איין מענש, דער וואָס האָט איהם דאָס לעבין גערעטעט, האָט איך דיא שלאנג בייא אונס. גאָ פֿערנטפֿערט איט גרויס ציטערין, זיס דארפֿין אללין פֿאַרשטיין, דאָס דער וואָס רעדען גוטס טוהט קען אַלן איהם קיינע שלעכטעס נישט אב דינען, נאָר איהר מעהט דאָך אללין צוזוזאגען, זאָס איך בין פֿון דעם סאָרט שלאנגען וואָס איין הויט איז וויא גאָלד פֿארב, וויא שופין פֿון קארפֿין, דער בוידער האָט לוסט באַקומען וויל ער האָט געזעהען איינע גאָלד-פארביגע הויט, איך צו טייטין אונד צו מאכין פֿון איינער הויט איין ליבעל פֿיר זיין וויב בעקליידין, וואָלט וועד בעסער געוועזין, האָב איך שט רעכט געהאט, גייא איט גאָט זאָגט דאס קינד איהר זייט אללע מענער, אונד ווילט נאָך היסטאָריען שרייבער שולדיג מאכין אונד בעליידיגען, אזוי איז דיא געשיכטע אויך איט אייך דאָס איהר האָט איך אונגליקליך געמאכט, אונד ווילט נאָך ווייטער צו אונס גוט ווערין, מאכט איט אנדערע שורקען וויא איהר זייט, איך פֿערלאנג אייך שט מעהר צו קאנען אונד צו וויססען ביז דער צאָרין ווערט בייא איר געשטילט ווערין, אונד אויב איהר האָט איר אפֿאָר געמאכט יוא גערינגט, דער פֿאר איין איינען מאכען מאָך איך איינע טאָכטער תחונה איט גליך גזאָלט איהר זייק שט לאָזען בעטען גרייט נאָר אָן אגוטע הייראטס געשאנג (ברשפֿה געשאנג).

דבורי ברוך גאליזאל

6

אנטוואָרט (תשובה)

להרבני הנגיד אוה"ח ברוך גאליאל נ"י

ליבער טרייער פריינד איך האב אייער בריף געלעזען וועלכער איז אנגע
שטארק מיט דעם גרעסטען פיינדשאפט געשריבען, דאס הענד אונד פיס האבין
אין מיר געציטערט, איך וויס דאס איך בין גאנץ אונד גאר ניט שולדיג
העלפט איהר ליבער ניט אפהר צו רכילות, אז גאט וועט געבין דאס איך וועל זיין
אויף אייער טאכטערס האכצייט וועל איך אייך אויס זאגען דעם גאנצין
סעקרעט, אין איהר ווערט געשטיין (מודה זיין) דאס עס איז גראדע פערקערט.
דאס איך בין גאנץ אונד גאר ניט שולדיג, אין דעם אונגליק, דאס איז נור געוועזין
איין צו פאלל, וועלכעס איהר וועט אליין פערשטיין דאס איך האב רעכט.
איך האף איהר וועט מיר נאך ערשט ווערין דער אללער גרעסטער פריינד.
יעדער אבער מוז טאהן זיינע שולדיגקייט, אונד איך פערענטפערין. דאס בייא יעדעם
גאלל ניט זיין אין הערצין דיא אונגאנסטע פיינדשאפט אייניגעווארצעלט, איך
וועל אייך אויך אין אללעם קלאר מאכין, ווייא איהר קענט אייך פארשטעלין דען
האס (שנאה) בייא אייך צו שטיללען, וועגען דעם וואס איהר אם ענדע
שרייבט דאס איך זאל אויף אייער טאכטערס חתונה איין שיין הייראטס
פרעזענט (דרשה געשאנק) אנגרייטען, אזו איך זויך איינע שיינע פאבעל
צום בייאשפיל געבין.

דער קלוגער אונד אויפגעקלערטער לייב, וועלכער ווייא איר עס ווירקליך אין
דער נאטור געזעהען, איבער אללע טהירע הערשין טוט, אללין איום טרייא גינד.

גאב ער הערויס איינע עפפענטליכע פובליקאציאן, דאס ער איז פאלס טהייראטין
וואל, און האט אויס געזעצט, איין געוויססין טאג ווען זיינע האכצייט (חתונה)
זאלט זיין, נון האט יעדעס טהיר (חיה) יעדעס פיה (בהמה) האבען אנגע-
פאנגען שיינע פרעזענטין אויף דער האכצייט צו ברענגען, דער בער
האט געבראכט פון זיינעם האניג אונד זונדערע שפייז, וואס ער זיך אויף דעם
ווינטער אן געוויסין טוהט, דער וואלף, דער טיגער אונד אללע אנדערע טהירע
(חיות), האבען פון זייער געיעג, דיא שענסטע וויילדפרעטער (גא איין פויגעל)
אונד אנדערע פעטטע געשלעפפט געבראכט, אללע פיה האבען איהרע זייער פעטטע
אילק צום פרעזענט געאפפערט (אנדער געוועזען), קורץ אללע האבען זיך
איה געגעבען פאר זייער הערררין, וואס גוטעס צוא שאפפען אויף דער גרויסע
האכצייט, אויך דיא שעפסין האבען זייער שיינע וואל געבראכט צו אונטער
בעטטין שטאט ווייכע מאטראצין, אונד דער וואונג פאר איהר הערשער צום
האכצייטס געשאנק איז גרוסע פערגענוגען, נוא וויא דער קלוגער לייב ער האט
געצייכענט איטליכען נאך זיין גאטונג (מין) איטליכער האט געוויזען פון זיינע
אונטערטעהניגקייט זיין גוט הארץ אבן געהט זיך נון הערום, דאס דיא צייג
געפינט זיך נעט אין רייסטער, זיא האט זיך אלליין נעט געמעלדין און קיין
פרעזענט געבראכט, האט דער לייב אנגעפאנגען דער גאנצין פארזאמלונג
צו פרעגען די אורזאך פון דאס אונטערשטעהען, דאס זיא האט זיך גאר
נעט געוויזען, קיינער האט נעט געהאט איינע אנטוואורט צו געבען. — דער הונד
האט זיך אנגירופין איך הונד בין געוועזין דער בעסטער, אונד בין בייא אללע
געוועזין בעטין, אין הערום געביללין, האב איך דיא צייג געטראפפין זיא
האט געהאט דיא אויגין פערשלאסט, אין גרויסען זארגע פערטראכטונג, יאמערנט

מיט דער בארד אונד מיט דיא הערנער פֿון גרויס טרויער, אָן דיא ביימער האט זיא זיך געשלאגען, האב איך זיא געפֿרעגט, וואס איהר טרויער איז אזויא גרויס? האט זיא אנגעהויבען נאך מעהר צו וויינען מיט גרויס קרעכצען אונד געזיפֿצען וואס זאלל איך טוהען? איך האב גאר קיין הייראטס-געשאנק צו טראגען, איינץ האאר טויגען ניט, ציגען מילך פאסט ניט, אויף דעם גיעג גייא איך שט. אויך האט מיר דיא ציג געזאגט, דאס זיא האט קיין אנדער מיטעל ווי צוא גיין צוא איהר הירטען (פאסטוך) איהם בעטען, דאס ער זאל זיא אליין אוועק טראגען, אונד זיא אבגעבען צו דער הויכען הייראטס מאלצייט, דער נאך האט זיא איך געפֿרעגט, וואס פֿאר איין פרעזענט גיב איך? האב איך איהר געענטפֿערט, דאס איך הונד דארף קיין פרעזענט ניט געבען, וויל איך וועל דאך שטיט זיצען בייא דעם טיש, דען איין ארט איז דאך אונטער דעם טיש, האט זיא געטאן אשמייכעל אונד אשאקעל מיט דעם בערדיל, דער בייא האט דיא גאנצע פֿערזאמלונג אנגעפאנגען צו לאכען, אונד דער לייב האט גלייך געשיקט צו דער ציג, אונד האט איהר געלאזט זאגען דורך איינעם דער גרינג איז אויף דיא פֿיס צו לויפֿען דאס ער דאנקט איהר פֿאר איהר גוט הערץ, זיא זאל גליקליך לעבען, אונד דאס ער וועט איהר הייסען געבען דיא שענסטע בליהענדע וויזע (לאנקעס), נון זעהט איר איין ליבער פֿריינד, אז וואהל איהר האלט מיך פֿאר שלעכט, אבער איך האפֿע איך איז גאנצען פֿאר אייך וויא דיא ציג, אונד וועל איך הייסען ברענגען אויף איהר טאכטערס האכצייט, אונד וועל אייך אללעס צו טיילען, אין איהר טוהט מיט מיר אונד בעהאנדעלט מיך וויא דער קלוגער לייב. אייער פֿריינד אונד דינער דברי חנוך אפֿרים.

7

איין שוואגער שרייבט צום אנדערין שוואגער וויא ער האט זיין קינד פון צוועלף יאהר גלייך מיט זיין יונג גישטראפט. מיט איין ביישפיל וועלכעס איז ווערטה צו דרוקען, דען עס איז פאר קינדער איין גרויסע לעהרע און פאר עלטערין נאך מעהר

ליבער שוואגער! דוא ווייסט דאך דאס איין הויז איז גאט לוב ניט ארעם
אויסער איך האלט דינסטען, האלט איך אייך פאר איין געברויך איין יונג,
דער מיך בעדינט, צום ארום פארען מיט מיר, מיין יונגעס קינד האט אבער
געלערנט (אשער געוועזען) דאס דער יונג פאר דינט איין יעדען טאג, אין
האבער, אין דעם ריאלער אין דעם שאיב, אונד אין אנדערען זאכען, דאס קינד
איז שט פֿיעל געוועזען אונד איז דער גאנצען ביז אין לעצטען גראשען, ער האט
מיר אין אלט שט געזאגט, נאר ער האט דעם יונג געקנוועהלט, דאס ער זאל
איהם פון אללעס איין טהייל געבען, ער איז געצוואונגען געוועזען אונד האט איהם
געגעבען, איך האט ער איהם צו געזאגט וויטער זיך מיט איהם צו טהיילען,
דער וויל האט דאס קינד געלד געהאט, ער קויפֿט זיך פֿעפֿער-קוכען (לעקעך)
צוקערליך, געמאלצע, אללע לעקערייא, ער טיילט זיך מיט זיינע קליינע ברידערליך
איך פֿלעג איהם נאר יעדען טאג איין גראשען צו געבען דאס ער זאל זיך
וואס קויפֿען פֿון פרוכטען, אונד דא ווערט ער אין גאנצען פֿערנאכלעסיגט
אונד פֿערדארבען, ער לערנט שט, איך בין גראד פאן צעהן ביז צוועלף
טאג צוא הויז שט געווען, איז פאר דיא קיין איינקויפונג געוועזען, האבען
דיא בידען שט געהאט, ער איז אבער שוין געוואונט געווארען צו דער נאשערייא
איין ווייניג האט ער ביי דער בעקערין פון דיא פֿעפֿער קוכען אנגענומען
אויף קרעדיט, אפֿאר געלדען ביי דעם צעהן טרעגער, דאס גלויבען דיא

דיא גלעזלעך אפּלערן איין גילדען מיט עטליכע צוואנציג גראשין, ער האט זי
גינומען אונד פערשפּראָכען זיא צו בעצאהלען ווען איך וועל אהיים קומען, איך
בין גאנץ ליב מיט גליק גיקומען. איך האב גיקושט איין קינד. איין קינד אבער
איז אבגעצערט געווארין פון גזירה. איך פאר שטייא עס נישט. ער האט גאנץ
ליב וואהלטאג גינוג, דאס קינד קוקט צו איר מיט פלעגע אלס פולמאכטער
(פלעגעפאטענט) פון דעם יונג, פאטער ; דער יונג האט שוין זיין האנגער פא
דיא פערדע. דיא גראשענען איז ביא דעם שאדן, דער יונג גייט גאר אן שטיוועל,
ער האט געבעטען אופּאר רובעל צו שיקען זיין ארמען פאטער, צו דארף
פאר חוב צו באצאהלען איך האב אבער גלייך באמערקט דאס ער איז אנגישטעלט
פון דעם יונג. און ער איז איהם וואס באוויזען. איך גיב צו איהם קאלט בלוטיג.
גייא איין נון אין דער שול, גייא לערנען, וואס האט עס צו דיר ? גען דער
יונג שוין אליין גזאגט, איך בין בייז געווארין, אונד דאס קינד איז אוועק געגאנגען
וויא ער איז אבער פון דער טהיר ארויס גיגאנגען האבין איהם זיינע קרעדיטארין
(בעלי חובות) בעלאגערט. דיא פעפער-קוכען בעקערין, דער עפּעל-טרעגער.
דיא ארעמע געמאלע זאכערין, שרייען שטארק איך בין אין דער קאך גיגאנגען
איינעם פון פערדיענערין, איך האב גיפערט דאס קינד בעט גיך בייא וויא און
זאגט שרייעט נישט דער פעטער וועט דער הערין, איך וועט אצן שלאגען אייך
וועט מען נישט באצאהלען, איך בין דערוויל אין געקומען אונד האב גיפרעגט
וואס איז דא פאר איין לארעם, דאס קינד איז געווארין בלאס, איך האב דיא
אללע ליעבע קרעדיטארין ארויס געוואגען אין דער שטוב, און דאס קינד האט
איך געלאָזט ארויס פיהרען אין דער אנדערע שטוב, איך האב גיזאגט

ענגוואשלערען דיא לואפיגע וויבער אונד דעם עפעל טרעגער, זיא ענטפערין
איר עס קואנט זיא געלד פֿאָרען דעם קינדע. איך האב צוויי מאהל בעצאהלט
מיט דיא העבע, דאָס זיא זאָהלען קיין קינדער קיין ברעדיגט אָהן ערלויבניס וויססען
געבין אין וויא פֿיל זיא איז גיקואמען האָב איך בעצאָהלט, און דורך דאָס
טוועער דורך געטריבען, דאָס קינד האָב איך גוט געשטראָפֿט, דאָס ער זאָהל
איר דיא ריינע ווארהייט זאָגין וויא ער קואנט צו אַזעלכע זאַכין. ער האָט איר
אַלעס אויס געוועזען אז ער נעמט איין טהייל פֿערדינסט פֿון יונג פֿון אללעס וואָס
ער קויפֿט איין, איך האָב דעם יונג גירופֿין און האָב איהם זיין ערלויבניס טהייל
ווייער גוט צוא גיטהיילט, זיא זיינען ביידע געוועזען צו פֿרידען.
דאָס איז ריכטיג וויא דוא האָסט איר איינמאָהל דער צייט פֿון דעם
פֿישער ציוו דעם קעכעט, איך גידיינק עס שט גוט, איך בעט דיא געשיכטע איר
אָב צו שרייבען, זייא געזונד אונד לעב וואָהל.
דיין טרייער שוואָגער גרין מאַן.

8.

אנטווארט (תשובה.)

ליבער טרייער שוואָגער! איך האָב דיין בריעף געלעזין מיט פֿיל פֿערגניגין
אין אויך מיט גרויס שמערצין, דאס זיא איין שיינעס אונד קלוגעס קינד ווערט
אָפֿט דורך איין אונערלויבטען געמיינעם יונג פֿערפֿיהרט, דאס ליבע קינד האט
ענגערין אונד אויזגעלאססט שלעכט געלוסטען, עס איז וואהר ער איז דאס ווערט
געוועזען, אויז דאס ער זאָל זעלכע זאכען ווייטער ניט טאָן, ניט קאָנען צוא
נאשעריא דוא האסט זיא געטהיילט דאס פֿערדינסט גלייך דאָך איז געקומען

דעם גראבען יונג איין געוועזען גרעסערין טהייל (חלק) אוּם ניט איין קינד צוּא
וואלפֿען גאפֿען דיא אויגען צוּ עפֿענען, איך האָב גיפֿיטערט פֿאר צאָרין (כעס),
איך דיין שוועסטער אויך דיא קינדער האָבין געוויינט בזעריבער, זייען זיינען
איך ביז יעצט אונרוהיג, גיב אויהם גוטע שטראָפֿריידי דאָס ער זאָל אויך געלפֿע
גאפֿון קיין זויג ניט האָבין, איט וועלכע פֿערנאכלעסיגטע קינדער קיין געזעלשאפֿט צו
האָבען, אוה! דאָס איז דאָס ערגסטע פֿון דער וועלט, ג״ב איין קלוגער שוואגער
אכט בזאורויגע, דען ווען אלע פֿערנאכלעסיגט קינדער אין דער יוגענד איז
דאָס שפּעטער ערגער וויא גיפֿט, האָלט צוּא אויהם איין טרייען אלענד
אונד באַצאָהל איהם גוט דאָס ער זאָהל אויך דיין קינד אכטונג געבין, ווען
ער פֿאר דינט דאָס אלע זאָהל איהם שלאָגין, גזאָהלסטו דיר פֿון דיין פֿרוי ניט
לאָזין אָבהאלטין, דאָס ווייבערשע פֿאר גיפֿטעטע איט ליידען (רחמנות), ליב
דיין ווייב, האָרק גיא צוּא אין אללע זאכען אויך אין געשעפֿטין איהרע רייד,
איהר ראטה, גיא איז קלוג, גיא איז פֿערנינפֿטיג, אובער נאָהר ניכט מאָס עס
געהערט צוּא דעם שטראָפֿען דיא קינדער ווען איא ווילסט דיינע פֿאָטערליכע
ליבע ווייזין צוּא שטראָפֿען דיין קינד, אויך דיא אינדערסטע גזאכען, גיא שיק
פֿאָרט אין דער צייט דיין טרייא ווייב, דוּא ווייסט איהם צוּא גוטין לערנען,
ער ווייסט דיר דער נאָך בעקענבאר זיין, וועגין דעם וואָס דוּא בעטסט איך דאס
איך זאָל דיך ערינערין פֿון דעם פֿישער איט דעם קנעכט, איז גאנץ ריכטיג,
איין פֿיש-פֿאנגער (פֿישער), פֿאָלגט נאָהט שיינע פֿיש צוּ האָבין, און פֿאלגט
זייא וועלען פֿערקויפֿען [illegible] איין גרויסין גראָז וועלכער איין גרויסער ליב
האבער פֿון פֿיש וואר, דער הויפט בעדינטער אָבער ער האָט איהם קיין

אַהין ניט געוואָלט צו לאָזען, נאָר דאָס ער זאָל איהם העלפֿען פֿערדינען געבין, וויא פֿיל ער וועט קענען, דער פֿישער איז דאַריבער זייער בייז געוועזין, וויל ער האָט קיין אַהין פֿון וויא איין גרויסען הערין ניט געקאַנט לייגין, וועלכער פֿלעגט זייער אָרדענטליך צאָהלין, איינמאָהל האָט ער בעקומען זייער שיינע פֿיש, וואָס עס איז גאָר זייער גלייכען ניט געווענען צו געפֿינען, ער האָט זיא הין געבראַכט צוא דעם הויפּט-בעדינטען און האָט איהם געזאָגט צו זאָגען דיא העלפֿט וויא פֿיל ער וועט פֿאַר דיא פֿיש נעמען, דער בעדינטער האָט געמעלדעט דעם הערען פֿון דיא שיינע פֿיש וואָס גאָר ניט צו געהן איז. דער גראַף האָט בעפֿויהלין דאָס דער פֿישער זאָל זיא גלייך הערייַן טראָגען, דער גראַף האָט זיך זייער פֿערוואונדערט איבער דיא זעלטענע פֿיש, און האָט איהם געפֿרעגט וואָס ער פֿערלאַנגט פֿאַר דיא פֿיש, דער פֿישער אָבער זאָגט, ער פֿערלאַנגט קיין געלד, נאָר מען זאָל איהם געבין הונדערט שמיץ, דער גראַף האָט אָנגעפֿאַנגען שטאַרק צו לאַכין, דער פֿישער זאָגט ווען ניט הונדערט שמיץ פֿערקויף איך דיא פֿיש איינעם אַנדערין, דער גראַף האָט אָבער גערין דיא פֿיש געוואָלט האָבען, און איז נייגעריג געוואָרען זייער איינוג צוא וויסען, האָט ער געהייסען זיין פֿערלאַנגען ריכטיג צוא ערפֿילען, עס איז געקומען דער שטאַל-קנעכט מיט איינע גוט געפֿלאָכטענע בייטש, דער פֿישער האָט זעלבסט פֿון זיך אַראָפּ געוואָרפֿין דיא קליידער, און זאָגט צום שטאַל קנעכט זאָלסט נאָר עהרליך צאָהלין, דער שטאַל קנעכט האָט איהם אָנגעפֿאַנגען שטאַרק צו וואַרצען, און וויא ער האָט שוין געהאַלטען בייא 50 האַלט! זאָגט דער פֿישער, איך איין טהייל איז שוין גינוג, דער גראַף האָט גלייך געפֿרעגט

וואס דאָס האָט צו בעדייטען דאס איז ריכטיג, זאָגט דער פישער צום גראף
עס איז אזוי אָבגעמאַכט געוואָרען מיט איהר הויפט בעדינטען, וויא פיל איך
זאָל געבען פאר דיא פיש, דאראף איך איהם דיא העלפט געבען, אנדערש זאָגט
ער איהר קיין מאָהל ניט אריין קומען צו איהרען עקסעלענץ, נו האט דער גראף
וויעדער געלאכט, האט געזאגט רופען דעם בעדינטען האָט בעפאָהלען צוויא
שטאָקמייסטערס גזאָלען איהם געבען העלפט פיעריג בעלוינען אונד נאך פון זיין
זייט 60 אנדער געבען, דעם פישער אבער האָט דער גראף געזאגט געבען
אללען יאהר צוואנציג דוקאטען, אזוי האָסט דוא אויך געמאכט, עס איז ריכטיג,
דאס איז קלוג, דיין גוטער טרייער שוואגער וועלכער וויגשט דיר געזונד גליק
אויך דיין ליב קינד דאָס דוא זאָלסט קיין מאָהל פון איהם קיינע קלאגער שט האָבען.

9.

איין גוטער פריינד שרייבט צום אנדערין וועגען זיין אייבציגען זאחן ער זאל אים צוא זיך נעהמען אונד איהם האלטין וויא זיין אייגען קינד.

עדעלער פריינד! אויך האָב איך געשטיצט אויף אונזערע יוגענדליכע פריינדשאפט
אונד אויף דיין גוטעס הערץ, וואגע איך איר דיר דיגען בריף צו שרייבען
איין איינציגער זוהן וואס ברענגט דיר דען דעם בריף, איזט 14 יאהר אלט,
ער פיהרט זיך זעהר גוט אויף אונד לערנט זעהר פלייסיג, אָבער איך וואוהן, דאָך
אין איין קליינע שטעטיל אונד דא האט ער נישט פון וועמען צו לערנען, דרום
האָב איך בעשלאסען איהם צו שיקען נאך פראג, יעצט איין טייערער פריינד
בעראכע, איך פון דיר דוא זאָלסט איהם ערלויבען בייא דיר צו זיין, איך וויל

איהם אללעס שיקען וואס נאָר מעגליך זיין ווירד, נאָר דוא האלסט איהם בייא
דיר וויא איין קינד אונד גיב אכטונג אויף איהם, איך פערלאַנג דאָס דוא ווירסט
עס מיר צו ליב טוהן, אונד בייגעלעגענהייט וויל איך עס דיר אבדינען.
דיין בעסטער פריינד אשה.

10.

טייערסטע עלטערן ? ערסט פאר אייניגע שטונדען בין איך גליקליך
אנגעקומען אין פראג האב איך מיך געשווינד אב געוואשען אונד בין געגאנגען
צו דעם העררן, אונד האב איהם דעם בריף איבער געגעבען, וויא ער האט
דעם בריף דורך געלעזען האָט ער מיך זייער פריינדליך אויף גענומען אונד האָט
מיר געזאגט, איין ליב קינד דוא האָסט גאָר ניט צו זארגען, איך נעם דיך בייא
מיר אויף וויא איין אייגען קינד, דוא מוסט נאר געהן פלייסיג צו לערנען אונד
פרום אונד גוט צו זיין, אונד עס ווערט דיר גאָר ניכטס פעהלען, איך בין איין
דיזען הויז גליקליך, דען דער הויז הער אונד זיין פרויא זיינד זעהר ליבע מענשען,
אונד דיא קינדער זינען אויך זעהר גוט אונד פרום איך האָב דא אללערלייא
ספרים אלטע אונד נייע, איך האב מיר גאר ניט גויא פיהל געוואינשען, איך
פערהאָף מיט גאטס הילף דאָ איין אנטוואָרט צו ערפאהרען וויא וויא איהר ווינשט אייך
איינע גליקליכע צייטען, אונד וויא זא ווינשט זיך אייער געטרייער זאהן.
ארי' ליב ..

11.

טייערסטער פאטער ! וויא קאָן איך זאגען איין ווארט צו דיר צו

רעדען מיט וואס קאן איך מיך פאר ענטפערין, אונד מיט וואס קאן איך שטילען
דיין גרעסטען צארען, איך מוז איך שפרעכען איך קאן גאר ניט דיא אויגען
אויף הייבען פאר שאנדע, דען איך ספיר זעלבסט וויא שטארק איך האב געזינדיגט,
אונד וויא שלעכט איך האב מיך אויף געפיהרט, ביטער איז מיר דאס איך האב
פעטער געוועזען וויא איין גוטען פאטער וויא דו ביסט, אבער ליבער פאטער,
דאס וואס דאך דאס איך האב עס ניט געטהאן מיט פלייס דיך צו בעטריבען,
עס איז נאר געשעהען דורך נארישקייט, ווייל איך בין נאך יונג אונד האב
נאך פערשטאנד, יעצט טוהט עס מיר זייער באנג, דרום ליבער פאטער זייא
גנעדיג פערציהען מיר אונד פאר גיב מיר וואס איך האב געפעהלט, איך שווער
דיר איך זאל שון טהאן וואס דוא ווערסט מיך הייסען, אונד וועל זיין ניט אָפּ גיין
פון דעם גוטען וועג דוא ווערסט דיך מעגען ערקונדיגען אלע מאל ביים דעם
פעטער ווירסט דוא הערען דאס איך האב מיך שוין געבעסערט אונד בין שוין
איין אנדערער מענש. ווייסער דעם איז איך דיר זאגען טייערסטער פאטער,
דאס עס איז ניט גויא וויא מאן האט דיר פֿאָרגישטעלט, וואהר איז צו דאס איך
האב איך ניט גוט אויף געפיהרט אבער דאך ניט גא שלעכט וויא מאן האט דיר
געשריבען, דאס האבען מיינע פיינד גיטהאן, דאמיט דוא זאלסט מיך פאר
שטויסען פון דיר. אבער איך האף צו גאט דאס דער פעטער ווירד מיך באלד
איבערצייגען דער עס איז גירעכט, אונד ער ווירד דיר זעלבסט שרייבען וויא דיא
זאך שטעהט.

דיין געטרייער זאהן יונגאל.

12.

טייערסטע עלטערן! יעצט ווען דאס אלטע יאהר פערשווינדעט פאנגט איין

דער פארגעסענהייט, אונד דאס נייע יאהר שוועבט אונז צו אויף הערליכען רייזען פליגעל, בעדענק איך איר דאס פיעלע גוטעס וואס איר האט איר געטהאן פון יענער געבורט צום היינטיגען טאג, וויפיעל איהר אונד פלאג נייט איר אויסגעשטאנדען ביז איר האט איך גא וייט, ערצויגען ווי געטליכען צוגעצו האט איר איך בעשטענדיג געשיצט צו נאול איר קיין אונגליק געשעהען, יעדען טריט פון איר האט איר בעוואכט איר האט דורך איר קיין רוה שט געהאט ביי טאג אונד ביי נאכט, אונד אייער גאנץ איה אונד ארבייט ביז צום היינטיגען טאג איז נאר געגען אייער איך גליקליך צו מאכען אונד איך אויף דיעם רעכטען גוטען וועג צו פיהרען, ווען איך געדענק דאס אללעס, איז איין הערץ איבערפולט מיט דאנק פאר אייך, וואס קאן איך נאר געבען פאר דאס פיעלע גוטעס וואס יע האט גאר קיין צאל, שט אום שטאנד אייך צו בעצאהלען דעם טויזענדסטען טייל דער פון, נאר דאס איינציגע וואס איך קאן איז דאס, איך ויל פון דעם היינטיגען טאג אן, אנפאנגען פיל פלייסיגער צו לערנען אונד וויל נימט רוהען ביז איך וועל איין אויס געצייכנעטער מאן ווערען, איך וויס דאס דיעס איז דאס איינציגע וואס איר וינשט, אונד דאס ווירד אייך פרייליך מאכען דאס לעבען, דער אלמעכטיגער גאט אייך אין זיינע גינאדע איינשרייבען צום לעבען אונד צום פרידען ויא יס וינשט אייער אונטערטעניגסטער זאהן.
שמעון . . .

13.

געליבטער זאהן! צוויא יאהר געהן שוין פערלאפען זייט איר האבען דיך געשיקט אין דער הויפטשטאט ביא נאלסט דארטען לערנען, פון יענער צייט אן האבען מיר דיין געצייגנט שט געזעהען, נאר דיין האנדשריפט אליין האט אונז ערקוויקט

איר האָבען שטארק לוסט דיך צו זעהען די גרעסטע בייא אונז זיין ערלויבען טעג, דרום האָבען איר בעשלאָסען צו שיקען נאָך דיר איין וואגען די גרעסטע קומען צו אונז אויף דיא פינגסטען פייער טעג זא לאגען שוין פארטיג, פאר דיר נאך קליידער אונד נאָך אנדערע זאכען וועלכע דיא ווירסט בעקומען צום געשענק, אלזא טייערסטער זוהן, מאך דיך פארטיג אונד ברענג אַלעס אין אָרדנונג, דען דינסטאג מיט קומען איינער געליעבטע פערד מיט דעם וואגען אונד דיא ווירסט מיט איהם פאָהרען צו אונז.

14.

אנטוואָרט (תשובה)

מיט גרויס פערגניגען האָב איך געלעזען אייער בריעף, וואָס איהר האָט מיר צו וויסען געטהאָן דאָס איך וועל באלד דאָס גליק האָבען אייך צו זעהען, דאָס פערגניגען האָב איך שוין צוויא יאָהר ניט געהאַט, איך פערזיכער אייך דאָס נעבען דיא שטארקען לוסט צום לערנען וועלכע איך האָב דאָ צוריק געהאַלטען וואָלט איך שוין לאנג צו אייך געקומען, דען איין גאנץ לעבען הענגט נאר אן אייך אונד איהר ווייסט איהר דאָס טייערסטע אין דער וועלט, יעצט טייערסטע עלטערן ווען איך האָב שוין יא דאָס פערגניגען צו אייך צו פאָהרען בעט איך איהר וואָלט איהר ערלויבען איך זאָל איהר מיט נעהמען צוויא יונגע לייט וואָס לערנען מיט מיר צו זאַמען, וועלכע מיינע בעסטע פריינד, אונד דיא זיינען [illegible] שטענדיג גרויס צו דער נאָט דען דיא זינגען [illegible] וויר [illegible]

גרוס פרייד מאכען וועלן זייא וועלען מיט איר צו זאגען בייא איך צוליכט גליקליכען
טעג האבען.
אייער גיטרייער ברודער שמעון.

15.

טייערסטער פאטער עס איז שוין איין יאהר אווען זייט דוא האסט איך פון דיר
פערשטויסען, איך בין שרעקליך געפלאגט אונד האב קיין רוה, איין אייגען
געוויסען פלאגט איך גיהר שטארק, דען איך האב ווירקליך שטארק געזינדיגט
געגען דיר, אונד האב דיך ניט געוואלט פאלגין, איך בין געגאנגען אין שלעכטען
וועג אונד האב דיין ערליכען נאמען בעשמוצט, יא עס איז וואר איך האב שטארק
געזינדיגט, אבער טייערסטער פאטער איך האב אויך שווער געליטען, איך בין
שוין גענוג בעשטראפט געווארען, קיין איינציגער ארדענטליכער מענש וויל מיט
מיר אומגיין, איך האב קיין רוה און דיין פלוך ליגט אויף מיר ווי איין שווערער
לאסט, איך בין נאקעט און בלויז און האב קיין איינציגען שט, וואס איך זאל
איך ווענדען צו איהם, און ווען דוא ווילסט ווייטער פערשטאפען דיינע אויערען
צו מיינע קלאגען, אונד ווילסט איר שט העלפען ווינטש איך איר דעם טויט, בארעמ
הארציגער פאטער, פערשטויס איך שט פון דיר פאר געס שוין וואס איך האב
גיטאן אונד פערצייהען מיר, גלויב מיר ווייסט דאס איך האב שט אויס שלעכטיגקייט
געפעהלט, נאר איך בין פערפירט ווארדען פון שלעכטען גיזעלשאפטען, איך
שווער דיר ביים אללערהייליגסטען איך זאל שוין גוט זיין און זאל שוין קיינמאהל
שט מעהר בעטרעטען דעם שלעכטען וועג, פאר גיב מיר ליבער פאטער, און
דוא ווירסט נאך פיל גליקליכע יאהר האבען דורך מיר.

דיין גיטרייער זאהן וואס האט אויך דיין נאמען. אבראהם.

16.

מיין ליעב קינד! דוא האסט מיך ערקוויקט, איך פריא מיך זעהר שטארק, דאס דוא האסט דיך שוין געבעסערט און ווילסט שוין וואנדלען אין רעכטען וועג אין דער צייט וואס דוא ביסט ווילד געוועזען און האסט מיך ניט געוואָלט צו הערין, בין איך זייער קראנק געוועזען אונד איך האב גאר קיין לעבען געהאט. יעצט דאנק איך און לויב גאָט וואס ער האט גיך איבער אונז ערבארעמט אונד האט דיר געעפינט דיא אויגען דוא זאלסט איינזעהען אין וואס פאר איין געפאר דוא ביסט, יעצט ליבער זאָהן בלייב נאר פעסט ביים דיין גוטען ווילען צוריק צו קעהרען צו גאָט מיט דעם גאנצען הערצען, פארגעס שוין גאָר וואס עס איז געוועזען, און איך וויל אויך גאנץ פערגעסען דיא פערגאנגענע צייט, דוא ביסט ווידער מיין קינד וויא פריהער. קום געשווינד צוריק אונד עס וועט דיר בייא מיר נשט דאס מינדעסטע פעהלען, דען איך בין דאָך דיין פאטער אונד האָב דיך ליב וויא מיין אייגען לעבען.

ירחמיאל.

17.

לידידי כמהור״ר ישראל גרינמאן.

בעסטער פריינד! איך גריס אייך וויא אויך איין הויז געזינד און פאמיליע, ווינשען דאס איין שרייבען זאָלל אייך בייא דעם בעסטען געזונד אנטרעפען, ליעבער פריינד! וויא איר וויא אינך לאנגע צייט בעקאנט, אין פריינדשאפט פערקניפט, פערלאנג איך פון אייך איין ראטה (עצה), געוויס ווערט איהר איר איין וואונש ערפיללען, און איר מיט דער ערסטער פאָסט בעאנטוואָרטען, ווייא איך האָב איינע וואָהנונג אין איין קליין שטעטעל. וויא בייא אונז איז ווייניג לעהרער און געבילדעטע

(אוודיס) פערשטייען ווייסג איינע שפראכען וויסען שט וויא קינדער צו בילדען
אונד איך האב איין איינציגען זוהן, וועלכער איז בייא איר טהייער וויא איין
גאנצ לעבען, דאס קינד איז זייער ארענטליק און האט לוסט צוא לערנען אוא
אויך זייער פלייסיג, נאר עס איז שט דא בייא ווען איהם צוא לאזען לערנען
וויא בייא אייך אבער אין איין גרויסע שטאט איז דאו גינוג גיבילדעטע און ארנטליכע
מענשען, ווייסט איהר בעססער און קענט בעסער פערשטיין וויא מען זאל איין קינד
בילדונג געבען, אונד וויא מען זאל לערנען, דאס דיא יונגע טעג זאללען איהם
שט אוועק גיין.—בעט איך אייך פריינד וועגען דעם מיט אנדערע ארענטליכע
מענשען זיך צו בעראטען, אונד איר מיט דער ערשטער פאסט צוא בענאטריכטען,
פאר וועלכעס איך וועל אייך עווינג דאנקבאר זיין, און גוטעס ווינשען, אייער
פריינד אונד דינער.

שלמה שניאזאן,

18.

אנטווארט (תשובה)

להגביר האופלא כמהור״ר שלמה שניאזאן

אייער ווערטעסטען בריף האב איך ריכטיג פערפאסט ערהאלטען, וויא
אמהל איך בין זייער בעשעפטיגט, כעס איך איר דאך צייט אייך צו ענטפערן,
עס פרייט איך זייער, דאס גאט זייא דאנק בייא דער יעצטיגען צייט וויל שוין יעדער
זיין קינד לאזען בילדען, אונד לערנען, איך אוז אייך ווירקליך געשטעהען (אייד
זיין) איירע פארלאנג איז זייער שיין, וויל אין איין קליין שטעטעל געוועהנליך
מעהר פראסטען מענשען אויפוואקסען, און איהר זענט גויא פערנופטיג און ווילט
אייער קינד לאזען בילדען.—ליבער פריינד איין קליינען פערדרוס, אוז איך דייק

118.

שרייבען פֿון איין זוהן צו אייערין, ווארום אין אייער בריעף האט אייער ליבער זוהן קיין גרוס ניט צו געשריבען צו איין זוהן, איין זוהן געגריסט אויהם הערצליך, ער האט אבער קיין צייט צו אויהם צו שרייבען, וויל ער איז יעצט אין אלע אמאל אין לערנען בעשעפטיגט; ער לערנט דיא העברעאישע שפראכע אונד אויך אנדערע שפראכען, אויך האלט צו איהם איין לערער וואס פֿיר שטייט אויסר די שפראכע (לשון הקודש), אויך אנדערע שפראכע, רוסיש, דייטש, אין פֿראנצייזיש, דער בייא דיא רעכענקונסט בעגרייפט ער גוט, ער איז איין ארדענטליכער אזין, ער בילדעט דאס קינד גוט אונד געהעריג אויך האב איר בעססער ניט געוואונשען גאט זייא דאנק, אויך אז אייך דערצעהלען דיא אויפפירונג פֿון איין ליבען זוהן, וועלכער נאך צעהן יאהר אלט איז, מיט די יונגע קינדער (חברים) האט ער קיינע געזעלשאפט, ער בעשעפטיגט זיך נאר מיט איין בוך, אויבער הויפט איין (ספר), שרייבען, צייכנען, אין רעכענען, ער ליבט ניט לוידיג צו גיין ער האט ניט ליב לאנג צו שלאפען ער היט אפ זיין רעליגיאן, צוא דער בעשטיאנדיג צייט צו פערפערטיגן, ער איז ניט פֿויל, פֿון שפאצירן גייען איז ער קיין ליבהאבער נאך דעם עססען אין טרינקען יאגט ער זיך ניט אורום, אויך האף פֿון אויהם גוטעס צו ערווארטען, ער וועט אויף זיין עלטער גליקליך לעבען, אויך ריהם איך ניט וויל ער איין קינד איז, נאר דיא ריינע וואהרהייט אז אייך ערצעהלען, איהר קענט ליבער פריינד איין שיין בייאשפיעל האבען פֿאר אייער ליבען זוהן פֿון דעם וואס איך וועל אייך דיא ווייטער שרייבען, איין זוהן, איז דען
25 אונטאבער צעהן יאהר געווארען, אין צו זיין געבורטסטאג האט איהם זיין לעהרער איינע לעצייאהן אויסווייניג אויסגעלערנט וועלכען הייסט גיטען לעהרע אדער שפריכווערטער פֿאר יונגע קינדער, אונד צו דעם געבורטסטאג האב איך איין

אללצייט געוואכט אונ דאס קינד האט זיינע לעקציאן אויסווענדיג געזאגט. איך
שיק אייך דא איינען אויסצוג פון דער לעקציאן עס זאָל פאר אייער זאָהן איינע לעהרע
זיין איך ראטהע אייך איהר זאָלט אייער קינד אין איינער גראָססער שטאדט שיקען,
וואו עס געלערנטע שולען זיינד איינגעפיהרט, וואו זיין קינד ביים פערנינפטיגען אויפפיהרונגען
זיך גענצליך אויסבילדען קען, איך גריס פון גאנצען הערצען אייער טהייערען זאָהן,
אייער פריינד ברוך גאָלדבערג.

פון דעם לעהרער טוכמאן צוא זיינעם שילער גאלדבערג איינע לעקציאן ◦
שפריכווערטער אדער זיטטען לעהרע ◦

· 91

1 דיא ערסטע קענטניס איז, לערנען דיך זעלבסט קענען.
2 דיא גרעסטע קענטניס איז, דער קען זיינע אייגענע פעהלער.
3 טוה גוטעס, אונ שלאג יעדען אינס.
4 שלאג זיך, אונ איינעס אנדערן נאך אעהר.
5 האלט טהייער געלד, אונד זייא שפארזאם.
6 ווער רעכט שאפפען דענקט, דער לעבט אהן זאָרג.
7 עהרע איינען אנדערן, ווענסט דוא אויך געעהרט זיין.
8 ווילסט דוא דיין געזונד שונען, זייא ניכט בייז.
9 ווער זיך ארדענטליך פיהרט, דער האט קיינען נויט.
10 היט דיינע ווירטהשאפט, ווענסט דוא ניט פערשעהמט זיין.
11 פערלאנג ניט פיל, זויא ווירט דיר אלעס גענוג זיין.
12 פרייא דיך מיט דעם וואס דוא האסט, ווענסט דוא רייך זיין.

13 פֿערלאנגסט דוא צו פֿיל, ווירט דיר אללעס ווייניג זיין

14 ווילסטוא עהרען פֿערדינען, עהרע דען קלענסטען.

15 הער פֿיל, רעדע ווייניג.

16 ווען דוא פֿיל רעדסט, ווערט מען דיך ווייניג צו הערען.

17 ווילסט דוא דיין לעבען אויס רעגעלירען, זייא ניט איבער אייליג.

18 ווילסט דוא קענטניססע ערווערבען, זאללסט דוא ווייניג שלאפֿען.

19 ווער זא וויל פֿיל געלד פֿערדינען, זאלל דיא צייט היטען.

20 ווילסט דוא רוהיג לעבען, זאללסט דוא פֿון צאנקערייא אוועג לויפֿען.

21 שלעכט דיינע טעג, דאן ווערען דיינע יאהרען לאנג.

22 וואס דוא האסט היינט צו טאהן, לעג ניט אב אויף מארגען.

23 בארגען מאכט זארגען.

24 מיט דעם צווייטען טאג, קען איין אנדער גליק קוממען.

25 ווען דוא קיינעם צו הארכסט, מאכסט דוא פֿעהלער פאר דיר.

26 דיא בעגירדען נייעס צו הערען, ברינגט מיססיג גאנג.

27 דיינעם לעהרער זייא געהארכזאם, אונד דיינען עלטערן נאך מעהר.

28 דריק ניט דיא צייט, דא ווייסט דוא שט געדריקט זיין.

29 ווילסט דוא פֿון דיינעם פֿריינד געליעבט זיין, זייא שט בעסטער צו איהם.

30 דען דארשט צו לעשען, דיהנט אם בעסטען וואסער.

31 ווילסט אויך דער עלטער קלוג זיין, לערנען אין דער יוגענד.

32 ווילסט פֿון בעטעלן ברויט אויך לויפֿען לערנען איינע פראפֿעסיאן (מלאכה)

33 ווילסט דוא שט פֿערשעהמט ווערדען דענק פֿריהער אין דער נאך רייד.

34 זאלסט ווערען מיין קינד, דאס איין גוט ווארט געפֿינט זיין ארט

35 פֿערשטייסט דוא ניט צו ריידען, זאָלסט דוא בעסער שווייגען.
36 ווילסט דוא גליקליך לעבען, זא זאָלסט דוא דיינע האָפֿנונג פֿעריעלירען.
37 אויך ווייניג שולדען, ווערדען דיינע נעכטע רוהיג זיין.
38 ווילסט דוא דען צווייטען טאג פֿערגנוגען, זאָלסט דוא היינט דענקען.
39 גוטע לערען פֿון קלוגען, שלעכטע לערען פֿון קיינעם.
40 ווילסט דוא ערליך זיין, גלוסט ניט פֿרעמדע זאכען.
41 ווילסט דוא רוהיג זיין, ענטפֿער ניט דעם נארען.
42 ווילסט דוא דיינע שפראכע פֿערשטיין, לעזע מייסטער.
43 ווילסט דוא דיינע אויגען ריין האלטען, בעניידע קיינעם ניט.
44 ווילסט דוא אין רעכנונג לעבען, רעכנען פֿריער איי דוא טוהסט.
45 ווילסט דוא רעכט שאפֿפֿען זיין, זאָלסט דוא פֿלייסיג לערנען.
46 ווילסט דוא דיר אליין איין פֿריינד זיין, זאָלסטו גיטען לעהרע הערען

92.

איין שילער שרייבט אן זיינען לעהרער.

ליבער גוטער לעהרער, פֿון דער צייט אן אלס איהר זייט פֿון אונז אבגעפֿאָהרען, בין איך זעהר אונרוהיג, איך דענק אלע טאָג אן אייך, אימער האָפֿע דער מאן איך איר אָן אייערע שיינע לעקציאנען, דיא איר האט מיר פֿארגעגעבען פֿון דעמנסטאָל אָן, קען איך איר קיינען גוטען לעהרער פֿערשאפֿפֿען, וויל דיא צייט איז יעצט פֿאר איינע לעטערין שלעכט, דאס פֿערדינסט איז זייער קליין, און איינעס גוטען לעהרער איז אלין גוט בעצאָלען,

דיא זאַך אָבער פֿון מיינע עלטערן טרייבט דאס ניט, עס איזט מיר גלייך שלעכט, ווייל איך גיא מיסיג, פערברינג דיא צייט מיט נישט, ביז'ער צום לערנען האָב איך נישט, אליין עטוואס פֿון קאָפּ אויסצוטראַכטן בין איך נאָך נישט אין שטאַנד, איך וויל גערן לערנען, איך בין נאָך יונג און האָב נאָך געקענט פֿיל אויפֿנעמען לערנען, וואָס העלפֿט דאָס אָבער, ווען מיינע צייט איז אוועק גיין מיט נישט, איך בעדויער מיך אליין, קען איר אָבער מיר העלפֿען, אַלס בעטן בעט איך אייך ליבער לעהרער איהר זאָלט אזוי גוט זיין, וויא איך קען אייך פֿאַר איין גוטען פֿערפֿאַסער, מיט וויניג וואָס איך צו בעשענקען פֿון אייערע קענטניסען, מיט גוטע בריף, אָדער מיט וואָס אנדערס, איין זייער אַרבייטונגען אָדער מיטלען לעהרע צור בילדונג, איך פֿערהאָפֿ דאס איהר וועט מיר מיינע ביטע נישט אבשלאָגען, איך וואַרט אַב מיט דעם גרעסטען אונגעדולד אייער גוטע אַנטוואָרט און לעהרע. אדיע, לעבט וואָהל פֿון אייערס אייך שעצענדען שילער.

משה גאָלדשטיין.

.92

אסטוואָרט (תשובה)

ליבעס קינד! דיין בריף פֿון 81־טען דיעזעס מאָנאַטס האָב איך פֿיר פאַסט ריכטיג ערהאַלטען, איך האָב איך זייער געפֿרייט דאָס דו לוסט האָסט צו קענטניסען און פֿערלאַנגסט צו לערנען, דו ביזט איין קינד לאַבענס ווערטה. און עס איזט צו האָפֿען, דאָס דו וועסט דיין לעבען רעכט שאַפֿען פֿיהרען, און דיר גוטעס ערווערבען, אין איינער זאַך וויל איך דיך בעלעהרען אונד, דו זאָלסט דיך לעהרען גוט היטען, דאָס איזט, דו זאָלסט ניכט

122.

פֿאַרשג זיין, היט דיך אָב ווא וויט מעגליך פון (כּ״ס) . דען דאָס איזט דאָס
ערגסטע פון דער וועלט, דורך ביינהייט פֿערדארבט מען זיך דאָס געזונד
אונד מען בעקומט איין שלעכטען נאָמען, מענשען ערווערבען זיך פון דעם וואָס
ביז איז, גוט היט דאָס דוא גדולות פון מענשען פֿאַר ערווערבט ווערדען קיין
גוטע פריינד, דאָס ליבט דיא וועלט מען זאָל מיט מענשען גוט לעבען, איבער
הויפט לאז דעם ווייסען לעבען, זייא געהאָרזאם, און זייא שט האַרט כלליג
(פֿיגען), דאָס אלעס זאָל דיר זיין פֿאַר איין איביגע לעהרע, זא ווערסט דוא
גליקליך זיין, און אויב דוא קלוג ביזט, קענסט דוא פֿון איין גוט ווארט פֿיעלעס
לערנען, אבער האָב איך יעצט קיין צייט פֿוא שרייבען, זיי געזונד פון מיר דיינעם
געטרייען לעהרער.

ל. גרינטאל.

92

לידידי כנפשי הה׳ האַרואָק כשית אוה יצחק נ״י .

בעסטער פריינד ! איך פֿיל פֿערגעשלאָגען האָב איך דיין שיינען רוססישען
בריף געוויכט אמאָהל געלעזען, עס איזט איר שווער צו פֿערשטיין, ווא דוא האָסט
געלערנט און אזוי איינער קורצען צייט דיזע שפראכע ערלערנען, דוא
בעסטט איך דאָס איך זאָלל דיר אין דיינעם בריף דיא פֿעהלער פֿערבעססערן
און דיר דער פֿון שרייבען, ווען דוא עס ווינשט, זייא זאָגע איך דיר פֿרייא הערויס
דאס דוא אין דיינעם בריעף צוויי גרויסע פֿעהלער מאכסט, דער ערשטער פֿעהלער
איז דאָס דיינע בריף געגען אללע מאָהל קורץ, אונד דער צווייטער פֿעהלער
איז, דאָס דוא בעטעסט איך דאָס איך זאָל דיינע בריף פֿערבעססערן, לאָז אוואן
דאס ניכט פֿייגע אמאָהל דיר צווייא פֿעהלער, דוא מעסט דורך דעם פֿערביינדליך

מאכען דיין פֿריינד

ישראל געלבמאן

94.

באבריעף פון אינעם זוהן אן זיין פאטער, וועלכער זיך איניגע וואכען אין איינער אנדערן שטאדט אין דיא שול גייט.

טהייערסטער פאטער!

עס איז מיר שון אוממעגליך דאס פערלאנגען פון איין הערץ לענגער אויפצוהאלטען אום אין דיר ניכט צו שרייבען, אין (זאת) האב איך דיר פערשפראכען פיר וואכען נאך מיינער אפרייזע פון צו הויז, צו ווארטען, עס איז מיר אבער שבט אוממעגליך, דוא גלויבסט ניכט מיינען ליבער פאטער עס געשיהט דעם וועגען וויל עס גייט מיר דיא זעלבסט אבער וויל איך בעדויער דאס איך האב דאס הויז פון מיינע ליבע עלטערן, אונד מיינע טהייערע היימאטה (דאס איז דאס ארט וואו מאן ווירד געבארען) פערלאססען, ניין! עס איז נאר דארום וויל איך ברויך מיינע נעטהיגע מיט דיר טהייערסטער פאטער אייניגע ווערטער צו רעדען.

עס איז שון דרייא וואכען פאריבער וויא דוא ביזט פון מיר וועג געפאהרען דוא האסט עס זעהר געזעהט (מעהרע, געוועזען), וויא פיל טרעהנען איך האב פערגאסען אנגעגנוגען, אום איך פון לויטער ווייניגען איינצוהאלטען, וויא דוא ביזט פון מיר אוועק געפאהרען, האב איך מיך אין איין קליין שטיבעל רוהיג אויסגעוויינט, איך פערפעהל קיין פריה מארגען אויך קיין אבענד דען ליבען גאטט דאס צו בעטען דאס ער זאל אייך וויא זאוויא איין ליב געזונדהייט בייא דעם בעסטען געזונד ערהאלטען, פאר דיא פילען גוטען זאכען וועלכע איהר האט מיר מיט מיינע ערשטע לעבענס טאג געטהאן דיא איך בין גאר ניט אין שטאנד מיט ווערטער צו בעשרייבען, העט איך געוואוסט זיין דאס אונדאנקבארסטע, שלעכטסטע קינד. דאס

איך זאָל דאס ניט אייביג געדענקען, און וויא פֿיל גוטס טוהט איר מיר נאָך יעצט אללע טאגע, אויב וואָהל איך בין יעצט ניט בייא אייך צו הויז, איך שמעק איך גליקליך אייער קינד צו זיין, אונד איך האלט עס פֿיר איינע הייליגע זאך וויא אייך פֿאר איינע שולדיגקייט, אייך דורך איין אויפֿפֿיהרען קיין אויגענבליך איינען אונרוה אָדער פֿערדרוס צו מאכען, פֿיל מעהר וויל איך מיך בעמיהען אייך דורך גוטע נאכריכטען פֿון מיינעם לעהרער און פֿון מיינעם קונסט הערען צו ערפֿרייען.

מיט דער איינפֿיהרונג פֿון דער היזיגען שול בין איך שון דיא גרעסטע העלפֿטע געוואהנט, דיא הערען לעהרער בעהאנדלען אללע פֿלייסיגע אונד אָרדענטליכע שילער מיט פֿריינדליכקייט אונד ליבע, איך מיין דיא פֿריווליכע אויס גיבט צו זא האָבען, איר דיא צופֿרידענהייט פֿון אללען ערוועהבען צו קענען, איך וויל אייך אין אללעם ניט פֿערפֿעהלען, דיא לעהרער איהר שווער זאגט, וועלכעס גייא האָבען אין דער ערציהונג אונד בילדונג דער קינדער ניט צו פֿערביטערן, דורך ניט אכטונג געבען און ווילדהייט בייא דעם לערנען, וויא עס אייניגע פֿאָן מיינע קאמעראדען (חברים) טוהען.

אויך בייא מיינעם קונסט הערען געפֿעלט עס מיר רעכט גוט, בייא דעם טיש האב איך יעדען טאָג געלעגענהייט, שפּליכעס אונד אנגענעהמעס צו הערען, וויל איין גוטער פֿריינד פֿון מיינעם הערען דיא געוועהנהייט בייא דעם טיש מיט געלעהרזאמער אונד אויפֿמערקזאמער רעדע צו אונטערהאלטען וויס.

איך גלויבען ליבער פֿאטער דאָס איך ווערע דא אין יעדער צייט איין צו פֿאלל קאָמען (בשליאות) ערהייבען קענען, וויא העט עס איך געוואוסט שאפֿען איינען טהייערע קלייערן גוואלט גרויסע קאסטען צו מאכען אונד איך זאָל ניט וויסען

וויא זייא אנצווענדען.

איך גריס דיך, בעסטער פאטער אויך דיך טהייערסטע מוטטער, וויא אויך דאס גאנצע געשוויסטערפאן גאנצעם הערצען אונד בין אייער געהארכזאמער זאהן.

95.

איין פריינד שרייבט אן דעם אנדערען, אונד בעט דאס ער זאל איהם אייניגע זאכען קויפען.

ליבער פריינד!

פיר דאס לעצטיגע מאהל וויל איך דיך אום מעהר געפעלליגקייטען בעטען, וויל איך וויס דאס דוא טוהסט עס מיר גערנע וואס איך פון דיר פערלאנגע, ערשטענס בעט איך דיך דוא מעכסט זייא גוט זיין מיר איין זאלכעס געשיכטענבוך קויפען ויא איך האבע ערשט לעצט וואכע בייא דיר געזעהען, איין וועלכעס וויא פיל הערליכע געשיכטען אונד קופפערשטיכע (פארטרעטען) זיך בעפינדען, דאס בוך געפעלט מיר איבער הויפט וויל עס ענטהעלט דארינען שפאסליכע געשיכטען, אונד דיזע וויל איך עטליכע מאהל דורך לעזען, דאס איך זאל זייא געדענקען, אונד זאל קענען מיינע געשוויסטערן יעדען אבענד איינע ערצעהלען. צווייטענס בעט איך דיך זאלסט מיר איין קויפען איין שיין פעדער מעססער מיט צוויא קלינגען איין עלפענביינערנע שטיל זיין געפאסט, איינעם טהייערען פאטערס איין אונד פינפציגסטע געבורטס טאג ווירד איין אכט טאגע הערום זיין אן דעם טאג וויל איך איהם דיזעס פעדער מעססער געבען, איך האבע דאהער צו איין בריעף געשריבען, אין איינן לעהרער האט איך איין געבורטס טאגס ליעד געלערענט דאס איך זאל דיזעס אויסווענדיג זאגען, איך פרייא איך שוין יעצט זעהר אויף דיזען טאג, טהו

איר דען געפאלען און קויף איר דאס פערגרעססער, שיק עס איר צו אונז דער
רעכטען צייט, איינע אונטער בעט דיך אויך אום איינע געפאללען, דאס דיינע
פרויא זאָלל גיטיגסט פאר איהרענט וועגען איינען ווערסט פון האלב זיידענצייג
קויפען, אויך דאס גאנץ פאר דעם ליבען פאָטער צום געבורטסטאג זיין, פאן
גוט זיין ליבער פריינד אללען דיזען זאכען, און שיק זייא דורך דער ערשטער
פאהר פאסט, אבערפאסיר אָבער ניט דיא זאכען אויף איין פאָטערס נאמען,
נור אויף איינעם אַנגעלס נאמען דאזיט איין פאטער זאָלל ניט געוואהר ווערדען.
נון ליבער פריינד איך וויל האָפפען דאס דוא ווערסט איר דען געפאללען
שרייבן, און איך דאנק דיר שוין צו פאר, לעב וואָהל אונד ליבען דיינען פריינד.

97.

אנטווארט (תשובה)

ליבער פריינד! דיר האסט דוא דיא פערלאנגטען זאכען, צו אללעס גלייך
איז גראדע דיין בריף פריה צייטיג אָן מיר געקומען, דאס איך האָב נאָך גיקאָנט
דיינע זאכען איינקויפען. און זייא מיט דער פאהר פאסט בעזארגען, עס וואר
דיר זעהר ניט ליב געוועזען, ווען דוא האסט געזאָללט אומזונסט אויף דיא זאכען
ווארטען, איך האָפף דאס דיא זאכען זעלען לויט דיין, און דיינער מוטטערס
וואונש, דען פרייז (מקח) שיק איך דיר איין אויף איין צעטטעלען נעבען דיא
זאכען, וויא גערען העטט איך אויך אויף דעם געבורטס טאג זיין, דאך אויך
פון ווייטען ווערדע איך אין דעם נעמליכען טאג מיט פריידען, זאג דיינעם
טייערען פאטער דאס איך האב איהם דאס פערגרעססער געקויפט. און דאס

128.

איך האָפּ צו איינעם געבורטס טאָג הערצליך גליק ווינשען, איינען עלטערן ווינשען
אויך דאָס נעמליכע. דאָס געשיכטען בוך האָבט איר אויך בעשטענדיג גיוועזר
פיל פרייגדע. איך לעז יעדען אבענד דאָרין, נאַ באַלד איך האָב אייגען ארבייטען
פיר דיא שול פערטיג, עס איזט איין הערליכעס בוך, דוא ווירסט שאָן בעדויערן
דאָס דוא האָסט איר דאָס בוך אנגעשאַפט, ערפרייא איך באַלד ווידער דורך
דיינען בריף! אללען דיינען אויפטרעגען וויל איך מיט פריידען ערפיללען.
מיט בעסטע פערזיכערט דיך דיין ליבענדער פריינד.

צווייטער אבשניט

האנדלונגם בריף צום געברויך פיר יונגע קינדער זיך צו איבען (גוויינען) אין האנדעל, אום אבער איין גוטער אונד גליקליכער קויפמאן צוא ווערדען, אונד אויך עלטרע יאהרען רוהיג צוא לעבען, גיב איך אייך אייניגע לעהרען

1) איר זאלט אייך מיה געבען דיא געזעצטט פון דיזעם לאנד רעכטשאפען צוא פאלגען אונד דיא אבריגקייט (הממשלה) אייניג צוא שעטצען.

2) איהר זאלט וויססען דאס מען מוז זיך מיט מענטשען ארטיג אונד זעהר רעהדליך פערהאלטען.

3) אימטער גוטע וואריע קויפען אונד פערקויפען אהנע פערפעלשונג אונד איבערזעצונג.

98.

זיין סוחר שרייבט צוא איין מסולח.

להרבני האשלם נאמן לב אוהבי ישעי, נ״י

בעסטער פריינד! איך בעט אייך גיא באַלד אויא איהר מיט דיינען בריף

דער פּאָסט ערהאַלטען, גוויס איר קיין אונגלויבליך פֿערגאַלען, נור בלויז גמין צוא אונגערע קאָפּלייט, אונ לויט דיא נאַטירליכען גיסטא דיא וואָרען (סחורה), פֿיר דיא געוויכטען סוממען (סך) הייסען פּונקטען, זאָבער אין איינער בעססערען אָרדנונג ווירא פֿאָרהער, אונ אויך דער שטעללע איזט פֿיהר לויט צוא קאָנטראַקטירען וויא געהעריג איזט, אונ וויא צום געשווינדעסטען אין וועג אויס צו ריכטען, נור פֿריער אויס גאָסטעס ווילען דיא (סחורה) גוט דורך צו געהען, עס גיוול גיוויס בעהיט קיין געוויס זיין, פֿון זולכע פֿערלעגענען (סחורות), איהר גוויס אויך וויזא גוט זיין אונ האָבען איין רעגולערען רעכנונג וויא פֿיל דיא קאָנטא האָלט אויך שיין צו דורך אונזער גוטען פֿריינד הנגיד אלוף יונה צו איהן טויזענד גולדען רובעל אויך איין ווענקסעל מיט איינער אייגענען אונטערשריפֿט, אום צוא בייטען אונ הערויס צוא נעהמען דיא ערסטע נאַוא וועקסעל, וועלכע געגען אויך פֿינף אונ צוואַנציג טויזענד גילדער רובעל געשריבען, נייא זיין צו רייסען זונד איר איזט דער ערסטען פּאָסט אב צוא שיקען, ווייטער דאָרפֿט איהר זוין פֿערשטיין, וויא איך דורך אין האַנדעל פֿאָרזיכטיג זיין, פֿערגעססט ניט דיא וואָרען, וועלכע אין דער נאָטא נאָטירט געגען בעזונדער איינפּאַקען צוא לאָזען, אונ איזט איין אנדערע געלעגענהייט, וועלכע עס ווער פֿריהער טרעפֿען אב צו שיקען.

אייער פֿריינד ישראל בלומאַן.

נ ס ח א

פֿינף שטיק נאַסעט, זעקס שטיק דיטא שווארצען, דרייא שטיק דיטא גרינעם בלאָרענעם, פֿינף דוצענד שיינע ניידעלנעו וועסטען אין בעסטען אַללער האַנט קאָלערען, צוויא דוצענד דיטא גאַנצענע פֿערשיעדענע קאָלערען נייא מאָדיש.

111.

אנטווארט (תשובה)

לאהובי הרבני הנגיד המפורסם אוה"ח ישראל נ"י

איך האָב אייערן בריעף ערהאַלטען, אונ פֿון הרבני הנגיד אוה"ח יונה, דיא
צעהן טויזענד גילבער רובעל זוב געגואלטען איט דעם קלײנערען ווערקעל איך
דאבעס אויגעביטען, וויא איהר האָט איר בעפֿאָהלען, פּראַצענט דער פֿון
צובגערעכענט, דיא וואַרען ווט דער פֿערוגען נאַטש האָב איך שטיק פֿר שטיק
זוב געקליבען, אונ דורכגעזעהען איך האָב זייא אין דער בעסטען אָרדנונג
געוואָגט איין פּאַקען, אונ פֿערזיגעלט איט איין פּעטשאַפֿט (חתימה), דעם גלייכען
דיא צווייטע כאַטע, דען גוּאַצע אונ דיא וועסטען, אַללע פֿון דיא בעסטען סאָרטען,
אונ פֿון דיא בעסטען גאַטונגען אויס געקליבען, איך האָב זייא אויך פֿערזיגעלט
ווט וויא איהר האָט איר געשריבען, איך שיק זע אייך אָב איט אַמשולח של הגביר
אוה"ח א גאָלד שטיין, אויך דיא ווערקעלען אייגעריסען, איט דיא פֿיהרלויט
האָב איך שוין קאָנטראַקט געמאַכט וויא גיהעריג איז זייא חצלען דען 18טען
פֿעברואַר פֿון אַזאָקמאַ הרוים איט (אגו), איהר ווערט זעהן גוט זיין איינע צומאַכע
(פּריקלאַד) ווט איינע כאָטען גיטיגסט צו כלאַגען, וויא אונטען פֿערצייכענט איז,
אונ איינער פּרויא אָב געבען, כמאַט שט פֿאַר אויגוט דאָס איך טוה אייך
בעזאָרגען, איך בין אייער ערגעבענסטער דינער וויא איך בעוואוסט איז, פֿערנע
ווערט איינע פּרויא זין געלד אַזאנגלען, בעט איך זייער איר דען געפֿאַללען צוא
טוהן, אונ איהר אויך איין קאָנטען צו געבען, איך אַלערע אייך דאָס ווידערגעצווי
איז געשטיגען איט צוויא פּראָצענט ווט וויא זע איז געוואַלטען, אונ זע וועט נאָך

מיהר שטענדיג, איהר אונטערטעניגסטער דינער.   ישעי' פערענשטיין.

זיבען שטיק ציץ, אכט שטיק ווייסען גלאטען פערקאל, צעהן שטיקעלך גלאסע, זעכציג שטאב רויטען אטלאס, פערציג דיטא קאראזין, זעכציג דיטא געלען.

101.

איין (משולח) שרייבט צו זיין פרינציפאל דאס ער זאל זעהן צו פערהיטען אלע זיינע קאמפאניאן (שותפים) וויא איהם דיא קויפלייטע געבעטען האבען .

לה"ה הרבני הנגיד המפורסם מוה' יעקב לובצי נ"י.

טהייערסטער הערר! אבוואהל איך האב יעצט אן אייך קיין נייעס צו שרייבען, עס איזט גאטט לאב אללעס ריכטיג אונד אין דער בעסטען ארדנונג, איך גיב אייך אללעס אכט וויט וויא דיא שולדיגקייט איז פון איינעם רעכטשאפפענען מענש, קיין איינציגע מינוט ניט קענען אין דער ארט פערווארלאזט מאכען, נור אנדערע קויפלייט, פון וועלכען איהרע געזעללען קאמפאניאן (שותפים) האנדלען, מיינען גאנץ געצוואונגען, פיעל געלד צו שאפפען, וועלכע קיינע געדאנקען האבען צו באנקראט רעכען (אנטוועלדען) און גלייכען דאך אונגלאט אין געלד, האבען זייא איך געבעטען דאס איך זאלל נור אן אייך שרייבען, וויל זייא קענען נור אייך פיר דען גרויסען ארדענטליכען מענש, דאס איהר זאללט זייא גוט זיין, אוט זיי קאנט בעליעביג דער פון איין געשפרעך מאכען, דאס זייא זאללען געהען וויא ווייט מעגליך געלד איין צוקאססירען, און היין שיקען, וועלכעס וועט זיין פאר זייא דיא גרעסטער רעטונג אין דער צייט, און עס זאל קיינער דער פון וויסען, אלס דען אויב איהר וועט ווייטער וואהרער פריינד, זאללט איהר עס זעהען צו פערהיטען,

דאס וועט זיין איין געפאללען פאר אנדערן קאמפאליט, וויל דער האנדעל איז גראד
איין רעגולערע איהרע, עס איז צו היטען דאס איהרע סובטילע רעדליך געוועלען שט
געריכט ווערען, זונסט ווירד זיא אויך אנדערן שטונדען און אויך אנדערע
ציהען, גויא זויק איז דער האנדעל, נוא אלזא צו פערניכטיג זיין, ווען אלע וויללע
דאס אללעס ריכטיג אונד גוט געהען גאלל, אולכען פערגעסט ניט און שרייבט
מיר אום גאנס וועלען מיט דער ערשטער פאסט, דאס איך גלייך וויסען וואס פיר
אנטוואורט צו געבען. איהר טרייער דינער חיים גאלדבלאט.

102.

אנטווארט (תשובה)

איך דאנק אייך פיל מאהל, וויל איהר האט מיר געשריבען דאס איך זאל
מיינע גוטע פריינד פערהיטען, איך בין אויך דערגעלעבען איצט צו זיא גיגאנגען
און האב זיא געוויזען איהער בריף, זיא האבען זיך זיא אנפאנג זעהר ווייניג
ערשראקען, אבער דאך האבען זיא געזוכט אללע מיטלען אין דער וועלט,
און זייער פערדינסט שט צו פערלירען און האבען זיך געשאפט צווייא טהייל פון
דער סומא (סך), וועלכע זיא אייך צוא שיקען, דאס איהר זאלט געהען באלד זיא
אב צופערטיגען, און זיא בעטען דאס מען זאלל זייא ערסט שט אבער פרעססען
אויך דאס איבריגע געלד, ווייא בעוואוסט איז דאס דיא צייט איז ערשט אין
געשעפטען ניט זעהר גוט, נאך מעהר איינער דורך דעם האנדעל ווייטער
ציהען, עס איז איין געטרעטען אין יאהרען עס דורך קיינער מערכנטליך
פערזארגען, דאס מען זאלל פאר דער וועלט ניט פערשאמט זיין, דער ביא
דאס יעדער איינס זיין צופאלל, עס גייט צייטען וויא גוט וויא אויך אפט שט

וויא זייער, ווען אונז אויך אין האנדעל איבעראלל פערהיטען, בייא יעדען
מענש עהרליך זיין רעגעלער בלייבען, אבער דארף קענען שיין לעבען אונד אום ענדע
דעם מענשענס יאָהרען שיין מיט דער וועלט זיך געזעגענען, איך בעט אויך גאטט
וויללען עס זייער גוט צו פערהיטען, און צוא פערלויפען איהר וועלט פון זייא האבען
איין זייער שיין פרעזענט פאר איהר איה, אונד פריינדשאפט, לעבט וואהל פון
אירעם בעסטען פריינד, וועלכער וועט פון זיין זייט קיין אָמאהל ניט פערגעססען.

103.

איין אלטער מאן שרייבט צו זיין ברודער וויא ער שוין גאָטטלויב זיינע יאהרע, אויסגעפיהרט האט׳ און האט אללעס אין ארדנונג געבראכט׳ דאמיט דאס זיין איין געפיהרטער האנדעל זאל בלייבען בייא׳ זיין פונקט וויא עס איז געוועזען פאר זיינע לייט.

ליבער גוטער און טרייער ברודער! איך דאנק און לויב גאט דאס ער האָט
מיך שוין איבער איינע יאהרען געלאזט לעבען אהן שאנד אונד אין דער גרעסטען
עהרליכקייט, מיין הויז האב איך זייער געהיט, דאָס עס זאָלל רעגולאר געפירט
ווערען, אויך ער געלעבט אין דער בעסטער ארט, אונד מיט רעכנונג, וויא איין
יאָך וויא דיא אנדערע, בייא איר קען מען געפינען פערצייכענטע אין איינע
נאָטא ביכער פון אללע יאהר, איינע אויסגאבען (הוצאות) געגען גלייך פיל
פערדיענען האב איך ניט געצויגען, שולדען האָב איך געוויסט לויב ניט, קיין מענש
דאָרט זיך אויף מיר ניט צו בעקלאָגען איינע קינדער האָב איך געגעבען צו
פערזארגען דאָס יעדער האט זיין פונדוס, ווען אויך ניט זייער פיל אין קאפיטאל,
אָבער יעדער איזט אין זיין האנדעל פערזאָרגט, און פירען זיך אויך זייער שיין

מיט רעכטשאפענהייט, איבערלעגונג, און מיט גרויס רעכנונג, איינצעלנע. ווייא גרויסען געזאמעלטען הייגער האב איך שון אויך איינען קינדערס כלאלען בייא דעם געריכט געלאזט פערשרייבען, און אויך דעם ארט דאס זייא זאללען אין זייער לעבען נישט קענען זייא פערזעצען, נישט בארגען, נישט פערקויפען נישט אפהר זייא זאלען קענען פון זייא ציהען דיא אינטערעססען פאן איהנען (דירה געלד), ווערכעס מאכט אויס ביז פירציג רובעל זילבער יעדען וואך, אויסער דיא קאסטען וואס זיין הויז דארף האבען, איינען גין און איינצע אייגענע האבען איר געמאכט צו שווערען דאס זייא זאללען און איר נאך איין לעבען אויך נישט פערגעססען, ווען עס זיך ווערט בעזער רעליגיאן געביהרט, איין זילבער איין ציערונג, זיין איין הויגראטה, האב איך, אללעס גלייך צו טהיילט, נאר אבער דאס זייא זאללען פאר איין לעבען נישט פארגעצען, און ניט פערקויפען, דען הונדערט האב איך זייא גאנץ איבערגעבען, אָבער זייא האבען זיך געמאכט אונטער שרייבען, דאָס יעדעס קינד אזוי איר געבען דרייא רובעל וואך, און ווען נישט פאלט אב פון זייער ערבטהייל (ירושה) איך אליין ביך איר רוהיג, און טוה וויא איינעם אלטען און אנשטענדיג איזט, נור פרומע וואהלטעטיגען זאכען, אונד בעט גאָט דאס איינע קינדער זאָללען זייערע יאהרען זייא אויך מיט עהרע אויספיהרען, איין אלט ווייב טוהט זייא וויא איינע אלטע פרויען פרויא דארף טוהן, איך האָב גרויס זאכט אויף איינען קלוגען אייניקליך, ווערכע איך זייער עהרען.---און דיר ברודער האב איך אויך נישט פערגעססען, וויא אלען וועט פינדען אללעס ריכטיג און איין טעסטאמענט (צוואה), איך געגענגען איך מיט דיר מיט דעם שרייבען, וויל איך שטייא אויף דעם וועג, בייא מארדר מענשען האלב געשפאנט, אין אזוי זיך ריכטען אלע ווירע אב צו פאָהרען, --- געזונד און לעב גליקליך לאז דיר גאָט אונזער העלפען וויא בייא דיר אליין

135.

ווינשע און בעט איר באלד צו שרייבען איינען אנטוואָרט.

דיין טריער ברודער אברהם.

105.

אנטווארט (תשובה)

לאהובי אחי הרבני הישיש האופלג האפורסם הגביר אוה אברהם נ"י.

איך האָבע ליעבער ברודער דיין קלוגען בריעף ערהאלטען, עס האָבען איהם פיעל מענשען געלעזען מיט דער גרעסטען צופרידענהייט, דער אללמעכטיגער וועט דיין לעבען מיט גוטער געזונדהייט נאך פיהל יאהרען שענקען און דאנק דיר קלוגער ברודער, דאָס דוא האסט אויך און דיין אָרמען ברודער ניט פערגעססען וויא געפעהריג איז, וויא לאנג איך וועל לעבען, וועל איך אן דיר אויך ניט פערגעססען, און וועל גאָט בעשטענדיג בעטען, נור איין זאך איין ברודער האָב איך ניט געקאָנט לייענען, דאָס דוא שרייבסט דוא שטייסט אויף דעם וועגע, דיא אלטע לייט שרעקען באלד, וויא זויא קען וויסען דער יונגער אדער דער אלטער זיין צייט פון זיינער איביגען רייזע, אללעס איז געפעהלען וואָס דוא האָסט איר געשריבען פון דיא גאנצע איינריכטונג, עס איז וואהר, דער וואָס לעבט קלוג, שטארבט קלוג, זייא געזונד און דענק ניט אן געלעכטען זאכען זויא פיהל, אונזער פאטער זצוק"ל הרב האָט אויך איבער ניינציג יאהר געלעבט, דוא ווייסט איך איבער הונדערט יאהר לעבען, איך ווינש איר אן דיין שאדען דיין עלטער און דיין איינפיהרונג אין דער וועלט גאָט גיב דאָס אללע מענשען זאללען ניט ערגער פיהרען וויא דוא האָסט דיינע יאהרען אבגעפירט, זייא געזונד און גריס דיינע

136.

אללען טהייערען קינדערן, מיינען טעכטער, שנור און איבעריגע הויפט מיינען גוטע פריינד פרייא. מיכאל בהרב אות גצוקיל.

105.

איינער שרייבט צו זיין משולח ער זאל איהם וויא צום געשווינדעסטע וואארען (סחורה) שיקען

לאהובי ידידי משולחי המשכיל אוה זוליגער נ״י.

ליעבער פריינד! וויא באלד וויא איהר וועט דיעס בריעף בעקוממען, זאללט איהר געהן מיט דער ערשטער געלעגענהייט וועלכע עס וועט זיך טרעפפען, און וועלען שט זאללט איהר באלד פוהר לייט דינגען און מיר שיקען פאלגענדע פארקאלען, גוטע פראנצויזישע וואללענע, קאמעלאטוק, וועבע, קיטייען, אללער האנד שירלאנגען קארטונען, אללער האנד סארטען, אנגלישע שנופטיכער, ווייסע טיכער, האלז טיכער אללער האנד, צו דיזע אנדערע קראם ווארע קאמאלאטען, ביבערטען גראדעלינען, זיידענען קאמלעט, געשנירעלטע קאמלעט, ברייטען און שמאלען פון אללערלייא סארטען, אויך פון זיידענצייג, לצווע טיכעס, ראצעגאטלע, גראדע באריין (גראדעבאס) הויזען צייג אין אללערלייא קאלערען, אטלעסען אללערלייא סארטען, אדרעאנען אוט אונטערע און נייע מודישע, אטלעסען סאמעטען אללער האנד נאך יעצטיגע מאדע, קארטון אין שמאלע אונד אין ברייטע -ייסען, אללער האנד וואלענצייג אין קאלערען, קאפטיכער, שאלען פון אללען בעסטע סארטען פון אללען בעסטען גאטונגען בראבאנדער, און פוטינעט, אויך איינען געוויסע פארטיא פאר אייניגע הונדערט רובעל זילבער אנדערען וואארע

107.

אנטװארט (תשובה)

לאהובי אדוני הי״ו הרבני הנגיד האפֿורסק אוה״ שמואל נ״י.

ליבער טרייער העררע, און פֿריינד! איך האב אייער בריף ריכטיג ערהאלטען מיט דער נאטע, װעלכע בעטרעפֿט איינינע טויזענד דוקאטען, עס װאלט אללעס ריכטיג געװעזען װען איהר װאלט נור געלט געהאט צו שיקען װאלט אלן געקאנט אין לייפסיג צאהלען אזהל גויא פֿיהל בעקװאמען, איך װאלט געװיס אייער פֿערלאנגען ערפֿילט מיט דער גרעסטען הרייװדשאפֿט נאר איך פֿערשטייא שט, איר האט געװאוסט גייא איין טרויס הזבען, אלן װייס גוט דאס איהר זייט ערשט געפֿאללען פֿון דעם פֿאריגען שטאנד, דאס איבעריגע פֿערשטייט אויך, אייער טרייער געװעגענער דינער.

יצחק אייזעלס נ״י.

107.

לידידי כנפשי הי״ו

ליבער טרייער פֿריינד! איך דאנק אייך און װעל דאנקבאר זיין פֿאר אייער ליבליכען פֿערבינדליכקייט, װעלכע איהר האט מיר איין האנדעל סארט געצייגט. איר בריף האב איך דיזע פֿאריגע װאך דורך דער פאסט מיט דעם גרעסטען פֿערגניגען פֿון לייפסיג ערהאלטען, דאס איהר פֿאר מיר אויך װארען בעזאגנט גלייך װיא פֿאר זיך, װיט דיזע ברױבען װעלכע האבען אין בריף געשריבט. עס איז זייער װאהלבארע סארטען און זאלברען װעלכע קענגער קויפֿלייטען

בעוואונדערטען דיזע פראָבען, געלד שיק איך מיט געגענווארטיגע פאָסט 3080 טאהלער פיר הערררן קאמפאַן גילבערבערג, דאָס איז דיא פעריגע שולד, פון דער פערגאנגענען מעססע צו קווייטירען, אין דעם זאלא וועקסעל אב צו לעזען, איהם גיזאגט, צו דאנקען פאר דען קרעדיט איך בעטע אייך ליעבער פריינד אפפענהערציג, מיין פערלאנגען צו פערפיללען אין אויס צו קלויבען דיא וואארע וועלכע איך דא ווייטער בעצייכנע, געלד שיק איך ווידער אויף דיא גאנץ וואארע 9450 רייכסטהאלער, פון וועלכע זיא קענען איינינע טויזענדע פיר זיך האלטען, איר וועלען זיך שוין צו הויזען בערעכנען.

נ א מ א

מאנשעסטער, לוסטרין, ריבען, זאלע, וואל אטלעס, שטאטינערטיכער, האלענדער טיכער פלארענס, מארמינע, באטיסט, קאָוואר טוק, באנד אדער סטענגע, סאיעטטען (פאר הענדליך) אללערליי טול, בלאָנדין, זיידענע שטרימף (זאָקען) מארע אללערליי קאָלערען, לאסטינג, שאללען זיידענע, האלסטיכער זיידענע און אנדערע, פערשידענע שניט (סחורה) לויט אייער פערשטזונג.

108.

אנטוואָרט (תשובה)

להה' הרבני הנגיד מוה'

אייער ליעבען בריעף פון 5טען נאוועמבער דיזעס יאהר, האב איך ערהאלטען ווא אייך דאס געלד 3800 טאהלער פיר הערררן קויפמאן גילבערבערג איך האב איהם איין גאנצען בעצאהלט, אין ראבאט אבגעצאגען, ער

איזט אויך אייער דאנקבאר געוועזען, און האָט פערשפּראָכען פאר מיינע
אָבריינגע איין שוועכעס פּרעזענט איהנען צו שיקען פאר אייער רעגעלמעסיגע
צאהלען, דיא 9450 רייכס טאהלער האב איך דען אויגען בליק פערפאסט
ריכטיג ערהאלטען, און האב דיא וואארען איהרער נאטור אבגעליפערט; איזט
איהרען גוסט און פערלאנגען אין אללער בעסטען גענוגטען אונד מיינע קאָלערען,
וויא זיא איר געשריבען האָבען, איך האָפפע דאָס זייא וועלען אייך וויא אויך
יעדעם מענשען געפאללען, וויל עס געגען אויסגעצייכנעטע וואארען, איזט
אויטעס הייליג, זיא וועלען אויך גרויס פערדיענסט פון זייא האבען,
פון דעם געלד האב איך איזט איהרער ערלויבניס איר 4800 טאָהלער
גענומען, צו היינט וועלען איר ניק קוויטירען, ביטטע איר איזט דער ערשטער
פּאָסט צו שרייבען אויף דער נעמליכען אונדרעס וויא עס איהנען בעוואוסט איזט.

109.

לאהובי אחי הה׳ הרבני חכם ונבון כש״ת אוה.

מיין ליבער שרייער ברודער! דיין ליבען בריף האָב איך איזט פערגעניגען
ערהאלטען, איך וויגש דיר דאָס גרעסטע גליק צו דיין נייעם האנדעל וועכטע,
דוא דיר אנגעלעגט, גאָטט זאָל דיר העלפען אורענטליך צו פיהרען געליקליך צו
האנדלען, און נור אין דער בעסטען אָרדנונג צו פיהרען, דעם שט פראַוואגט
וויל איך דערען דיך, ערשטענס בין איך איזט איינגע יאהרען עלטער פון דיר,
צווייטענס, בין איך פריער איין גרויסער קויפמאן געוועזען, און דיא בעשטענדיגע
רעגעל איזט איין האנדעל צו פיהרען, איז עלען פריער גוט נאָכגעהען, איין
כאפפמארען דיא פערמעסענבנדע [illegible]

סתר, אויב דיא וואר'ן גילטען, אונד וויא ע'ס האלט אין דיא גרויסע שטעדטע, אין
דיא וויטערן אונד נאהענטערע ערטער, אויך אוז אלן גוטען, איין ארענטליכען
און עהרליכען קרעמער, וועלכער זאל פון איינע לאנגע צייט געגנט זיין, אונד
וועלכער האט פאבריקען בעזוכט, אונד פערשטייט דיא ארטען סחורה אויך אויב
ער זיא איין צייט אויף איין שטעל געוועזען, אונד ווען ער איז אוועק אין איין
אנדערן האנדעל דורך אלן אויך וויסען פאר וואס ער איז אוועק געגאנגען,
אויך אוז אלן וויסען וויא זיין שטאנד איז פריער געוועזען אונד וויא עס איז
איצט איבער דער נאך געווארען, איבערהויפט אויב ער קען גוט בריף שרייבען אונד
רעכענען, וועלכעס איז דאס נייטיגסטע אין האנדעל, אויב ער איז איין ערליכער
מאן, אויב ער איז אנגענומען אונטער מענשען, אונד קען לייטע ארטיג בעהאנדלען
ניט בייז אונד שטורעמדיג צו זיין, נאך איינס אוז איך דיר זאגען דאס ער זאל
קיין טרינקער זיין אלע ער זיין דער געשיקטעסטען מענש אין זיינער קונסט, דען
דורך זאלכען מענשען אוז דער פרינציפאל (בעה"ב) באנקרוטירען, וויל דער
וואס ליבט צו טרינקען קען דאס געשעפט ניט גוט אבהיטען, ער פערברענגט
זיין איינענעם געלד, וויא אויך פרעמדעס, דעס גלייכען אוז אלן היטען דאס ער
זאל ניט איט אנדערע קרעמער צו פיל צוזאמען האבען וועלכע ניט נייטיג
געווען, וויל איר האבען שוין גענוג גיזעהען אונד גיהערט וואס עס קען דער פון
הערויס קומען, דאס בעסטע איזט איין ברודער דוא זאלסט קיינע געלד שפארען
פאר איין גוטען קרעמער, נור דאס דוא זאלסט קלאהר וויסען אויף דאס
אינדעסטע, וויא דיא וועלט האלט איהם אונד וויא זיין פירען איז, איבער אוולעם
אבער איז דער הויפט דאס אלן אוז אליין איין אוולעס פארזיכטיג זיין ניט פיל זיין
אונד האבען אויז אויף אוולעס, צו פיטען אוז אלן אויך ניט דער שלאפען,

אין יעדען זאך אוז מען געהערען אויך איין קלוגען ארט צו דער גיין.

העררע ברודער! נור איין זאך בעט איך דיך דוא זאָלסט נישט זוכען מיט איין מאָהל רייך צו ווערען, דען דיא וואָס זוכען פיהל זיין נישט אויך איין ערהליכע ארט, האבען שפעטער גאר נישט אונד נאך מעהר זייא פערלירען אללעס אויך זייער איינענס. מען אוז מעסיג לעבען אללעס אין זיין צייט, ווען מען וויל קרעדיט האָבען. אוז מען דען טעראין היטען, וויל ווען דוא ווילסט איין מאהל פערברעכען מעסטו גאנץ צו בראָכען ווערען, היט דיך נור ארדענטליך צו האנדלען, ביזט נישט צו הויכען פרייזען (אקחים) דען עס איז נישט גוט אונד נישט שיין, האלט דיך נאך אויך מיט דעם האנדעל צו רעכנען ביז איך איך וועל אלעין בייא דיר זיין וויא געזונד אונד לעב וואהל.

111

אנטוואָרט (תשובה)

לאהובי אחי הה׳ הרבני וואפורסק אזה׳.

טרייער ברודער! איך האָב דיין ליבען טרייען לעהר בריף מיט דער גרעסטען צופרידענהייט ערהאלטען, אונד דורך געלעזען, עס האבען איהם פיל פריינד געלעזען, אללע האָבען דיין גרויסען פערשטאנד בעוואונדערט, דען מיט דיין ראטה קאָן דער אונפערשטענדיגער אין דער קלענסטער, געשוינד אונד קלוג ווערען, דאָך וועל איך אן דיר נישט אנפאנגען איין האנדעל צו ענפענגען ביז דוא וועסט (בשלום) צו אירקו:מען, איר וועללען זיך בעראטען, איך וועל דיר פארזייגען מיינע געלדער אין האנדעל מיט איין קאפיטאל אזן מיט איין שטאנד וויא וויט איך קען דעם האנדעל פיהרען, מיינע האפנונג איז צו גאָט. אונד אויך דיר. [illegible]

פאטער אונד לעהרער. עס געפעלט מיר זייער וואס דוא שרייבסט מיר דאס איך זאלל שוין צו האבען פרייזען ביטען, וויל עס טרעפט זיך אפט אמאהל דאס מען ביט פאר איין אייל וואארען 45 קאפ' אונד דער נאך פערקויפט מען זיא פאר 10 קאפ' וויא שענדליך איז עס, מען דארף רעגולאר פיהרען, שוין פיל פערלאנגען צו פערדינען, פיהרט מען דען האנדעל בעססער אויס אלס וויא מען וויל אויף איינמאל רייך ווערען, אונד דער צו בלייבט מען בייא איין זייטעס נאמען, דיין טרייער ברודער וואס ווארט אב דיין גליקליך קומען.

112

איין יונגער קויפמאן שרייבט אן איין פאבריקאנט דאס ער וויל זיך איין נייעס האנדעל פערלייגען

האכגעעהרטעסטער העררי!

עס איז שוין זייט פיעלען יאהרען וויא איך בין געוועזען אלס דינער אין פערשידענען האנדלונגס הייזער, אונד יעצט בין זיך אין דער מיינונג מיר איינע האנדלונג צו מאכען זויא אזוי איך דיא ערדע זיך אן איהנען צו רעקאמאנדירען, איין געשעפט וויל איך פאר דער האנד איינפיהרען אין ראהע גייד אונד זיידענע וואארען, פון דיעזען ארטיקעל נעם זיך מיר דיא פרייהייט דיא פרייזען (מחיר) בייא צו לייגען, גזאל עס איהנען געפעלליג זיין, זיך מיט איהרען אויפט געגען צו בעהערען, זויא וויל איך איהנען צו דער געשטאטען צייט אללע אמאהל פינקטליך צאהלען אונד רעכטשאפפען בעהאנדלען וועלכעס איך זיא פערזיכער נא באלד זיא ווינשען מיט מיר איין געשעפט צו טרעטען

ניא בלעטערטען זיא גינעגסט איינען פירמא, אויך איז איין וואונש וואארען איין געגנ'ס
וואכט פעהט, צו בעהאלטען, ביטטען אום איהרען בעפעהל, אונד הבה דיא עהרע
צו זיין איהר דינסטווילליגער. יוסף גאלדשטיין.

113.

לאהובי הרבני המפורסם וכו'.

איך מעלדען אייך וויא באלד איהר ווילט דאס איך זאל ווייטער קומען
בלייבען זיא בעט איך אייך דאס איהר זאלט איר אונטער דיא לעדער וועלכע עס
געכען האנט בייא אייך בעשטעלט ווערדען ווייניגער שלעכטע שיקען אלס וויא
דאס פאריגע מאהל, איין געזעהן האט דען אויפטראג דיא לעדער וואס ווייטער
אין דער נעקסטען שטיין צו קויפען, יער וויל זיא בייא אייך פיר באאר געלד
קויפען, נור איהר זאלט איר יעצט איין ביליגען פרייז רעכנען וויא פאריגער,
ווילען זיא דארויף איין, זיא שרייבען זיא איר באלד אנטווארט אונד איך
פערגעסע אייך דאס איהר ווערט אן איר איאצער ערלויבען זאן אונד איין
רעכטונגען צאהלער האבען. יצחק גרינבערג.

נאטא

1 זאהלער לעדער א 1 צענטנער, 1 צענטנער רינדס לעדער, דרייא
טויזענד פעלל, צוויא פעלל שווארץ בוקלעדער, זעקס פעלל ציגען לעדער.

113.

אײן קארן הענדלער שרײבט אן אײנעם דאס ער וויל מיט איהם אין דעם געשעפט (בשותפות) מאכען.

לאהובי ידידי ה״ה הנגיד והמפורסם כש״ת מו״ה מענדל ווײכסעלפיש.

מײן פרײנד האט מיר אין דעם אויגענבליק פאר אײן ווײלכען נאך געשריבען, דאס עס וועט טהײערער זײן (תבואות) נאך אויס לאנד הערויס צו פיהרען, אונ אלען וועט עס נירצליך פובליצירען, ווײל וויא עס איז יעצט צו הערן, וועט אויסלאנד פיל געטרײד איבערהויפט ווײל זײער פיל ברויכען דאס איז דאך בעוואוסט דאס נאכלען אויסגעכט אײן גרויסער פארטהײל פיר דען האנדעל איזט אונ איך וויל ניכט ביז עס בײא אונז צו בעקוממען, אונ שפעט ווארטען ביז דיא זאך וועט בעקאנטער ווערדען, איך האב יעצט געלעגענהײט בײ געלדט טהײלונג גענוג ווײל פון דער בעזיצען כאסט צו פינף רובעל צו קויפען, איך בעראטהע מיך אויך בראפאן צו שרײבען, אונ וויל האפפען דאס איהר וועט מיט מיר (בחברותא) דאס ווײל קויפען, וואס איהר דארויף מײן, וואס דארויף איך אב אײנעל געשווינד אנטוואורט, אויך ווײס איך דאס איהר נאך פיר גרויבען דען בעטראג פון צווײטהײל טויזענד רײכס טהאלער אויך צו פיהרען ווײל איך אללײן ניכט בײא דעם אײנקויף באאר געלד בעצאהלען, עס איזט מיך מעהר פרײען אויך צו איהרעם פארטהײל צו דינען.

ב״ד ידידי אברהם שפיגעלמאן

אנטווארט (תשובה)

לאהובי ידידי נפשי ה״ה הנגיד והמפורסם כש״ת מוה׳ אברהם נ״י .

איך בין אייך פיר דיא גוטע נאכריכט איבער דען געטרייען אויפפיהר ונגער פערבינדליך, אונ בעט אייך דאס איהר זאלט דען קאנטראקט אויך גויא פיל אבמאכען, וויא עס איז אייך נור מעגליך, וואס דען פרייז אונד טעראין בעטריפט, פערלאז איך מיך איס גאנצען אויף אייך, וויל איך וויס דאס איהר זיינד אין דעם געשעפט זייער גוט בעקאנט, דיא סאכען פון צוועלף טויזענד רייכס טהאלער קענט איהר אויף מיך ציהען, איהר ווערט מיט דעם אין שטאנד זיין, דען האנדעל פעסט צו בעשליסען, אונ מיט דעם אויס זיינען דער (סחורה) איין אנפאנג צו מאכען, אויך אייך וויא וויט מעגליך, אונ איהר קענט פערגיבערט זיין דאס איך ווערד מיך אייך בעמיהען אין אנדערע ארט ווידער פאר אייערן פארטהייל צו זארגען, ווערכעס פערגיבערט אייך אייער טרייער פריינד.

ברוך שפייערן

1.

פערשידענע אנעקדאטען

צוויא מענשען האבען זיך צו זאמען געטראפפען אין איין ענגער גאס, איינער האט דעם אנדערען ניכט געוואלט אויס דעם וועג גיין, איין אהל זאגט איינער צו דעם אנדערן, אנאר גייא איך ניכט אויס דעם וועג. — זאגט

דער אנדערער צום ערשטען: 'איך האָבע דיא רעכטע געטראָפֿען', אונד אינדעם וויא ער האָט דאס געזאגט האָט ער איין פֿערבייגונג אונד איזט יעצט אויס דעם צימער געגאנגען.

דיא ווײנטרויבען:

איין געוויססער מאהלער האט אויפֿגעמאהלט איין קינד מיט איינעם קליינעם קערבעל אויף דער האנד, אין וועלכעם זעהנען ווייינטרויבען געלעגען, אום דאס בילד צו פּרובירען, זאגט איינער אין דער צייט ווען אבער זעהנען [illegible] געוועזען, דיא ווייינטרויבען זעהנען זעהר גוט געמאהלט, דאס דיא פֿייגעל האבען שוין עפֿטער איינמאל געוואלט דיא פּיקען, איין קלוגער פֿרייער האט דאס פֿון ווייטען געהערט וויא מען ריהמט דיא שטארק דאס בילד, זאגט ער צו דענען וואס ער האט אזוי זעהר געריהמט, אין (אמת) ווען דיא ווייינטרויבען [illegible] זיא נאטירליך גוט געמאהלט, אז דאס קינד שלעכט געמאהלט זיין, וויל דיא פֿייגעל האבען גאר קיין פֿורכט דער פֿאר.

2.

דער פֿארזיכטיגער בלינדער מאן.

אין איין שטעדטעל נאכט איז איין בלינדער געגאנגען אויף דער שטראסען מיט זיין לאטערנע אין איין האנד אונד דער אנדערען האנד האט ער געטראגען איין קרוג מיט וואסער. איין שפאציערער האט איהם געטראָפֿען און האט אויס איהם זעהר געלאכט, ער האט זיך אויך שוין אבער [illegible] איינהאלטען, און זאגט צו דעם בלינדען, דוא ביסט ווירקליך איין גרויסער נאר דאס דוא טראגסט

מיט דיר איין ליכט, וואס זאלן עס דיר העלפען איז דען טאג און נאכט בייא דיר ניכט איינערלייא? — ענטפערט איהם דער בלינדער מיט געלעכטער פיר מיינעט וועגען טראג איך ניכט דאס ליכט, נור פיר זאלכע ניכט איבערלעגטע מענשען ווא דוא ביזט, דאמיט זייא זאללען מיך ניכט שטאססען און זאללען מאכען דאס איך זאלל מוזען דען קרוג צערברעכען.

2.

דיא פיר מענטעל.

איין שפּיצבוב (גנב) האט זיך אריין געמאכט אין איין הויז וואו עס זיינען געוועזען פיל שטודענטען אויף קאסט, אין דער געשווינדיגקייט האט ער דרייא מענטעל געשטאהלען (גגנבת) אונד האט אנגעפאנגען וועק צו גיין, אויף דיא טרעפ האט איהם איין שטודענט געטראפפען, וועלכער איז געוועזען פון דיא שטודענטען וואס זיינען אין דעם הויז געוועזען, דער שטודענט האט זיך זעהר געוואונדערט איבער דיא פיל מענטעל, ער פרעגט איהם פון וואנען ער האט זייא גענומען. דער שפיצבוב ענטפערט קאלטבלוטיג דעם שטודענט, דיא מענטעל זיינען פון דיא שטודענטען, וועלכע האבען מיר געגעבען דיא פלעקען הערויס צו נעהמען, עס איז גוט זאגט איר אויך דען קאלנער פון מיין מאנטעל אויס, זאגט דער שטודענט צו איהם, און גיבט איהם זיין אייגען מאנטעל, ער זאגט ווייטער צו איהם אונד איר אבער דען מאנטעל

אום דרייא אוהר ווידער ברענגען. — עס ווערט פעסט אנדערס זיין, זאגט דער
שפיצבוב צוא דעם שטודענט, ער נעמט אויך דען פירטעל אונטער און גייט
אוועק ער האט זיא אבער נאך נישט צוריק געבראכט.

6.

דאס בעקוועמטע בריף שטעללער.

איין יונגער מענש פון שוואכעם פערשטאנד האט געוואלט אן זיינער פריינדין
איין בריף שרייבען, ער האט אבער נישט געוויסט וויא ער זאל אנפאנגען,
ער קויפט זיך איין בריפשטעללער אונד האט פונקט געפונען איין בריף וויא ער
האט געווינשט, ער האט איהם אין גאנצען גאר אבגעשריבען וויא ער איז
געווען. און האט איהם ווען געשיקט, דיא פריינדין האט אויך פונקט וויא איין
בריפשטעללער געהאט, אונד וויא זיא האט דען בריף דארט געפונדען, האט
זיא איהם אויך דעם ארט געאנטווארט, איין הער! איך האב איהרען בריף
ערהאלטען איבער איטצען זיא דאס בלאט, וויא ווערדען זיא אנטווארט אויף
איהרען בריף פינדען.

7

וויטציגע אנטווארט

איין יונגער מענש האט ליב געהאט צו שלאפען, זיין ברודער האט ליב געהאט
פלייסיג בייא דער ארבייט צוא זיין, ער האט אהן זיין גאנק זיין פערגעשען

געפונדען, נור אין דער וועלט שטעללע צו זיצען, איינמאהל איז דער פלייסיגער זייער פריה אויסגעגאנגען האט ער געפונדען איין ביטעל מיט געלד, ער איז געשווינד אהיים געלאפען, אום זיינעם ברודער זיין גליק, וועלכעס האט זיך איהם געטראפפען, צו ערצעהלען. זעהסטו ברודער, זאגט ער צו איהם וואס מאן געווינט דערבייא ווען מאן פריה אויפשטעהט, זא האב איך איין ביטעל מיט געלד געפונדען, אין (זאת). ענטפערט איהם זיין ברודער: ווען דער, וועלכען דער ביטעל מיט געלד געהערט האט, נישט פריהער אויפגעשטאנדען אלס איך, זא האט ער דען ביטעל נישט פערלארען.

8

דער פערשטענדיגער פאטער.

צוויי יונגלינגע איינער גאר רייך אונד דער אנדערער ארם, האבען געוואלט איינע טאכטער הייראטען דער פאטער האט זיא דעם ארמען געגעבען. דעס פאטערס גוטע פריינדע האבען זיך זייער דאריבער געוואונדערט וויא ער איז אויס געפאללען זיא וואס צו טוהן, דער פאטער האט זיא געאנטפערט דער רייכער פיהרט זיך שלעכט אויף, ער קען לייכט ארם ווערדען, דער ארמע אבער, דער איז פערשטענדיג אונ פיהרט זיך גוט אויף, קען ער לייכט רייך ווערדען.

9 דיא ליבע פאן איינער טאכטער, געגען איהרע מוטער

איינע פרויא פון דזאשען האט פערשולדיגט דורך איין פערברעכען דאס

אלען געוואָלט זיא אונס ליעבען ברענגען, דיער וויל האָט אלען זיא אין איין שטארק
געפענגניס (תפיסה) ארייין געוואָרפען, דאָס זיא גאָר דאָרט מוזא לאנג זיצען
ביז איהר דענקרעט וועט פערטיג זיין, דער אויפזעהער פון דער (תפיסה) איז
געוואָהר געוואָרען, דאָס דיא פרויא ווירד אויף איינע שרעקליכע ארט
אויסגעבראָכט וואָרדען, האָט ער אויך איהר איטלייד געהאט, אונד האט
בעשלאָססען דאָס עס וועט גלייכער זיין דאָס דיא פרויא זאָל פאר הונגער
שטארבען אלס זיא זאָללע אין איין שרעקליכען טויט אומקומען, ער זאָגט דאָס
צו איהר טאָכטער דען זיא פֿלעגט צו דער מוטער אין דער (תפיסה) צוא
קומען, זיא קאָן צו איהר זאָפט קומען, נור זיא זאָללע איהר ניט מיט ברענגען
צו עססען, דיא טאָכטער האָט דאָריף איינגעווילוגט, זיא איזט זייער אָפט
צו דער מוטער געקומען און האָט איהר גאר ניכט מיט געבראכט, דען זיא
האָט געזעהען דאָס דער אויפזעהער האָט אויף איהר גראָסע אויפגעפאסט,
ווי עס איז וועג געגאנגען איינע צייט אונד דיא פרויא איזט ניט געשטאָרבען,
האָט זיך דער אויפזעהער פון דער (תפיסה) זייער געוואונדערט, ער דאכט
בייא זיך איך אונ דער גרין פון וואס דיא די פרויא לעבט, ער איז אויך דער גאנגען
דאס דוא טאָכטער ערנעהערט דיא מוטער מיט איהרער איינגענען מילך אויס דער
ברוסט, וויא ער האָט דאָס געזעהען דאכט ער בייא זיך ער אונ דיא ערבארמונג
בעקומען, ער האָט עס בייא דער רעגירונג בעקאנט געמאכט, אלע
[illegible] פיל פֿאָלק פערזאמלען, און אלע האָט דאָס אונטער דעם פֿאָלק

בעקאנט געמאכט, אלס האט אויך דער פרויא דאס לעבען געשענקט, וועגען דער ליבשאפט פון דער טאכטער צוו דער מוטטער, אלס האט אויך בעשלאסען דאס זייא בײדע זאללען אויף רעגירונגס קאסטען פייט לעבען אויפגעהאלטען ווערדען, און אלס האט בייא דעם געפענקניס זיין היילינגען טעמפעל געלאזט אויפשטעללען, אויף וועלכעס עס איז געווען אויס געצייכענט דיא מוטטער מיט דער טאכטער פון זויגען אנדענקען.

פאבעלען

דיא קלוגהיים

איין דורשטיגער שטאר (איין פויגעל) האט געפונען איין פלאש מיט וואסער ער האט געוואלט טרינקען אבער עס איז שט אינגליק געווען, וויל דאס וואסער איז נור ביז אין דעם האלז פון דער פלאש געווען, דער פויגעל האט געפרובט און האט אן געהויבען מיט דעם שנאבעל אין דער פלאש צוו פיקען, אוים איין לאך צו מאכען, עס איז אבער אומזונסט געווען, דען דיא פלאש איז שטארק געוועזען, ער האט געוואלט דיא פלאש אומווארפען, דיא וואר איהם צו שווער, מיט איינמאהל איזט איהם איינגעפאללען איין גוטער איינפאלל. וועלכעס האט איהם געגליקט, ער האט געברענגט קליינע שטיינדליך אונד האט זיי אין דער פלאש אריין געלאזט, דורך דעם האט ער געמאכט דאס וואססער איז וואס איין מאהל אלער אין דער הייך געוואקסען ביז ער האט געקאנט

מיט דעם שנאבעל צו דעם וואססער ערלאנגען.

מיט איינעם גוטען קאפף קאן מאן אללעס מאכען, מאן מוז נור ניכט איבערדריסיג ווערדען, געהט עס ניכט צום ערשטען מאהל, זא מוז מאן נאך איין מאהל פראבירען, ענדליך קומט מאן דאך דאראויף.

דער הונגעריגער אייזעל בייא דעם וואססער.

איין אייזעל איז געקוממען צו איינעם וואססער, ער האט געזעהן דאס אויף דער אנדערער זייטע וואקסען שיינע דיסטעלן, (דאס איז איינע פלאנצע וועלכעס דער אייזעל גערן פרעססט) און איז זעהר הונגעריג געוועזען האט ער גערן געוואללט דיזע דיסטעלן פרעססען, אבער וויא וואהל ער האט געקאנט שווימען, נור איז דער באך פיעל געוואקסען, וויא זיינע געוואהנהייט איז, דאס ער גאר ניכט שווימען, ער געדאכט צו זיך געזאגט, איך וויל ליבער לאנג ווארטען און דערווייל איך דיא געגענד אנשויען, ביז דאס וואססער ווירד אבלויפען ער איז געבליבען ליגען אויף דעם ארט דריי גאנצע טאג, דאס וואססער האט אבער נישט אויפגעהערט צו פליסען, וואס האט ער געקאנט מאכען? זייער אבגעמאטטערט פון הונגער, האט ער זיך נישט געטראוט אונטערשטיין אריבער צו שווימען, ווען ער האט אויך געוואללט. זעהר טרויעריג איז ער פון דאנען אוועק געגאנגען, אום זיך איין אנדער ארט איין נאכט צו עססען אויס צו זוכען, ווילסטו דיך איבער איין גוטעס זאך פרייען, זא מוזט דוא אויך קיינע מיהע שייען.

דער בער אונד דיא בינע.

איין בער וועלכער איז געשטאָכען וואָרען פֿון איינער בינע, איז זייער הערדריסליך געוואָרען איבער איהר, ווייל זיא האָט איהם בעליידיגט איז ער הערום געלאָפען אין דעם בינען גאָרטען, אונד וואָלטע זיך אן דיא בינען רעכען (נוקם זיין). האָט ער אללע בינענשטעקען וואָס געגען בארט געווענען אומגעוואָרפֿען, דורך דעם ווייל ער האָט דאָס געטוהן, זענען דיא בינען זייער בייז געוואָרען, אין זענען אללע איבער איהן געפֿלאָגען, האָבען איהן אנגעפֿאנגען פֿון אללע זייטען שטעכען, דאָס ער האָט זיך גאָר קיינע רואהע געבען קענען, ער האָט אָנגעפֿאנגען פֿירכטערליך צו ברואמען אונד צו לויפֿען דאָס ער איז קוים מיט דעם לעבען ענטרונען.

עס איזט בעססער צו ליידען איינע קליינע בעליידיגונג אלס איין זאָל זיך אן יענעם רעכען (נוקם זיין) אונד זיך דאדורך נאָך גרעססערן שאדען אנטהון.

דער מילנער. זיין זאהן. אונד דער אייזעל.

איין מילנער האָט געהאַט איין אייזעל, וועלכער איז זייער שוואַך געוואָרען פֿון דער גרויסער ארבייט אונד ווייל ער האָט פֿורכט געהאָבט דאָס דער אייזעל זאָלל שוין קרעפירען, האָט ער זיך איינמאהל אבגעפאסט דאָס ער אונז איהם פֿאר וואָס עס איז פֿערקויפֿען, דער מילנער זאָגט צו זיין עלצטען זאָהן איר וועללען דען אייזעל טראגען אויף דרענגער, אום דאָס ער זאָל זיך שאָן אויף דעם וועג שטארק אבמאטטערן. וויא זייא האָבען דען אייזעל וועג געטראגען אונד ער איז זייא וואָס אזוי שווערער געוואָרען, האָבען דאָס פֿיל מענשען געלאכט אונד זענען געלאָפען, אונד האָבען אָנגעפֿאנגען פֿון זייא זייער צו לאכען

אונד צו שפּאַציערן, גיהערסט נור, דאָס זעלבען דרייא איינזלען, אונד דער וואָס איז
אויף דיא ברענגער זיג נאָך דער קלענסטער, דען אילער האָט עס פער
בראָכען, אונד דער פערשטאָנד איז איהם ערשט אין דעם קאָפּף אריין, ער נעמט
דען גזאַהן אונד זעצט אויף דעם אינזעל, נון האָבען זיך ווידער אנגעפאַנגען
מענשען דיא וואָס האָבען זייא געטראָפפען אויף זייא צו ערגערן, אונד צו
פערדריעסען, אונד זאָגען דיזע ליבליכער מענש, דוא רייזעסט דיר זייא בעקוועם
אויף דעם אינזעל אונד דער אלטער מאַן איז צו פוס גיין? וויא זייא האָבען זיך
צו גזאַמענגינומען אונד האָבען געוואָלט דעם אילערס גזאַהן הערויס טרייבען, האָט
ער איהן געלאָבט פון דעם אינזעל הערונטער געגאַנגען אונד האָט זיך הערום
געזעצט, מיט איינמאָהל זעהען ערליכע מענשען פאָרבייא געגאַנגען, זאָגט
איינער צו דער אנדערען, דאָס אַרמען קינד מוז צו פוס גיין, אונד דער אלטער
זעצט זיך אויף דעם אינזעל, אונד בלייבט נאָך זייא פון זיך, וויא דער אילער
האָט דאָס געהערט, נעמט ער דען גזאַהן אונד זעצט איהם הינטער זיך, אונד איינע
זעצט וועט שוין קיינער מעהר אויף איהם שלעכט האָבען אויסצוזעצען, אבער קוים
איז ער ארויס געקומען פון דעם וואַלד, הערין זייא ווידער איין געשרייא, וואָס
פאַר נאַררען זעהען דיזע מענשען, ווער וועט פון זייא דען אינזעל קויפען? ניכט
גענוג דער אַרמער אינזעל מוז גאַר איינע ווייטע רייזע מאַכען, הייסען זייא איהם
נאָך גאַלאָפּע צווייא קערלס אויף זיך שלעפּען, אויסער ווען זייא ווילען דאָס פעל
פון איהם פערקויפען, דער אילער האָט זיך דאָס אין געדאַנקען גינומען, אונד
זאָגט צו זיך עס זעהן אבגעליך זיין וויא זייא זאָגען, נון זעצען בייד אראָפּ
געקראָכען פון דעם אינזעל מיט איינמאָהל האָבען זיך ווידער מענשען אנגערופען,
ער האָט דאָס גיזעהען! דאָס איין אינזעל זאָל נאָך זייא בעקוועם גיין און דיא

צו פוס, פערציהען וויל איך דיר שענדען. אללע וועללען פון דיר לאכען, וויא באלד דוא וועסט שט אנדערס טהון, איך וועל זיין שט אנדערש מאכען ענטפערט זייא דער איינער זייער אונגעדולדיג עס איזט זיין גענוג דאס גירעדע פון יעדען בעזונדער, איך האב געוואוסט, אללע זייער ווילען גענוג טוהן, אובער וויא זויק גיהה האב זויק איך בעגנורשט, פון יעצט אן האט ער גיק זיין שט אהר אויף זיינעס אויגעצוהען, אונד האט געטוהען וויא עס איז איהם געפאללען, אונד עס איז אויך גוט געוועזען.

דיא גאז און די העגד .

עס איז איינער געוועזען, דער האט געהאט זויא איין גרויסע גאנזבאס זיא איז (שיעור) אגויא גרויס געוועזען וויא דאס געגיכט, אלע טאג האט ער גיבראכט איין האלב פונט שנוף טאבאק, אבער לייבער, לויט וויא עס צו גייט אין דער וועלט דאס קיינער לעבט נישט אוהן (קנאה) אונד אוהן פיינד זויא איז אויך געוועזען צווישען דער גאנז אונד דער האנד, איינמאהל זאגט דיא האנד צו זיך געלבסט, ווען איך וואלט יעמאנדען בעדינט וויא איך פערשטייא, וואלט איך ניט געהארט אבער אנזאג! יעדען אויגענבליק גייא איבער דער טאש אונד דער לאנג איהר טאבאק, היט זיא זוב דאס זיא גאללי ניט אוקלאפ קריגען, אונד וויא פיהל מאהל אוז איך זיא צובווישען ! האט דען דיא האנד שט אהר צוא טוהן, נאר דיא גאנז זוב צוא היטען ? איך וואס איך בעזארבייט זויא פיל גרויסע ווערק (ביכער) אונד דער דורך פערשאף איך איר איין גרויסען רוף (שם). אין דער וועלט ? ווארט נור דוא זיין נעגיל, איך וועל דיר זיין בעצאהלען

דיא האזע האט אויך געפונען איין איזעל, דער נאך עפעס האב צוא טוהן, זיא האט איהר גיגעבן אנשטאט טאבאק איין אנדערעס זאך, אז דיא נאז רייבט דאז פעט אן צו שמעקן, צו שנארכצן, ניך אנצובלאזן, ביז דיא אויגן (שכנים) האבען אנגעהויבען אויס מיטלייד (רחמנות) צוא וויינען, אונד דאס וויל האט ווידער ביטערליך געשריען, דיא האנד וואס האט שולד געהאט אן דער גאנצער זאך, האט זיך דער וויל געהאלטען אין דער טאשע, זיא האט געשפיעט אונד גילאכט פון איהר, נאך דען לאנגען ניסען אונד שיסען איז דאך דאס איינמאל דיא נאז שטילער געווארין זיא איז אבער אונגעשוואלין אונד קראנק געווארען, דער אפעס, דער וואס האט די נאז נייער בעדויערט, האט גיצוואונגען דיא לייכט זינגען האנד דאס זיא זאלל דיא נאז בעדינען, איהר דיזע פֿליגען אבווערען אונד נאך אנדערע זאכען טוהן וואס איהן האט געברויכט.——— עס איז אצונד אמוינסט געווען דאס בעקלאגען זיך פֿון דער האנד אויף דער נאז דאס עס איהר יעצט ווייט ערגער וויא פֿריהער, אונד דער צוואר זיא נאך ניט גענוג צו פֿרידען, דיא האנד האט פֿון טרויעריגען צופֿאלל גילערינט, אונד האט זיך איינמאהל פֿאר אללען מאהל פֿארגינומען, וויטער קיין קליגער צוא זיין, אונד קיינעם מעהר קיין שאדען צו טוהן.

דער ניט צוא פרידענע איזעל .

איין איזעל האט זיך געווינשען אין איינער קאלטין ווינטער, דאס עס זאָל שוין וויא אמגלעשווינדעסטען פֿריהיאהר ווערדען, אום דאס ער זאלל קענען דיא ווארימע לופֿט גענייסען, און פֿריש גרינע גראסען, דען אין דעם שטארקען ווינטער

האט ער געזעהן פערליב נעמען מיט בלויז שטרויא און איין מאָל נאָכאַנאַנדער
ביז לופט איז וואַרעמער געוואָרען. און עס האט יונג גראָז געוואַקסען, עס האָט
זיך אָבער אין דער צייט (דאָס צו פריהיאַהר) ווידער פערשידענע אַרבייט
געפונען, וועלכע דער איזעל האָט געזעהן פערריכטען, און זאָ איז איהם
באַלד נאָך איבער דריסיג געוואָרען ווי דער ווינטער, דאָס ער האָט ווידער
זיך געווינשען דאָס עס זאָל נור שוין זומער זיין! — נון איז אויך דער
זומער געקומען, אָבער אויך באַלד מיט דעם שניט, דער איזעל האָט געזעהן,
אַלעס וואָס האָט אויף דעם פעלד געוואַקסען אַהיים שלעפּען, באַלד האָט ער
געזעהן קאָרן אין דער איהל טראָגען, ער האָט שרעקליך בעזונדערס איבער
דעם זומער אונזער האָט גייער געווינשען דאָס הערבסט (יעשען) זאָל שוין
זיין. — נעבליך איז אויך שוין הערבסט געוואָרען, עפּעל, ווייַנטרויבען, און
אַנדערע פריכטען (פירות) געבען פּיטוג געוואָרען, האָלץ, און אַנדערע
זאַכען איין פאָראַט אויף דעם ווינטער האָט מען געזעהן איינזאַמלען, ביז דעם
אַלעם האָט דער איזעל געהאַט בעשטענדיג צו טוהן, יעצט האָט ערשט דער
אַרמער איזעל געזעהן דאָס ביז פריערע אַרבייט איז ניט צו פערגלייכען צו
דער יעצטיגען ער האָט אַנגעהויבען מיט איינער קלאָגליכע שטימע (קוואַ) צו
בעטען דאָס עס זאָל נור ווידער ווינטער ווערען דען ער
האָט געהאָפּט דאָס ער וועט זיך קענען אויסרוהען!

דער אייזזידלער (פוטעלניק) און דער בער.

איין אייזעל האָט זיך איין יונגען בער איבערצייגען, ער האָט אַ

דורך פיל איר אונד שלעכט זייא געלאססען געזאגט, וויא איין הונד, אפשאהל האט
דער בער דעם איינזידלער ווילדע טהירען (חיות) היים געבראכט וועלכע ער
האָט אין דעם וואלד געפאנגען, ער האט איהם געברענגט האָניג אונד וואססער,
אויך האט ער איהם זיין בודע צוגעהיט, קורץ ער האט איהם אין אללעס
געדינט וויא איין בעדינטער. איינמאהל אום זומער האָט זיך דער איינזידלער
שלאפען געלייגט אין גראז, נעבען איהם איז דער בער געזעסען, אונד האָט איהם
דיא פליעגען אבגעיאגט. דען עס זעצטען זיך אויף דעם איינזידלער זייער פיל
פליגען געוועזען, אונטער דיא פליגען איז איינע געוועזען, וועלכע דער בער
האָט געוויס איבער צעהען מאהל וועג געטריבען אונד זיא איז ווידער צוריק
געקומען, וויא דיא פליג איז ווידער איין מאל געקומען אונד האט זיך דעם איינזידלער
אויף דעם שטערען געזעצט, זאגט דער בער צו דער פליג ווארט איך וועל דיר
דא באלד בעצאהלען, וויא ער האט דאס געזאגט נעהמט ער איין גרויסען שטיין
צילט ריכטיג אונד צערשמעטערט דיא פליג, אבער אויך דען קאָפּף פון
דעם ארמען אלטען איינזידלער.

זאג דיר שאדט איין דומער אודער רוהיגער מענש צו דיינעם פריינד? וויען ער
האט אויך דען בעסטען ווילען צו דיר, ער קען אָפט מעהר שאדען, אלס
דער ערגסטע פיינד.

דער פאלשער אייזיל

דרייא יונגע מענשען זיינען געגאנגען אין וועג, זייער ארעם, אין גרעסטען
נויט, איז איין מאל דער געשעהן זייא אויפען וועג האן זייט ליגט איין פוטער,

אונד נעבען איהם זיין געזיל בעלאודין איט הייזא אונד הזבער, אונד דיא
לאכען העררען געבונדען, העראוס דיא הענדע פון פוערע, איינער פון דיא יונגען
מענשען זאגט צו זיינען קאמפאניאן, ברידער, עס איז מיר איינגעפאללען איין
זין מאס מיר מעלין אין אונזער נויט וואס פארדינען, דאס הייסט איך וועל מיר
שטעלען אויף אלע פיר, אויף דער ערד, אונד מיר ברידער ניעמט העראונטער
גייער לייבט פון געזיל דיא הייא זון הזובער, אונד לייגט הערוויף אויף מיר, ניעמט
איהר דעם צגיל, אונד פיהרט גלייך אויפין מארקט, אונד פערקויפט ווארט איהם
מיר אב דערזין צו גאנצען, אונד איך וועל זיין אונגעזעהט אויך אונטער קומען,
אונד איך וועל זיין וויסען דאז וויא מיט דעם פוער אב צוא האנדלען, דיא
צוויא האבען אגויא געטהאן, אונד האבען דעם געזיל מיט גיפירט, אונד גלייך
אויפין מארק פערהאנדילט, דער וויל האט ניך דער פוער אויך געוואכט, ער
גיעט אן שטאט זיין צגיל ליגט איין מענש אויף אללע פיר, אונד דיא הייא
אונד הזבער אויף איהם, אונד פרייבט פון שווערינקייט, וואס אויף איהם ליגט,
דער פוער זאגט צו איהם ווער ביסטו דען, וויא קומסט דוא אהער, וואו איז
מיין געזיל? ליבער פריינד זאגט דער יונגער מענש, האב מיט ליידען מיט מיר,
נעם פריער הערונטער דיא משא פון מיר דער נאך וועל איך דיר דער צעהלען
אשר עקוליך געשיכטע מיט מיר איז. דער פוער האט הערונטער גינומען פון איהם
דיא גאנצע שווערינקייט אונד דער פוער איז נייגעריג צו הערין פון איהם
דעם וואונדער וואס ער וויל איהם דער צעהלען, אוס ער גאר וויסען וואס דער
מער איז מיט זיין צגיל — הער צו ליבער פריינד, זאגט דער וואס האט ניך
פערשטעלט פאר זיין געזעל צוא דעם פוער, איין פאטער איז געוועזן איין

צויבערער (אבשנ.) איין מאהל בין איך איהם ניט געוועזען געהארזאם, איז ער
געווארען אויף מיר בייזע אונד הָאט מיר פֿערוואנדלט אויף זיבען יאהר פֿיר
איין עזעל, איז היינט ריכטיג אויס דער צייט פֿון דיזע זיבען יאהר בין
איך ווידער געווארען איין מענש וויא געוועזען, דרום ליבער פֿריינד, הָאב
מיט ליידען מיט מיר, אונד שיקט מיר וואס פֿון דיין גוט הארץ, איך ווָעל
בעצאהלען ביז איך צו קויפֿען דער וויל צום ערנערען, זוא איך בין געוועזען איין
עזעל, איז היינט אונד הָאבער פֿאר מיר איין שפייז געווען, נָאבער ניט אייבט אז איך
בין שוין ווידער איין מענש, דער פֿורער איז דא געווארען גייער שלעכט, האט
איהם געוויסט געבען אויסגע גילדען אויף קאסטען אויפֿין וועג, אונד אליין
איז ער אוועק אויפֿען מארק זוכען איין אנדער עזעל צו קויפֿען, דער פֿורער
איז געקומען אויף דעם מארק ער הָאט דורך געזעהען איינעם אויגענבליק אונד איז
שט צו רעכט געקומען מיט דעם פרייס (אגח) ענדליך וויא ער איז געגאנגען
ווייטער הָאט ער דער געזעהען בייא איין עזעל הענדלער זיין עזעל וואס ער הָאט
לאנג געהאט, אהא! זָאגט דער פֿורער צו דעם עזעל, דוא הָאסט דיר שוין
ווידער צו צאנקט (צו קריגט) מיט דיין פֿאטער אונד ער האט שוין דיר ווייטער
פֿערפֿלוכט צוא זיין איין עזעל, אה! ניין איך ווָעל דיר שוין ניט קויפֿען, מיט
צויבערער הָאב איך פֿיינט צוא האנדלען, איך הָאב דאך געקענט ווייטער
אין איין אונגליק אריין פֿאללען וויא דעם ערשטען מאהל, גיי דוא מענטשלעכער
עזעל נָאך.